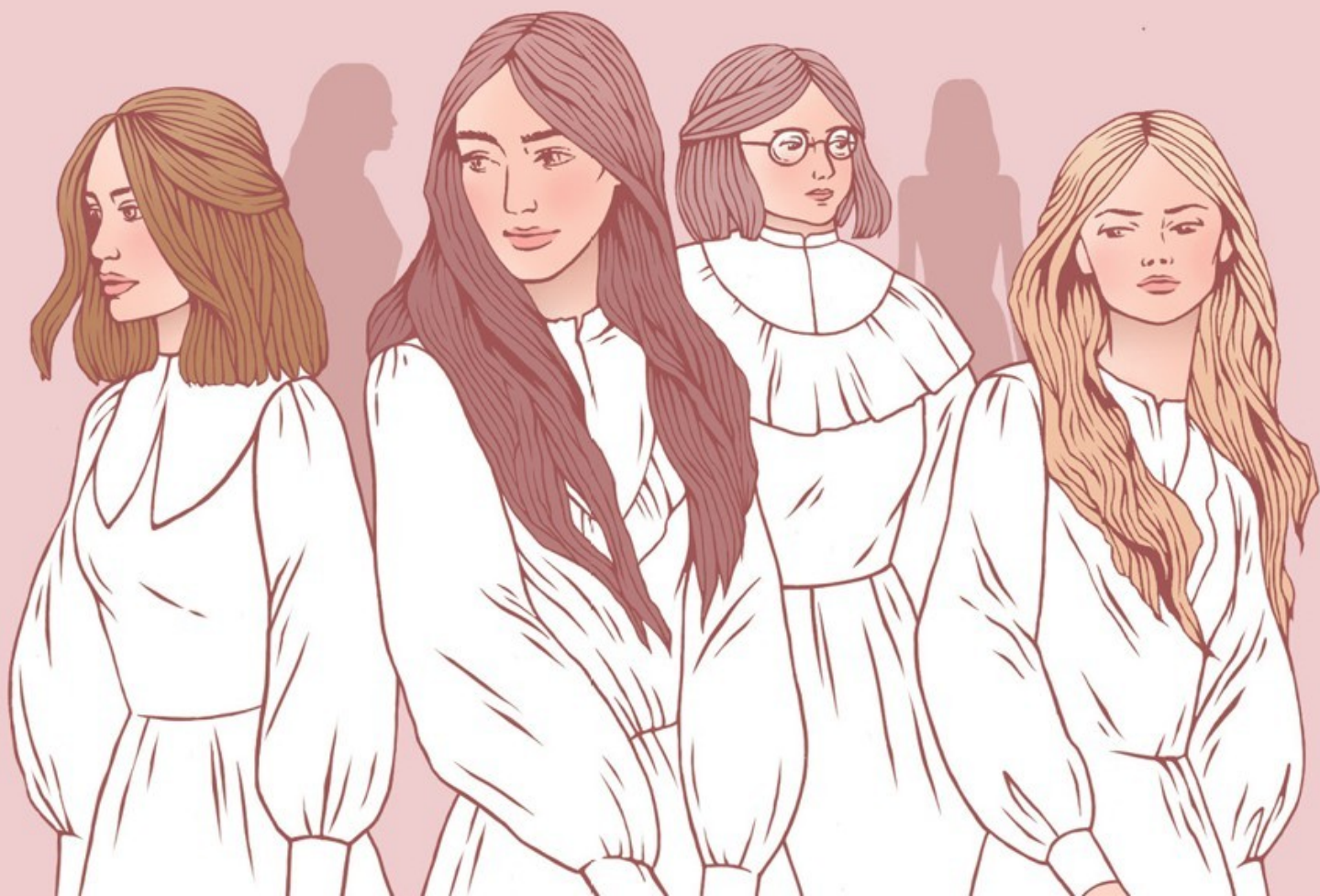

Джоан Ліндсі

Пікнік біля навислої скелі

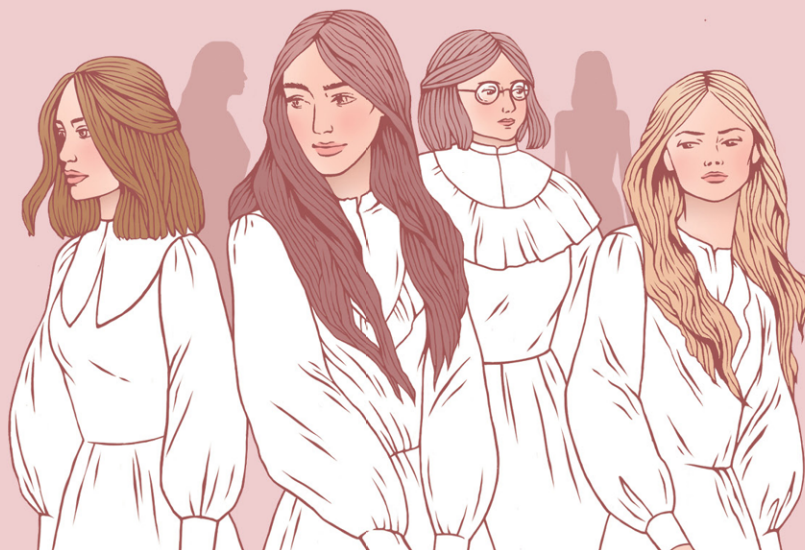
Вперше
українською

Джоан Літдсі

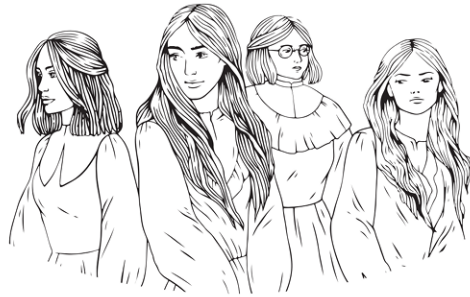
Пікнік біля навислої скелі

Вперше
українською

Джоан Літґсі

Пікнік біля навислої скелі

bookraine

JOAN LINDSAY

Picnic at
Hanging Rock

VINTAGE BOOKS

London

2013

ДЖОАН ЛІНДСІ

Пікнік біля Навислої скелі

Роман

*Переклад із англійської
Наталії Сліпенко*

Київ
Bookraine Publishing House
2021

УДК 821.111(94)'06-31

Л59

Перекладено за виданням:

Lindsay, Joan. Picnic at Hanging Rock / Joan Lindsay. — London : Vintage books, 2013 — 200 p.

First published as Picnic At Hanging Rock by Chatto & Windus, an imprint of Vintage.

Vintage is part of the Penguin Random House group of companies.

All rights reserved.

Фото Джоан Ліндсі на обкладинці – з архіву Державної бібліотеки Вікторії.

Sir Daryl and Lady Joan Lindsay (ca. 1925). H28114. Pictures Collection, State Library Victoria.

Ліндсі, Джоан.

Л59 Пікнік біля Навислої скелі : роман / Джоан Ліндсі; пер. з англ. Наталії Сліпенко. — Київ : Букрейн Паблішинг Хаус, 2021. — 208 с.

ISBN 978-617-7935-02-4

14 лютого 1900 року, Австралія. У глушині штату Вікторія живуть своїми маленькими радощами і болями мешканки коледжу «Епл'ярд» — приватного пансіонату для юних леді. Вчительки і студентки із нетерпінням чекають на традиційний святковий пікнік, під час якого можна буде забути про навчання, скуштувати солодощів та насолодитися чарівною австралійською природою. Проте погожий літній ранок підготував для них багато сюрпризів.

«Пікнік біля Навислої скелі» приніс своїй авторці Джоан Ліндсі світову славу та вважається еталоном містичного детективу й одним із найважливіших австралійських романів усіх часів.

УДК 821.111(94)'06-31

Усі права захищено. Жодна частина цієї книги не може бути відтворена у будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

ISBN 978-617-7935-02-4 (укр.)

ISBN 978-009-9577-14-0 (англ.)

© Joan Lindsay, 1967

© Наталія Сліпенко, переклад українською мовою, 2021

© ТОВ «Букрейн Паблішинг Хаус», 2021

Леді Джоан (Вейгалл) Ліндсі — австралійська художниця та письменниця, авторка книжки «Пікнік біля Навислої скелі», що вважається одним із найважливіших австралійських романів усіх часів. Вона народилася 16 листопада 1896 року в Мельбурні та зростала у заможній сім'ї. Батько був відомим адвокатом, рідний дідусь — губернатором Тасманії, двоюрідний — головним суддею Вікторії. Спочатку Джоан була на вихованні в гувернантки, а потім її віддали до приватної школи для дівчат Клайд у передмісті.

Джоан мала надзвичайний талант до малювання і протягом чотирьох років навчалася живопису у найкращих австралійських майстрів школи при Національній галереї Вікторії. 14 лютого 1922 року, в День Святого Валентина, в Лондоні вона вийшла заміж за художника Ернеста Дерила Ліндсі. Через кілька років подружжя повернулося до Мельбурна і представило спільну виставку своїх картин у місцевій галереї.

Проте, на відміну від чоловіка, який продовжував розвиватись як художник і невдовзі став куратором Національної галереї Вікторії, Джоан несподівано для всіх захопилася письменницькою діяльністю. У 1936 році вона видала свій перший роман, який опублікувала під чоловічим псевдонімом Серен Лівінгстон-Стенлі. Він оповідав про пригоди двох англійських дам на острові канібалів.

Протягом життя Джоан працювала журналісткою у сфері мистецтвознавства, асистувала своєму чоловікові й стала спів-авторкою таких книжок, як «Шедеври Національної галереї Вікторії» та «Рання архітектура Мельбурна: 1840–1888». Коли її чоловік у 1956 році отримав статус лицаря, Джоан відповідно стала леді Ліндсі. Вона й далі випробовувала свої сили в художній літературі та в 60-х роках опублікувала ще три романи.

Історію, що лягла в основу сюжету «Пікніка біля Навислої скелі», який забезпечив Джоан Ліндсі світову славу, письменниця почула в гостях. Подейкують, що у 1967 році десь в австралійській глибинці справді безвісти зникли учениці приватної школи для дівчат, і про це

навіть писали в газетах. Джоан сподобалася ця історія, і вона вирішила використати її як сюжетну канву для роману. Письменниця описала навчальний заклад, де вчилася у дитинстві, та реальне місце — Навислу скелю у штаті Вікторія, куди героїні вирушили на пікнік у День Святого Валентина.

70-річна авторка завершила роботу за рекордний термін — чотири тижні. Книжка мала неймовірний успіх в Австралії, попри те що видавець заборонив публікувати останній розділ, що проливав світло на таємниче зникнення головних героїнь.

Права на екранізацію викупив австралійський кінорежисер Пітер Вір. Його стрічка 1975 року завершила успіх роману. «Пікнік біля Навислої скелі» став першим фільмом австралійського виробництва, що здобув приголомшливу популярність за кордоном, надихнув не одне покоління кінорежисерів та започаткував «австралійську нову хвилю» у кінематографі.

Сама Джоан у 1969 році потрапила в серйозну автомобільну аварію й після того більше не писала. Вона померла у віці 88 років. Свій будинок на околиці Мельбурна письменниця заповіла Національному фонду Австралії, оскільки дітей у них із чоловіком не було. Сьогодні там зберігається колекція предметів, пов'язаних із історією написання та екранізацією «Пікніка біля Навислої скелі».

Видавництво Bookraine Publishing House має честь першим представити Україні творчість Джоан Ліндсі та нагадати, що ми знайомимо наших читачів із австралійською літературою, майже не відомою вітчизняному видавничому ринку. Цього року у нашому видавництві вперше вийшли українською псевдоавтобіографічна повість Джона Бірмінгема «Він помер із фалафелем у руці» та роман Майлз Франклін «Моя блискуча кар'єра».

Залишайтеся з нами і натхненного вам читання!

Щиро ваші – Bookraine Publishing House

Зміст

Розділ <u>1</u>
Розділ <u>2</u>
Розділ <u>3</u>
Розділ <u>4</u>
Розділ <u>5</u>
Розділ <u>6</u>
Розділ <u>7</u>
Розділ <u>8</u>
Розділ <u>9</u>
Розділ <u>10</u>
Розділ <u>11</u>
Розділ <u>12</u>
Розділ <u>13</u>
Розділ <u>14</u>
Розділ <u>15</u>
Розділ <u>16</u>
Розділ <u>17</u>

МІСІС ЕПЛ'ЯРД, директорка Коледжу «Епл'ярд»

МІС ҐРЕТА МАККРО, викладачка математики

МАДЕМУАЗЕЛЬ ДІАНА ДЕ ПУАТЬЄ, викладачка французької мови й танців

МІС ДОРА ЛАМЛІ, **МІС БАК**, молодші гувернантки

МІРАНДА, **ІРМА ЛЕОПОЛЬД**, **МАРІОН КВЕЙД**, старші студентки

ІДІТ ГОРТОН, найгірша студентка Коледжу

САРА ВЕЙБОРН, наймолодша студентка

РОЗАМУНД, **БЛАНШ** та інші студентки

КУХОВАРКА, **МІННІ Й ЕЛІС**, хатні працівниці Коледжу

ЕДВАРД ВАЙТГЕД, садівник Коледжу

ІРЛАНДЕЦЬ ТОМ, майстер у Коледжі

МІСТЕР БЕН ГАССІ зі стаєнь «Ліврея Гассі», Вуденд

ЛІКАР МАККЕНЗІ, сімейний лікар із Вуденда

КОНСТЕБЛЬ БАМФЕР із поліційного відділку Вуденда

МІСІС БАМФЕР

ДЖИМ, молодий поліціант

МЕСЬЄ ЛУІ МОНПЕЛЬЄ, годинникар із Бендіґо

РЕҒ ЛАМЛІ, брат **ДОРИ ЛАМЛІ**

ДЖАСПЕР КОСґРОУВ, опікун **САРИ ВЕЙБОРН**

ПОЛКОВНИК І МІСІС ФІТЦґ'ЮБЕРТ, мешканці Лейк-В'ю у Верхньому Македоні в літній час

ВИСОКОПОВАЖНИЙ МАЙКЛ ФІТЦґ'ЮБЕРТ, їхній племінник з Англії

АЛЬБЕРТ КРАНДОЛЛ, конюх у Лейк-В'ю

МІСТЕР КАТЛЕР, садівник у Лейк-В'ю

МІСІС КАТЛЕР

МАЙОР СПРЕК із дочкою, **ЕНДЖЕЛОЮ**, відвідувачі Урядового котеджу в Македоні з Англії

ЛІКАР КУЛІНГ із Нижнього Македона

Та багато інших, які в цій книжці не згадуються.

Правда «Пікнік біля Навислої скелі» чи вигадка — вирішувати моїм читачам. Оскільки той фатальний пікнік відбувався тисяча дев'ятисотого року й усі персонажі цієї книжки давно померли, напевно це важливо.

Усі погодилися, що день для пікніка біля Навислої скелі випав пречудовий. Мерехтливий літній ранок¹ був теплим і погідним, а крізь вікна їдальні під час сніданку долинали пронизливе цвіркотіння цикад на локвах² і гудіння бджіл над фіалками, порослими уздовж підїзної дороги. На бездоганних клумбах, похиливши важкі голови, майоріли жоржини, а охайні газони аж парували під сонцем, що підіймалося з-за горизонту. Гортензії, ще затінені кухонним крилом Коледжу, вже поливав садівник. Мешканки Коледжу місіс Епл'ярд для юних леді ще з шостої ранку милувались безхмарним синім небом, пурхаючи у святковому мусліновому вбранні, мов зграйка сполоханих метеликів. А до того ж це була не просто субота і не просто довгоочікуваний щорічний пікнік. Це був День Святого Валентина, який традиційно відзначали 14 лютого, обмінюючись вигадливими листівками й невеличкими подарунками. Вони були неймовірно романтичними й суворо анонімними — наче їх і справді принесли в дар закохані шанувальники. Хоча чи не єдиними чоловіками, до яких протягом семестру можна було бодай усміхнутися, були старенький садівник-англієць містер Вайтгед і конюх-ірландець Том.

Директорка лишилась без листівок, мабуть, єдина на весь Коледж. Ні для кого не було секретом, що місіс Епл'ярд не схвалювала ні Дня Святого Валентина, ні сміховинних подарунків, що захаращували камінні полиці Коледжу аж до Великодня й додавали прибиральницям не менше роботи, ніж щорічне вручення призів. І то неабиякі полиці! У великій залі їх було дві — під їхньою мармуровою вагою зігнулися пари каріатид³ із бюстами не менш пружними, ніж у самої директорки; а інші, з мореного різьбленого дерева, прикрашали тисячі мерехтливих люстерок. Уже тепер, у тисяча дев'ятисотому році, Коледж «Епл'ярд» виглядав безнадійно застарілим, зовсім не вписуючись ні в час, ні в простір

австралійського бушу⁴. Неоковирний двоповерховий маєток був одним із тих химерних будинків, що, мов екзотичні гриби, розрослися по всій Австралії після того, як тут знайшли золото. Навряд чи комусь вдалося б пояснити, чому для будівництва обрали саме цю рівнину, лише де-не-де порослу деревами, за кілька миль від села Македон, що скоцюбилось на підніжжі гори. У віддаленій частині ділянки площею в десять акрів схилом вниз, утворюючи мілководні озерця, стікав невеличкий струмок — навряд чи це сприяло спорудженню тут маєтку в італійському стилі. Вкрита туманом верхівка гори Македон, що височіла на сході з іншого боку дороги, ледь-ледь проглядаючись крізь косі евкаліпти, також навряд чи стала аргументом на користь такого рішення. Хай там як, маєток все ж побудували, та ще й із міцного каслмейнського каменю — щоб встояв перед усіма викликами часу. Перший власник, ім'я якого вже ніхто й не згадав би, прожив там хіба рік чи два, перш ніж спорожнілий велетенський потворний будинок виставили на продаж.

Завдяки містерові Вайтгеду, садівнику-англійцеві, який і досі тут працював, простора територія була в чудовому стані — город, сад, курник і свинарник, фруктовий садок і майданчики для тенісу. У красивих кам'яних стайнях стояло кілька екіпажів у відмінному стані. Потворні вікторіанські меблі були мов новісінькі, мармурові полиці колись привезли з Італії, а цупкі ворсисті килими — з Аксмінстера. Каганці уздовж кедрових сходів тримали скульптури в класичному стилі, у великій залі стояло розкішне фортепіано, а верхівку будівлі увінчувала кутаста башточка, на яку можна було піднятися гвинтовими сходами — ідеальне місце, щоб вивішувати британський прапор на честь дня народження королеви Вікторії. Місіс Епл'ярд, яка щойно приїхала з Англії з чималим капіталом і рекомендаційними листами для найповажніших родин в Австралії, закохалась у маєток, відгороджений від Бендіго-роуд невисоким кам'яним парканом, із першого погляду. Ретельно оглянувши будівлю своїми круглими карими очима, місіс Епл'ярд, завжди націлена на вигоду,

постановила: це неймовірне місце, що якнайкраще підійшло б для ексклюзивного й дорогого, як годиться, пансіону — ба більше, Коледжу — для юних леді. На втіху місцевого агента з нерухомості, який показував їй будинок, вона одразу викупила все, що було на ділянці, включно з послугами садівника — ще й отримала знижку за оплату готівкою, — та заїхала в маєток.

Ніхто не знав, чи був у директорки Коледжу «Епл'ярд» (саме так миттєво охрестили цю місцеву чудасію — це підтверджувала й розкішна табличка з золотим написом на залізних воротах) досвід у сфері освіти. Та це й не мало жодного значення. Ця ошатна чужинка з високою зачіскою, яку посріблила сивина, й пишним бюстом, стиснутим так само туго, як і її особисті амбіції, та оздобленим медальйоном-камеею з зображенням покійного чоловіка, мала саме такий вигляд, якого очікували від директорки-англійки батьки панянок. Адже загальновідомо, що належна зовнішність — чи не половина успіху в будь-якій справі, хай то відкриття лялькового театру «Панч і Джуді» чи розміщення позики на фондовій біржі. Тож не дивно, що з дня заснування Коледж процвітав, а до кінця першого року роботи ще й приніс цілком обнадійливий прибуток. Звідтоді до сьогоденішнього святкового дня минуло шість років.

Святий Валентин був однаково прихильним до всіх, саме тому листівки вранці дісталися не лише юним красуням. Ясна річ, шухляда Міранди була вщерть заповнена валентинками, оздобленими мереживом. Відкривши конверт, що його з любов'ю підписав і відправив із Квінсленда тато, Міранда знайшла малюнок із амурчиком і виведеними олівцем сердечками від малого братика Джонні, який зайняв почесне місце на мармуровій полиці. Втім, і простачка Ідіт Гортон самовдоволено нарахувала аж одинадцять листівок. Та що там казати — навіть дрібненька міс Ламлі за сніданком продемонструвала листівку з жовтушним на вигляд голубом і підписом «Обожнюю тебе довіку». Привітання, найімовірніше, надійшло від її нудного й невиразного брата, який був завітав до неї минулого семестру. Хто ж іще, постановили юні

студентки, міг обожнювати короткозору молодшу гувернантку, яку годі було побачити в чомусь, окрім землистої саржі й туфель без підборів?

— Він нею захоплюється, — милосердно сказала Міранда. — Бачила, як він поцілував її на прощання біля входу.

— Мірандо, люба моя, але ж Рег Ламлі просто *нестерпний!* — розсміяно відказала Ірма, звичним рухом струснувши синяво-чорними кучерями й укотре ліниво міркуючи, чому шкільні солом'яні капелюшки завжди такі недолугі. Юна сімнадцятирічна спадкоємиця сяяла, мов сонечко, та в ній не було ані крихти пихи. Вона обожнювала красивих людей і гарні речі, а сьогодні пришпилила до одягу букетик польових квітів із такою втіхою, наче то була осяйна діамантова брошка. Часом їй перехоплювало подих від самого погляду на Міранду, на її вмиротворене овальне обличчя й пшеничне волосся. Сама ж «люба Міранда» тимчасом мрійливо розглядала залитий сонцем садок.

— Який же неймовірний день сьогодні! Не дочекаюся, коли нарешті можна буде вибратися на природу!

— Ви лишень послухайте її! Можна подумати, Коледж «Епл'ярд» —десь у мельбурнських хащах!

— Там будуть ліси, — незворушно продовжила Міранда. — І папороть, і пташки... Як удома.

— І павуки, — докинула Маріон. — Шкода, що ніхто не подарував мені на День Валентина мапу Навислої скелі. Взяла б на пікнік.

Ірму завжди спантеличували міркування Маріон Квейд, тож вона обережно спитала: хто б захотів розглядати мапу на пікніку?

— Я б розглядала, — чесно відповіла Маріон. — Люблю точно знати, де я.

Про Маріон Квейд казали, що вона навчилася ділити в стовпчик раніше, ніж ходити. З сімнадцяти років свого життя переважну частину дівчина прожила, невтомно навчаючись новому. Тонкі розумні риси обличчя, чутливий ніс, який ніби постійно був насторожі, та швидкі стрункі ноги робили її трохи схожою на

мисливського пса.

Дівчата взялися обговорювати валентинки.

— Хтось наважився надіслати міс Маккро листівку на листочку в клітинку, списаному прикладами, — сказала Розамунд. Насправді цю валентинку жартома подарував ірландець Том, якого на це підбурила покоївка Мінні. Сорокап'ятирічна жінка, яка проповідувала — інакше й не скажеш — вищу математику старшим студенткам, сухо прийняла подарунок, однак поставилася до нього прихильно. Цифри на листівці припали Греті Маккро до душі значно більше, аніж якби це були якісь троянди чи незабудки. Вона б нікому не зізналася, що її серце схвильовано затріпотіло від самого лише вигляду помережаного цифрами папірця. Він надав їй відчуття впевненості, — адже кількох помахів олівця достатньо, аби розсортувати ці значки, помножити, поділити й досягти нових дивовижних результатів. Валентинка вийшла неперевершена, хоча сам Том про це й не здогадувався. Для Мінні він обрав оточене трояндами скривавлене серце — безсумнівно, зіщулене в передсмертних муках. Мінні була в захваті, як і мадемуазель, яка одержала стару листівку у французькому стилі з однісінькою видрукуваною трояндою. Так Святий Валентин нагадав мешканкам Коледжу «Епл'ярд» про відтінки та розмаїття любові.

Мадемуазель де Пуатьє, викладачка розмовної французької й танців, яка до того ж опікувалася одягом студенток, гарячково метушилася в передчутті пікніка. Вона була вбрана у просту муслінову сукню, як і її підопічні, однак, зав'язавши на поясі широку стрічку й нап'явши солом'яного капелюшка, виглядала навіть елегантно. Мадемуазель була не набагато старша за деяких студенток останнього року навчання, тож їй так само не терпілося нарешті вирватися з задушливої рутини й провести цілісінький погожий літній день поза Коледжем. Вона пурхала між дівчатами, збираючи їх перед останньою перекличкою на передньому ганку.

— *Depêchez-vous, mes enfants, depêchez-vous. Tais-toi, Irma*⁵, — цвірінкав її мелодійний, мов у канарки, голос. Утім, насправді мадемуазель вважала *la petite*⁶ Ірму довершеним створінням.

Невеличкі чуттєві груди, ямочки на щоках, повні вишневі губи, пустотливі чорні очі й блискучі чорні кучері дівчини завжди милували її око. Часом французка, яка зростала серед величних європейських галерей, дивилася на дівчину з-за столу й уявляла її не у бляклій класній кімнаті, а серед вишень і ананасів, херувимів і золотих глеків, в оточенні ошатних молодиків, убраних в оксамит і сатин... — *Tais-toi, Irma... Miss McCraw vient d'arriver*⁷.

З боку вуличного туалету, до якого вела вузенька, обсаджена бегоніями доріжка, до них сунула кощава жіноча постать у червонясто-брунатній накидці — звично неквапним кроком, мов та королева. Ніхто ніколи не бачив її в поспіху — як і без окулярів у металевій оправі.

Взяти на себе організацію пікніка, хай і з допомогою мадемуазель, Грету Маккро змусило винятково почуття обов'язку. Ця талановита математикиня, якій, зважаючи на її винятковий розум, у Коледжі явно недоплачували, що завгодно віддала б, аби могли зачинитись у кімнаті та з головою поринути в читання нового трактату з математичного аналізу — навіть у такий сонячний і погожий святковий день. Міс Маккро була висока на зріст, із сухою жовтуватою шкірою та цупким волоссям, посрібленим сивиною і скрученим у неохайне гніздо на маківці. Попри те що вона прожила в Австралії тридцять років, місцеві дивовижі були їй цілком байдужі. Клімат, мода, нескінченні насадження евкаліптів і милі вигорілої трави — усе це обходило її не більше, ніж тумани й гори рідної Шотландії в дитинстві. Раніше студенток смішив її недолугий гардероб, але зараз вони до нього призвичаїлися, тож ніхто й словом не прокоментував її вибір вбрання на пікнік — оскомний чорний капелюшок без крисів, у якому вона ходила до церкви, накидка, в якій її сухорляве тіло було найбільше схоже на її улюблений евклідів трикутник, і пара поношених лайкових рукавичок такого самого червоно-брунатного кольору.

А ось мадемуазель була знаною модницею, тож її образ студентки вивчали особливо ретельно, аж до бірюзової каблучки та білих

шовкових рукавичок — утім, цей іспит вона здала на «відмінно».

— Все ж я не розумію, як вона дозволила Ідіт вчепити ті недоладні блакитні стрічки, — сказала Бланш. — До речі, на що це там Ідіт витріщилась?

За кілька метрів від них, у вікні кімнати на другому поверсі маячила бліда чотирнадцятирічна дівчинка, схожа на роздуту диванну подушку. Міранда відкинула на спину пряме пшеничне волосся, всміхнулась і помахала світлошкірій дівчинці з гострим підборіддям, яка засмучено розглядала метушню на веранді у вікно.

— Це несправедливо, — сказала Ірма, теж із усмішкою помахавши їй. — Дитині ж лише тринадцять. Ніколи б не подумала, що місіс Е. так із нею вчинить.

Міранда зітхнула.

— Бідолашна Сара — вона так хотіла піти на пікнік.

Напередодні мала Сара Вейборн не змогла продекламувати «Трощу «Теспера»»⁸, і за це її покарали ув'язненням наодинці на другому поверсі. Тож у цей погожий день їй тільки й лишалось, що міряти кроками порожню класну кімнату й намагатися завчити той ненависний шедевр. Попри те що Коледж існував усього кілька років, він уже славився дисципліною, манерами та якістю викладання англійської літератури.

На облицьовану плиткою веранду з колонами впливала велична солідна постать, довкола якої, наче вітрила могутнього корабля, розмаювалася сіра шовкова тафта. Груді, що злегка коливалися в такт диханню, прикрашав медальйон-камея з портретом чоловіка з бакенбардами, обрамлений у золото й гранати. Він здіймався й опускався з кожним порухом могутніх легенів, закутих у кліть сірого ситцевого корсета.

— Доброго ранку, дівчата, — прогуркотів поблажливий голос, спеціально завезений із Кенсінгтона.

— Доброго ранку, місіс Епл'ярд, — хором відповіли дівчата, схилиючись у реверансі всім півколом.

— Чи всі на місці, мадемуазель? Гаразд. Що ж, юні леді, з погодою

для пікніка біля Навислої скелі нам неабияк поталанило. Я попередила мадемуазель, що день, імовірно, буде теплий, тож вам дозволено зняти рукавички після того, як екіпаж мине Вуденд. Для вас передбачено легкий обід на Пікніковій галявині біля Навислої скелі. Також дозвольте вкотре нагадати, що сама Скеля надзвичайно небезпечна, тож вам заборонено вдаватися до будь-яких хлоп'ячих витівок і здиратися на неї, навіть на нижні схили. Однак водночас вона є геологічним дивом, тому у понеділок вранці ви напишете про неї короткий твір. Окрім того, звертаю вашу увагу на те, що біля Скели водяться різні отруйні змії та мурахи. Гадаю, це все. Приємного вам дня, і стежте за поведінкою, щоб не осоромити свій Коледж. Міс Маккро, мадемуазель, чекатиму вас тут близько восьмої на легку вечерю.

Критий екіпаж, орендований у стайнях «Ліврея Гассі» в Нижньому Македоні й запряжений п'ятьма розкішними гнідими кіньми, вже під'їжджав до воріт Коледжу. За кучера незмінно правив містер Гассі: він кермував екіпажем Коледжу на всіх важливих заходах ще з дня його урочистого відкриття, коли батьки майбутніх студенток, які приїхали потягом із Мельбурна, попивали на газонах шампанське. Цей чоловік з добрими, розумними блакитними очима й щоками, які завжди пашіли, мов трояндові сади біля гори Македон, був улюбленцем цілої околиці. Навіть місіс Епл'ярд називала його «добрим чоловіком» і любила запрошувати до себе в кабінет на келишок хересу.

— Спокійно, Моряче... Агов, тихо, Герцогине. Бельмонте, я тебе зараз як...

Насправді всі п'ять вишколених коней стояли, мов статуї, але ці його коментарі теж додавали певного шарму. Як і всякий добрий кучер, містер Гассі мав відмінне почуття стилю та гумору.

— Обережно з рукавичками на колесі, міс Маккро, там стільки пилуки... — він уже давно змирився з тим, що годі й чекати, що пасажирки його екіпажу бодай колись запам'ятають цей простий факт.

Нарешті всі розсілися так, що задоволені були й найліпші приятельки, і кровні суперниці, й обидві гувернантки. Трьох старших дівчат — Міранду, Ірму та Маріон Квейд, подруг-нерозлийвода — розмістили на омріяному всіма сидінні біля кучера, що неабияк втішило містера Гассі. Всі троє були приємними, веселими дівчатами.

— Дякую, містере Гассі. Можемо рушати, — веліла звідкись із глибин екіпажу міс Маккро, яка раптом згадала, що мала керувати поїздкою та зосередитися на обов'язках, ніяк не пов'язаних із математикою.

Вони вирушили. Коледж уже ледь бовванів на обрії: лише башточка самотньо стриміла над деревами, поки вони їхали дорогою Мельбурн-Бендіго, над якою від кінських копит здіймалися часточки червоного пилу.

— Нумо, Моряче, ледацюго... Принце, Бельмонте, ану назад у хомут...

Перші кілька миль на дівчат чекали краєвиди, добре їм знайомі ще зі щоденних парних прогулянок, обов'язкових для всіх студенток Коледжу. Навіть не підводячи голів, пасажирки знали, що обабіч дороги поросли хирляві косі евкаліпти, крізь які де-не-де проступали клаптики галявин. Вони минули побілений будиночок Комптонів, оточений заростями айви, з якої варили джем і мармелад для Коледжу, і купку верб, що росли при дорозі — зазвичай саме біля них гувернантка оголошувала, що прогулянку завершено й час повертатися. Туди — назад, достоту як у «Шляхах історії» видавництва «Лонгмен», де студентки завжди починали повторення вивченого матеріалу на моменті смерті Георга IV, а наступного семестру переходили до Едварда III... Однак цього разу вони хутко проїхали буйно-зелені верби й почали визирати крізь щілини запнутих парусинових штор, схвильовані й радісні в передчутті пригоди. Після плавного повороту вони виїхали на зеленішу дорогу серед вицвілого опалого листя. То тут, то там виринали гаї синьо-чорних сосен, а віддалік виднілася верхівка гори Македон. Пухнасті білі хмари, як завжди, оздоблювали південні схили, поцятковані романтичними

віллами для відпочинку, що мовчазно вабили далекими радощами дорослого життя.

У всіх коридорах Коледжу «Епл'ярд» було написано «Мовчання — золото», і цього правила дотримувалися щонайсупотріше. Тому швидкий, плавний рух екіпажу збурював у студентках солодке відчуття свободи — попри пилюку, що летіла в очі, вони щебетали й теревенили, мов папужки.

Троє старших дівчат на передньому сидінні поруч із містером Гассі нарешті могли поговорити про все на світі — мрії, вишивку, бородавки, феєрверки, наступні великодні канікули. Містер Гассі, звиклий до всіляких розмов, знай мовчки дивився на дорогу.

— Містере Гассі, — сказала Міранда, — а ви знаєте, що сьогодні День Святого Валентина?

— Чесно кажучи, міс Мірандо, не знав. Не дуже багацько я знаю про святих. Чим він знаменитий?

— Мадемуазель каже, що він покровитель закоханих, — пояснила Ірма. — Такий милий — передає людям розкішні листівки з блискітками та справжнім мереживом. Будете карамельку?

— На роботі не буду, але однаково дякую.

Містер Гассі нарешті долучився до розмови. Він розповів, що минулої суботи їздив на кінський забіг і бачив, як виграв кінь Ірминого батька.

— Як звали коня? На яку дистанцію вони бігли? — запитала Маріон Квейд. Загалом коні були їй байдужі, але вона любила дізнаватися цікаві факти, як і свого часу її покійний батько — знаний королівський адвокат.

Ідіт Гортон не потерпіла б, якби щось важливе відбулося десь без неї — а ще їй дуже вже хотілося похизуватися своїми стрічками. Тож вона зненацька перекилилася Міранді через плече, щоб перепитати, чому містер Гассі назвав велику гніду кобилу Герцогинею. Містер Гассі відповів питанням на питання — Ідіт явно не належала до його улюблениць серед студенток:

— Якщо вже про імена, чому вас звати Ідіт, міс?

— Бо мою бабусю звали Ідіт, — манірно відказала вона. — Але ж у коней немає бабусь, як у нас.

— А й справді, — гмикнув містер Гассі й відвернувся від недотепної дівчини.

Повітря розжарювалось дедалі більше. Сонце палило лискучий чорний дах екіпажу, вже вкритий шаром червоного пилу, що пробивався крізь запнуті штори, ліз у вічі й осідав на волоссі.

— І це називається розвага, — пробурмотіла з дальнього кутка Грета Маккро, — їхати бозна-куди на поталу отруйним зміям і мурахам... Якими ж дурними бувають людські створіння!

У її сумці лежала книжка, але вона навіть не намагалася її розгорнути, бо теревені лунали зусібіч, не стишуючись ні на мить.

Дорога до Навислої скелі різко повертала праворуч неподалік від селища Вуденд. Містер Гассі зупинився біля заїжджого двору, щоб коні відпочили й напилися води перед останнім відрізком шляху. В екіпажі вже стало спекотно, і всі як одна пасажирки почали стягувати рукавички — неодмінний аксесуар у Коледжі.

— А можна нам і капелюшки зняти, мадемуазель? — запитала Ірма. Чорні кучері теплою хвилею вибивалися з-під крисів цупкого солом'яного головного убору. Мадемуазель всміхнулась і поглянула на міс Маккро, яка сиділа навпроти з заплющеними очима, але не спала і, як завжди, тримала рівну поставу. Руки, досі в червонясто-брунатних лайкових рукавичках, вона поклала на коліна.

— Ні в якому разі. Не можна допустити, щоб ви виглядали, як циганський табір, лише тому, що виїхали на відпочинок.

Грета Маккро — незмінно на сторожі здорового глузду.

Ритмічний стукіт копит і сперте повітря в екіпажі розморили пасажирок. Була ще тільки одинадцята ранку, і вони цілком встигали доїхати на пікнік до обіду, тож гувернантки порадилися й попросили містера Гассі опустити східці екіпажу біля найближчої затишної галявини при дорозі. Вони зібралися в затінку старого білого евкаліпта й відкрили оцинкований плетений кошик, що захищав від спеки прохолодні молоко й лимонад. Студентки познімали

капельюшки й заходилися передавати одна одній печиво.

— Давненько я такого не куштував, — сказав містер Гассі, цмулячи лимонад. — Але коли в мене така важлива робота, від спиртного я також утримуюся.

Міранда встала і здійняла над головою кухлик із лимонадом.

— За Святого Валентина!

— За Святого Валентина! — голоси інших пасажирок і навіть самого містера Гассі передзвоном покотилися курною дорогою. Всі підняли й свої кухлі. Греті Маккро загалом було однаково — пити за Святого Валентина, Божевільного Тома⁹ чи перського шаха, бо вона дослухалась лише до гармонії сфер у власній голові. Але зараз і вона замислено піднесла кухню до блідих губ.

— А тепер, — сказав містер Гассі, — якщо ваш святий не заперечує, міс Мірандо, я б рушав далі.

— Люди одержимі ідеєю абсолютно марного руху, — сказала міс Маккро сороці, що саме дзьобала крихти пісочного тіста в неї під ногами. — Схоже, самі тільки телепні здатні хоч трохи всидіти на місці.

Вона неохоче повернулася в екіпаж.

Кошик спакували, пасажирок перелічили, щоб нікого не забути, східці підняли під днище екіпажу, і він рушив далі між сріблястими тіннями молодих деревець. Коні надавали ходи, простуючи крізь золоте проміння, що відбивалося на їхніх стомлених плечах і темних спітнілих спинах. Цокотіння десяти пар копит губилося в м'якій голій поверхні сільської дороги. Жоден перехожий не траплявся на шляху, голос жодної пташки не уривав сонячної тиші, а гостре сіре листя тростин байдуже обвисло в полуденній спеці. У теплому затіненому екіпажі дівчата не змовляючись припинили і сміх, і балачки, аж поки знову не виїхали на сонце.

— Майже дванадцята, — сказав пасажиркам містер Гассі, замість годинника поглядаючи на сонце. — Поки що встигаємо, леді... Я запрягся вашій директорці, що ви будете в Коледжі до восьмої.

Від самого лише слова «Коледж» екіпажем прокотилося тремтіння,

і ніхто зі студенток не мовив і слова у відповідь.

Та Грета Маккро, яка й на розмови співробітниць зважала хіба зрідка, цього разу все чудово почула.

— Не думаю, що ми спізнаємося, навіть якщо на зайву годинку затримаємось біля Скелі. Містер Гассі не гірше за мене знає, що сума двох сторін трикутника більша за довжину третьої. За цей ранок ми їхали вздовж двох сторін трикутника, чи не так, містере Гассі?

Перевізник розгублено кивнув. Міс Маккро була ще та дивачка.

— От і чудово — тож треба просто змінити маршрут після обіду й поїхати вздовж третьої сторони. Оскільки ми зробили поворот по прямому куту біля Вуденда, назад можемо поїхати по гіпотенузі.

Це вже було занадто як на практичне мислення містера Гассі.

— Не знаю, що там із гіпопотамом, мем, але якщо ви маєте на увазі Верблюжий Горб, — він махнув батоном у бік Македонського хребта, де й височів Горб, — там дорога значно довша за ту, якою ми зараз ідемо. Там, щоб ви знали, навіть і дороги немає — хіба протоптана стежка за Горою.

— Ні, я не мала на увазі Верблюжий Горб, містере Гассі. Однак дякую вам за пояснення. Я замало знаю про коней і дороги, тож іноді схильна теоретизувати. Маріон, ти ж мене там чуєш? Сподіваюся, ти зрозуміла, про що я?

Маріон Квейд, якій єдиній із усього класу вдавалося без труднощів підкорити вчення Піфагора, була улюбленою студенткою міс Маккро — десь так само, як дикун, якого мореплавець здибав після кораблетрощі, зрозумівши бодай кілька слів його мовою, відразу став би його улюбленцем.

Поки вони розмовляли, кут огляду поволі змінився, і раптом над ними в усій своїй величі постала Нависла скеля. Сіре вулканічне утворення здіймалося просто перед ними, багатошарове й шпильсте, мов фортеця серед жовтого степу. Трьом дівчатам на передньому сидінні вже було видно вертикальні смуги скелястих стін, де-не-де перетнуті синіми тінями, зарості сизого кизилу й нагромодження каміння, яке навіть здалеку виглядало велетенським і загрозливим.

Гола, мертва верхівка зубчастим рубцем розривала спокійну синяву неба. Кучер безтурботно махнув на дивовижу батогом на довгому руків'ї.

— А ось і вона, леді... ще якісь півтори милі!

Містер Гассі знав чимало цікавого.

— Висота — понад п'ятсот футів¹⁰... вулканічна... кілька монолітів... тисячі років. Тобто, пробачте, міс Маккро, — мільйони.

— Гора йде до Магомета. Нависла скеля йде до містера Гассі.

Дивачка-гувернантка всміхалася до нього таємничою кривою посмішкою, так само загадковою для нього, як і її слова. Мадемуазель перехопила його погляд і ледь стрималася, щоб не підморгнути бідолашньому збентеженому кучерові. Грета ставала дедалі більшою дивачкою з дня на день!

Екіпаж різко повернув праворуч і прискорився, а з переднього сидіння загримів голос практичної розсудливості.

— Ви, леді, либонь, не проти б пообідати. Мені от вже не терпиться скуштувати той курячий пиріг, про який я вже стільки наслухався.

Дівчата знову затеревенили, й Ідіт була вже далеко не єдиною, хто мріяла про той пиріг. Пасажирки відслонювали завіси, щоб визирнути назовні й побачити Склею, яка то виринала, то зникала на кожному повороті. Іноді вона вигулькувала так близько, що дівчата попереду могли розгледіти два масивні кругляки біля верхівки, які часом майже загороджували вічнозелені хащі й високі дерева перед Скелею.

До так званої Пікнікової галявини біля Навислої скелі можна було потрапити через перекошені дерев'яні ворота, які зараз іще стояли зачинені. Міранда, якій не раз доводилося відмикати ворота родинного маєтку, зараз, не чекаючи запрошення, спустилася з сидіння й заходилася вправно витягувати покручений дерев'яний засув. Містер Гассі замилювався тим, як упевнено її тендітні руки чаклюють над замком і як акуратно вона втримувала вагу воріт стегном. Щойно іржаві петлі дали воротам розчахнутися так широко, щоб міг проїхати екіпаж, із навислого над головою дерева злетіла

гамірна згряя папуг, тікаючи синьо-зеленою хмарою від залитих сонцем трав на південь, до гори Македон.

— Нумо, Моряче... Герцогине, ану тихо... Бельмонте, а ти це що собі надумав? Такі справи, міс Мірандо, можна подумати, що вони вперше в житті папуг побачили.

З цими словами містер Гассі, переповнений святковим піднесенням, спрямував п'ятьох коней із надійного теперішнього в невідоме майбутнє так упевнено, немов заїжджав крізь вузькі ворота своїх стаєнь у власний двір.

Літо в Австралії триває з грудня по лютий. Тут і далі — прим. пер., якщо не зазначено інше.

Локва — невелике вічнозелене дерево.

Каріатида — вертикальна підпора або колона у вигляді жіночої постаті.

Буш — розлогі, порослі чагарником і низькорослими деревами необроблені простори, типові для ландшафту Австралії; синонім австралійської глибинки.

Швиденько, діти мої, швиденько. Ану замовкни, Ірмо (фр.). Тут і далі по тексту — переклад із французької.

Маленьку.

Замовкни, Ірмо... Ось щойно прийшла міс Маккро.

Йдеться про вірш англійської поетки Феліції Гіменс «Ода вечірній зірці».

Ім'я, яким називають анонімного автора поезії XVII століття; також збірне поняття на позначення бездомних поетів.

Приблизно 152 метри.

Природи на Пікніковій галявині ледь торкнулася людська рука — тільки й додалося, що кілька круглих пласких каменів для розведення вогнища й дерев'яна альтанка у вигляді японської пагоди. Струмок за літо майже всох і неквапом протікав між довгою сухою травою, де-не-де то зникаючи, то виринаючи мілкими калюжками-ставками. У затінку двох чи трьох крислатих евкаліптів неподалік розстелили великі білі скатертини, на яких розставили наїдки для обіду. І серед них були не лише курячий пиріг, тришаровий смугастий бісквіт із кремом, варення і теплі банани, без яких годі було й уявити пікнік в Австралії — куховарка ще й спекла для них красивий глазурований торт у вигляді серця, форму для якого Том люб'язно погодився вирізати з жерсті. Містер Гассі вже розвів вогнище з кори й листя та заварив два величезні казани чаю, тож тепер міг спокійно потягувати люльку в затінку екіпажу, звідки було добре видно припнутих до нього коней.

Крім них, на Галявині ще розташувалась група з трьох-чотирьох людей, що відпочивали трохи віддалік, під акаціями по інший бік струмка. З двох мішків біля відкритого фургончика посмикували сіно гнідий кінь і білий арабський скакун.

— Тут страх як тихо, — сказала Ідіт, налягаючи на вершки. — Повірити не можу, що є люди, яким подобається жити в селі. Звісно, якщо вони не справдішні злидарі.

— Якби всі в Австралії думали, як ти, ти б зараз не тлустіла на жирних вершках, — відрізала Маріон.

— Окрім тих людей із фургоном, ми зараз можемо бути єдиними істотами в цілому світі, — сказала Ідіт, недбало оминувши увагою цілісіньке царство тварин.

Сонячні схили й затінені ліси, які видавалися Ідіт такими нерухомими й мовчазними, насправді були сповнені нечутного

шурхоту й щебету, шелесту, подряпування й тихих помахів невидимих крил. Під пологом світла зблискували й тремтіли листя, квіти й трави; серед сірих тіней у сонячному світлі над водою, де метушилися й стрибали плавунці, витанцьовували золоті порошоки. Працьовиті мурахи нескінченно переносили й запасали їжу, перетинаючи крихітні сахари сухого піску та джунглі буйної трави. Серед велетів-людей, що над ними височіли, виринали цілі розсипи щедро подарованих небом крихт, зернят кмину, та ще й шматочок зацукрованого імбиру — дивної, екзотичної та, безсумнівно, їстівної поживи. Батальйон цукрових мурах, ледь не розриваючись від напруги, старанно тягнув шматок глазурі з пирога до якогось підземного погребка — зовсім поруч із білявою голівкою Бланш, яку дівчина саме прихилила на валун. На розжареному камінні ніжились ящірки, незграбний жук у панцирі перевернувся в сухому листі й безпомічно лежав на спині, дригаючи ніжками, а серед вологих шарів напівзогнилої кори ховалися білі личинки й пласкі сірі мокриці. Розімлілі змії скрутилися в норах, чекаючи на сутінки, коли зможуть вилізти з порожнистих колод і попити води зі струмка, а птахи зачаїлися в кущах, чекаючи, коли ж спаде полуденна спека...

Наївшись досхочу, розморені дівчата, яких від природного контакту з землею, повітрям і сонцем захищали корсети, що стискали сонячне сплетіння, масивні нижні спідниці, бавовняні панчохи й лайкові чоботи, полягали спочити в затінку. Вони виділялися на тлі пейзажу, неначе моделі з фотоальбому, яких навіщось поставили на тлі коркових каменів і картонних дерев.

Втамувавши голод усіма до останнього смаколиками, які вони зазвичай нечасто бачили, та сполоснувши чашки й тарілки у струмку, дівчата могли розважатися до вечора. Деякі розбрелися парами чи трійками, перед тим вислухавши суворі накази не відходити далеко від екіпажу; інші, сп'янілі від смачних наїдків і гарячого сонця, лягли подрімати чи помріяти. Розамунд витягла якусь вишивку, Бланш уже заснула. Дві працьовиті сестри-новозеландки робили олівцем замальовки з міс Маккро, яка бодай нарешті зняла лайкові рукавиці

— спершу неуважно почавши їсти банан просто в них, але вийшло так собі. З незмінно рівною спиною вона сиділа на поваленій колоді, встромивши гострого носа й окуляри в металевій оправі в книжку — ідеальна модель для карикатури! Поруч із нею на траві простягнулася мадемуазель; її розпущене волосся розсипалось навсібіч. Ірма позичила в неї перламутровий складаний ніжик, що належав матері мадемуазель, і саме чистила стиглий абрикос так делікатно і з насолодою, наче була на бенкеті Клеопатри.

— Як так сталося, Мірандо, — прошепотіла вона, — що така мила, чудесна істота стала вчителькою? Хіба це не найстрашніша робота?.. О, містер Гассі йде, але так не хочеться її будити.

— Я не сплю, та *petite*, просто трохи замріялася, — сказала гувернантка, підперши голову рукою й загадково всміхаючись. — Що ви хотіли, містере Гассі?

— Перепрошую, що потурбував, міс, та я хотів би виїхати не пізніше, аніж о п'ятій вечора. Можна й швидше, аби лиш коні були готові.

— Звісно, коли скажете. Я перевірю, щоб дівчата були готові, коли ви захочете виїжджати. А зараз котра година?

— Я саме й хотів у вас спитати, міс. Моя цокалка, схоже, зупинилась о дванадцятій. Це ж треба, щоб саме сьогодні.

Невеличкий французький годинник мадемуазель, як виявилось, був у Бендіго на ремонті.

— В Музу Монпельє, міс?

— Так, здається, годинникаря звали саме так.

— На Золотій площі? Якщо дозволите, зауважу, що це чудовий вибір.

Попри те що французка доволі холодно перепитала «Та невже?», її щоки трохи порожевіли. А містер Гассі почав розходитися про Музу Монпельє, і його було вже не спинити, мов того собаку в пошуках кістки.

— Щоб ви знали, міс, Музу Монпельє, а раніше його батько, — одні з найкращих годинникарів Австралії. А який джентльмен! Кращої

людини для такої роботи годі й шукати.

— Так я й зрозуміла. Мірандо, ти, здається, взяла свій гарненький діамантовий годинник — скажеш, котра година?

— Перепрошую, мадемуазель. Я його більше не надягаю. Не можу витримати, як він цілий день цокає над серцем.

— Якби в мене був такий, — сказала Ірма, — я б його нізащо не знімала, навіть у ванній. А ви, містере Гассі?

Міс Маккро неохоче закрила книжку й сягнула кістлявими пальцями в червонясто-брунатні складки одягу на пласких грудях, щоб видобути старомодний золотий годинник на ланцюжку.

— Зупинився о дванадцятій. Це вперше таке. А це ж годинник іще мого батька.

Містеру Гассі нічого не залишалось, як упевнено подивитися на тінь Навислої скелі, що потроху підкрадалася до Галявини ще від обіду.

— Що скажете, якщо я зварю ще казанок чаю, а тоді поїдемо? Наприклад, за годинку?

— За годину, — сказала Маріон Квейд і витягла аркуш у клітинку й лінійку. — Якщо ми маємо час, я б виміряла дещо біля підніжжя Скелі.

Міранда та Ірма теж хотіли ближче поглянути на Склею, тож попросили прогулятися лише до нижнього схилу, поки заварюється чай. Мадемуазель, повагавшись, дозволила, а міс Маккро вже поринула назад у книжку.

— Скільки звідси йти, якщо навпростець, Мірандо?

— Кілька сотень ярдів, — сказала Маріон Квейд. — Нам треба буде пройти уздовж струмка, тож вийде трішки довше.

— А можна мені з вами? — запитала Ідіт, зіп'явшись на ноги й гучно позіхнувши. — Я так наїлася пирогом за обідом, що просто засинаю.

Дівчата подивилися на Міранду, і зрештою Ідіт дозволили піти з ними.

— Не переймайтеся за нас, люба мадемуазель, — сказала Міранда з

усмішкою. — Ми зовсім ненадовго.

Гувернантка стояла й дивилася, як чотири дівчини рухалися в бік струмка: Міранда попереду, граційно прослизаючи крізь високу траву, що торкалася її світлих спідниць, за нею — Маріон та Ірма, тримаючись за руки, а позаду шкандибала Ідіт. Міранда зупинилася, повернула сьйливу голівку й обдарувала мадемуазель серйозною усмішкою — а та всміхнулась і помахала у відповідь, та й так і лишилась стояти, аж поки дівчата не сховались за пагорбом.

— Mon Dieu!¹¹ — вигукнула вона у напрямку порожньої синяви неба. — Тепер я розумію...

— Що ви розумієте? — перепитала Грета Маккро, раптово визирнувши з-за книжки, як завжди, до моторошного сторожка й раціональна. Мадемуазель, швидка на язык навіть англійською, раптом не знайшлася що сказати. Вона не уявляла, як пояснити не комусь там, а міс Маккро, відкриття, яке так її схвилювало: що Міранда — викапаний янгол пензля Ботічеллі з галереї Уффіці. Це неможливо було пояснити: такого літнього дня навіть думати було важко про щось важливе. Наприклад, про кохання — ще кілька хвилин тому вона мало не знепритомніла, згадуючи руку Луї, яка вправно повертала ключик її годинника Sèvres. Вона лягла на теплу запашну траву, спостерігаючи, як від кошика з молоком і лимонадом відступають тіні. Невдовзі він опиниться під безжальними гарячими променями, тож доведеться встати й перенести його в затінок. Тимчасом четверо дівчат були відсутні вже хвилин десять, якщо не більше. Не треба було й годинника. Млосна знемога, яка відчувалася у повітрі, підказувала, що була саме та година, коли стомлені від метушні люди зазвичай спочивають і дрімають, як-от вона сама. Ближче до вечора студенткам у Коледжі «Епл'ярд» постійно доводилося нагадувати, щоб сиділи рівно та зосередились на уроці. Розплющивши одне око, мадемуазель побачила, що працюючі сестри біля ставка відклали альбоми й позасинали. Розамунд задрімала над вишивкою. Мадемуазель просто-таки змусила себе перелічити дев'ятнадцять дівчат, яких їй довірили. Всі, окрім Ідіт і

трьох старших дівчат, були в полі зору навколо. Заплющивши очі, вона дозволила собі розкіш віддатися перерваному сну.

А четверо дівчат усе ще простували в'юнкою стежкою уздовж струмка. Він витікав десь із гущавини папороті й кизилу, стаючи ледь помітною цівкою біля Галявини, але невдовзі глибшав і чистішав аж на сто ярдів уперед, а його швидка течія омивала гладенькі камені й вела до невеличкого ставка, порослого ясно-зеленою травою. Поза сумнівом, саме тому це місце й обрали відпочивальники з фургоном. Огрядний літній вусань, вкривши щокате розчервоніле обличчя шоломом від сонця, міцно спав, схрестивши руки на животі, зтягнутому в широкий багряний пояс. Неподалік об дерево й стос подушок із фургончика обперлася жіночка в майстерно пошитій шовковій сукні і, заплющивши очі, обмахувалась віялом із пальмового листа. Стрункий юнак¹² у коротких штанях для верхової їзди захопився журналом, а інший, його ровесник чи трохи старший, мив келихи для шампанського у ставку. З обпаленою сонцем шкірою, суворий на вигляд, він був повною протилежністю першого хлопця — рожевоощокого й тендітного. Капельюх візника й темно-синю куртку зі срібними гудзиками він недбало кинув на зарості комишу, тож було видно і його густе темне волосся, і сильні руки кольору міді, рясно помережані татуюваннями у вигляді русалок.

Хоча четверо дівчат ішли вздовж нескінченних вигинів і вивертів непокірного струмка й уже майже наблизилися до відпочивальників, Нависла скеля все ще принадно ховалася за ширмою високих дерев.

— Нам все ж треба знайти, де перейти на інший бік, — сказала Міранда, примружившись, — а то настане час іти назад, а ми так нічого й не побачимо.

Що ближче вони підходили до ставка, то ширшим ставав струмок. Маріон Квейд витягла рулетку.

— Щонайменше чотири фути й жодних каменів для переходу, — оголосила вона.

— Думаю, варто спробувати перескочити — раптом вийде? — сказала Ірма, підбираючи спідниці.

— Ідіт, ти зможеш? — запитала Міранда.

— Не знаю. Не хочу намочити ноги.

— Чому? — запитала Маріон Квейд.

— Я можу підхопити запалення легенів і померти, і тоді ви більше не кепкуватимете з мене, а жалітимете.

Ясну швидкоплинну воду вдалося перескочити без пригод, що потішило молодого візника, який аж присвиснув, побачивши дівчат. Щойно вони відійшли в напрямку південних схилів Скелі, рожевощокій молодик кинув свої «Ілюстровані новини Лондона» й підійшов до ставка.

— Допомогти з келихами?

— Не треба. Я їх лише трохи споліскую, щоб куховарка до мене не прискіпалась, коли будемо вдома.

— О... Зрозуміло... Мабуть, я не дуже мастак мити посуд... Слухай, Альберте... Сподіваюся, ти не образишся, але мені було прикро, що ти щойно так зробив.

— Що зробив, пане Майкле?

— Присвиснув, коли дівчата збиралися стрибати через струмок.

— У нас же наче вільна країна. Що такого, що я свиснув?

— Ти просто справді хороший хлопець, а хорошим дівчатам не подобається, коли до них свистять незнайомці.

Альберт посміхнувся.

— Дурниці! Дівулі всі однакові, коли діло доходить до хлопаків. Чи хіба, думаєте, вони з Коледжу «Епл'ярд»?

— Та хай йому абищо, Альберте, я лише кілька тижнів в Австралії — звідки мені знати, хто вони? Я хіба на мить їх зауважив, коли почув, як ти свистиш, і озирнувся.

— Ну от щоб ви знали, — сказав Альберт. — Я чимало вже встиг погуляти і знаю, що нема різниці, чи вони з бісового коледжу, чи з сиротинця Балларат, куди колись запроторили нас із малою сестрою.

— Пробач, не знав, що ти сирота, — повільно сказав Майкл.

— Та майже. Мамця дала драпака з бахуром із Сіднея, і батько нас обох кинув. Отоді нас і запроторили в той чортів сиротинець.

— Сиротинець? — повторив інший, якому здавалося, наче він слухає розповідь в'язня Острова Диявола¹³. — Якщо ти не проти, розкажи, як воно — зростати в такому місці.

— То ще той гнидник.

Альберт домив келихи й акуратно склав срібні полковникові кухлі у спеціальну шкіряну сумку.

— Боже правий, яка гидота!

— Ну, там було більш-менш чисто. Вошей чи чогось такого насправді не було, хоча, бувало, траплявся якийсь малий бідака з гнидами в голові — то завідувачка як візьметься за ті чортові велетенські ножиці та як обчикрижить йому патли!

Майкла, схоже, тема просто заворожила.

— Ну ж бо, розкажи ще... Вони дозволяли тобі бачитися з сестрою?

— Ну, бачте, в ті часи на всіх вікнах були ґрати — хлопці в одному класі, дівчата в іншому. Боже милий. Сто років не згадував про ту бісову діру.

— Тихенько. Якщо тітка почує, як ти лаєшся — присягаюся, накаже дядькові тебе звільнити.

— Та не звільнить, — із усмішкою відказав конюх. — Полковник знає, що з кіньми я вправляюся нівроку, та ще й не п'ю його віскі. Ну, майже не п'ю. Чесно кажучи, мені та гидота смердить. А ось ця французька шипучка вашого дядька мені якраз. Легенька, приємна.

Альбертова мудрість не мала меж. Майкл не міг приховати захоплення.

— Чесно кажучи, Альберте, мені ніяково, що ти мене постійно називаєш містером Майклом. Це якось не по-австралійськи. Та й узагалі, можеш називати мене «Майк», коли тітка не чує.

— Та як скажеш! Майк? Це типу скорочення від «Високоповажний Майкл Фітцґ'юберт», чи як там тебе? Боже милий. Язик можна зламати! Я б своє повне ім'я навіть не впізнав, якби на папері побачив.

Молодий англієць щиро цінував старовинне родинне ім'я, яке було його незмінним супутником в усіх пригодах, як і валіза зі свинячої

шкіри та грубий гаманець. Тож йому знадобилося кілька хвилин, щоб перетравити таке незвичне спостереження. А конюх, як не дивно, не вгавав:

— Батько час до часу міняв був імена, коли встрявав у якусь халепу. Не знаю, як там нас записали в сиротинці. Та й мені якось однаково, хай йому грець. Про мене, то всі ті бісові імена на один копил.

— Мені подобається з тобою розмовляти, Альберте. Ти завжди спонукаєш мене подумати.

— Думати добре, коли на це є час, — відповів Альберт і потягнувся до куртки. — Треба йти запрягати Стару Славу, а то твоя тітонька як напосядеться на мене. Вона хоче рано виїхати.

— Гаразд. Я поки трохи пройдуся.

Альберт дивився вслід стрункій хлоп'ячій постаті, яка граційно пройшла повз струмок і попрямувала до Скелі.

— Ага, пройтися він хоче. Зуб даю, що хоче ще на дівуль повитріщатися... На оту краю з чорними кучерями.

Він пішов до коней і почав складати чашки й тарілки в індійський солом'яний кошик.

Коли Майк пройшов першу смугу дерев, четверо дівчат уже зникли з поля зору. Він подивився на довгасте обличчя Скелі й подумав, чи далеко вони зайдуть, перш ніж вирішать повертатися. Альберт казав, Нависла скеля — непросте випробування навіть для досвідчених скелелазів. Якщо візник не помилився, і це справді були школярки десь такого віку, як його сестри в Англії, як так вийшло, що вони пішли гуляти самі, ще й геть надвечір? Він нагадав собі, що тепер він в Австралії — в тій самій Австралії, де може статися що завгодно. В Англії не було нічого нового: що б ти не робив — цілком імовірно, це вже робили твої ж предки, покоління за поколінням. Він сів на зрубану колоду, почув Альбертів поклик між деревами, і зрозумів, що саме в цій країні він, Майкл Фітцг'юберт, житиме далі. Як же її звати, високу бліду дівчину з прямим світлим волоссям, яка ковзнула по воді, мов білий лебідь в озері його дядька?

Боже мій!

В оригіналі авторка робить алюзію на «fair youth», анонімного персонажа сонетів Шекспіра, якого в українській критиці зазвичай називають просто «друг».

Безлюдний острів у Французькій Гвіані, який у XIX–XX століттях слугував в'язницею для французьких злочинців, засуджених до смертної кари та довічного ув'язнення.

Не встигли дівчата перейти струмок, як над їхніми головами здійнялася Нависла скеля, яку тепер було добре видно за схилом під покровом трав. Першою її побачила Міранда.

— Ні-ні, Ідіт! Не на чоботи свої дивися! Онде, в небі.

Майк пізніше згадував, як вона зупинилась і через плече озвалась до малої товстунки, що шкандибала позаду.

Від величних верхівок дівчатам миттю перехопило подих. Довкола запанувала напружена тиша, аж дзвінка від присутності Скелі — навіть Ідіт не могла вимовити й слова. Дивовижне видовище підсвічувало сонце, мовби небо навмисне змовилось із директоркою Коледжу «Епл'ярд» саме для них. У переливах золотого світла й глибоких фіалкових тіней на крутому південному схилі проглядалась вигадлива структура довгих вертикальних плит — одні були гладенькі, неначе величезні надгробки, а на інших доісторична архітектура вітру, води, криги й полум'я полишала борозни й рівчаки. Масивні кругляки, які колись гарячими вивергнуло кип'яче нутро землі, тепер лежали в затінку дерев, холодні й непорушні.

Прикро, що людське око не здатне охопити таке монументальне творіння природи. Хтозна, багато чи мало його численних дивовиж зауважили, відзначили й запам'ятали чотири пари очей, що зачудовано дивилися на Навислу скелю. Чи помічає Маріон Квейд горизонтальні виступи, що перетинають вертикалі основного візерунка? Їхнє геологічне утворення треба вивчити напам'ять, щоб у понеділок написати твір. Чи звертає Ідіт увагу на сотні тендітних зірчастих квітів, які вона топче щокроку, поки Ірма краєм ока вловлює багрянний спалах крила папуги, що нагадує їй полум'я серед листя? А як щодо Міранди, яку, здається, ноги самі ведуть крізь папороть, поки вона підводить голову до блискучих верхівок — чи відчуває вона, що вже не просто глядачка, яка заворожено спостерігає

за святковою пантомімою? Взявшись за руки, дівчата мовчки прямують до нижніх схилів, кожна замкнена у світі власних вражень. Вони несвідомі напруги й натиску, з якими розпечена громада тримається за зморену землю: скрипу й тремтіння, пронизливих вітрів і розкиданих струмочків, що про них знають самі лише мудрі крихітки-кажани, які висять головою донизу в затхлих печерах. Вони не бачать і не чують змію, що волочить по камінню попереду мідні кільця свого тіла. Не помічають вони й панічної втечі павуків, личинок і мокриць із гнилого листя й кори. У цій частині Скелі немає стежок. А як колись і були, від них давно не лишилось і сліду. На її пустельні вигини давно не ступала жива істота, хіба коли-не-коли випадково забігав кріль чи кенгуру-валабі.

Кокон тиші першою порушила Маріон.

— Ті верхівки... їм, певно, мільйон років.

— Мільйон. Який жах! — вигукнула Ідіт. — Мірандо! Ти чула?

Коли тобі чотирнадцять, мільйон років — це майже непристойність. Міранда, яка аж сяяла спокійною, мовчазною радістю, просто всміхнулась у відповідь. Та Ідіт не вгавала.

— Мірандо! Це ж неправда, чи не так?

— Мій тато колись заробив мільйон на штольні в Бразилії, — сказала Ірма. — Купив мамі рубіновий перстень.

— Гроші — це інше, — справедливо зауважила Ідіт.

— Хай що там думає Ідіт, — продовжила Маріон, — але навіть її власне тлусте тіло складається з мільйонів клітин.

Ідіт затулила вуха руками.

— Перестань, Маріон! Не хочу про таке слухати.

— А ще, дурненька, ти вже прожила сотні мільйонів секунд.

Ідіт аж пополотніла.

— Припини! У мене в голові паморочиться.

— Маріон, не дражни її, — насварилась Міранда, побачивши, що зазвичай незворушна Ідіт чи не вперше занепала духом. — Бідолашна дитина перевтомилась.

— Так, — погодилась Ідіт. — А ця противна папороть мені всі ноги

сколола. Чому б нам не сісти на колоду й не подивитися на ту стару потворну Скелю звідти?

— Ти сама захотіла з нами піти, — сказала Маріон Квейд, — а в нас останній рік навчання, і ми хочемо ближче роздивитися Навислу скелю, перш ніж поїдемо додому.

Ідіт захлипала.

— Тут так бридко... Не думала, що буде так бридко, інакше я б не пішла...

— Завжди думала, що ця дитина дурна, а тепер я це знаю напевне, — вголос прокоментувала Маріон, так спокійно, наче зачитувала аксіому про рівнобедрений трикутник. Втім, ворожість була зовсім невластива Маріон: вона лише відчайдушно прагнула знайти істину в будь-якій ситуації.

— Не переймайся, Ідіт, — заспокоїла її Ірма. — Скоро підемо назад, ти зїси ще трохи чудового святкового торта й повеселішаєш.

Це були цілком прості ліки не лише від смутку, що охопив Ідіт, а й від будь-яких бід усього людства. Ще з дитинства Ірма Леопольд понад усе хотіла, щоб усі були щасливі й могли їсти улюблений торт. Іноді це перетворювалося на майже непереборне прагнення, як щойно після обіду, поки вона дивилась, як мадемуазель спить на траві. Колись ця схильність вилетіть в нескінченні дари від щедрот серця та не менших щедрот гаманця, які схвалили б самі небеса, хоча юридичні радники Ірми до них ставитимуться значно більш скептично — чималенькі пожертви тисячам нужденних: прокаженим, театрам на межі краху, місіонерам, священникам, повіям-туберкульозницям, святим, хворим собакам і всіляким ледарям по всьому світу.

— У мене відчуття, що десь там колись була стежка, — сказала Міранда. — Пам'ятаю, як батько показував мені картину з людьми в старомодному одязі, які сиділи на пікніку біля Скели. От би дізнатися, коли її написали¹⁴.

— Може, вони зайшли з іншого боку, — сказала Маріон, витягнувши олівця. — У ті часи, ймовірно, сюди підїжджали з боку

гори Македон. А от мені цікаво побачити ті чудернацькі кругляки, що балансують, які ми помітили вранці з екіпажу.

— Скоро треба буде повертатися, — сказала Міранда. — Не забувайте, дівчата, я пообіцяла мадемуазель, що ми відійдемо недалеко.

З кожним кроком попереду розгорталася дедалі чарівливіша перспектива. Можна було роздивитися все більше зубчастих уламків та оздоблених візерунками лишайника каменів. То над тьмяно-сріблястим листям кизику раптом здіймалася блискуча широколиста кальмія, то з прорізу між двома каменями визирав адіантум, що тремтів, мов зелене мереживо.

— Давайте хоча б поглянемо, на що вона схожа з цього маленького підвищення, — сказала Ірма, підіймаючи широкі поли. — Того, хто вигадав жіночу моду на тисяча дев'ятисотий рік, треба самого змусити пройти крізь орляк у трьох нижніх спідницях.

За орляком невдовзі з'явилася смуга густих колючих кущів, а далі був кам'яний виступ висотою десь по пояс дівчатам. Міранда вивільнилася з кущів першою і вже схилилася на камені, щоб допомогти підійнятися іншим дівчатам із такою ж впевненою вправністю, якою так захоплювався вранці Бен Гассі, коли вона відімкнула ворота. («Коли їй було п'ять, — любив згадувати її тато, — наша Міранда закинула ногу на коня, мов вівчар-загонич». — «Так, — зазвичай додавала мама, — а до мене у вітальню вона заходила, заносючи голову високо, мов мала королева»).

Так вони опинилися на майже круглій платформі, оточеній із усіх боків каменями й кругляками та ще кількома молодими деревцями. Ірма хутко відшукала в одній із каменюк своєрідну бійницю і тепер зачудовано дивилася на Пікнікову галявину внизу. У просвіті серед купок дерев, неначе у вічко потужного телескопа, сценку було видно стереоскопічно чітко: екіпаж, біля якого містер Гассі порався з кіньми, дим, що здіймався над маленьким вогнищем, дівчат, які походжали туди-сюди в легких сукнях, і парасольку від сонця мадемуазель, розкриту біля ставка, мов блідо-блакитна квітка.

Вони домовилися кілька хвилин відпочити у затінку біля каменів і повертатися до струмка.

— От би могли лишитися тут на цілу ніч і подивитись, як сходить місяць, — сказала Ірма. — Мірандо, люба, та не будь же такою серйозною — нам так рідко випадає нагода розважитися за межами школи.

— І так, щоб та стукачка Ламлі не ходила за нами назирці й не шпигувала, — сказала Маріон.

— Бланш каже, що точно знає: міс Ламлі чистить зуби лише по неділях, — додала Ідіт.

— Бланш огидна мала всезнайка, — відрізала Маріон, — і ти така сама.

Ідіт і бровою не повела та спокійно розводилась далі:

— Бланш каже, що Сара пише вірші. В туалеті, уявляєте? Вона знайшла на підлозі вірш про Міранду.

— Бідолашна маленька Сара, — сказала Ірма. — Мені здається, вона нікого на світі не любить, окрім тебе, Мірандо.

— Гадки не маю, чому, — зауважила Маріон.

— Вона сирота, — з ніжністю проказала Міранда.

— Сара нагадує мені оленятко, яке колись приніс додому тато, — сказала Ірма. — У нього були такі самі великі налякані очі. Я тижнями його доглядала, але мама сказала, що воно не зможе вижити в неволі.

— І що? — запитали всі інші.

— Воно померло. Мама завжди казала, що воно було *приречене*.

— *Приречене*? — повторила Ідіт. — Що це значить, Ірмо?

— Приречене померти, звісно ж. Як той хлопчик, який «На палубі в вогнях стояв, де інших зник і слід...»¹⁵. Бла-бла-бла. Забула, як далі.

— Який жах! Дівчатка, думаєте, я теж *приречена*? Мені так недобре. Думаєте, у того хлопчика теж болів живіт, як у мене?

— Звісно ж, якщо він теж з'їв на обід забагато курячого пирога, — сказала Маріон. — Ідіт, ти б хоч колись помовчала.

По пухкій щоці Ідіт скотилися кілька сльозинок. Ірма подумала: як так вийшло, що деяких людей Бог зробив такиминезугарними й

неприємними, а інших — чарівними й добрими, як-от Міранду, любу Міранду, яка саме схилилася над розжареним лобом дитини й водила по ньому прохолодною рукою. Серце Ірми вщерть переповнила безпричинна ніжна любов — така, яку вона часом відчувала, випивши трохи татового найкращого французького шампанського чи послухавши весняного вечора меланхолійне туркотіння голубів. Цю любов вона відчула й до Маріон, яка зі стриманою усмішкою чекала, коли ж Міранда нарешті перестане відволікатися на вереди Ідіт. На очі Ірмі навернулися сльози, але не від смутку. Їй не хотілося плакати — лише любити. Струснувши кучерями, вона встала з каменя, де лежала була в затінку, й почала танцювати — чи швидше плисти, пурхати над гладенькими розжареними каменями. Всі, окрім Ідіт, вже познімали панчохи й чоботи. Ірма танцювала босоніж, і її маленькі рожеві пальчики ледь торкалися поверхні, мов у балерини, довкола якої навсібіч розліталися кучері в стрічках, а ясні очі сліпо дивилися в нікуди. Вона наче була в Ковент-Гардені, куди її шестирічну свого часу повела бабуся, і надсилала шанувальникам повітряні поцілунки, коли-не-коли кидаючи квіти зі свого букета глядачам. Нарешті вона схилилася у справжньому реверансі в бік королівської ложі, просто навпроти одного з евкаліптів. Ідіт, притулившись до кругляка, показувала на Міранду й Маріон, які прямували до наступного невеликого підвищення.

— Ірмо, поглянь лише на них. Куди це вони зібралися без взуття? — Ірма лише розсміялась у відповідь, що добряче роздратувало Ідіт, яка суворо додала: — Мабуть, вони збожеволіли.

Таким людям, як Ідіт, було не зрозуміти такого шаленого безумства — вони з дитинства звикли вдягати перед сном цупкі вовняні шкарпетки, а після дощів взувати чуні. Сподіваючись на моральну підтримку Ірми, Ідіт із жахом виявила, що й та взяла чоботи й панчохи і саме прив'язувала їх до поясу.

Чотири дівчини посунули далі крізь зарості кизилю — Міранда трохи попереду, а Ідіт пленталася ззаду. Вони бачили пряме світле волосся, що коливалося над напруженими плечима Міранди, хвиля за

хвилею розтинаючи тьмяно-зелений пейзаж. Коли кущі нарешті порідішали, перед ними відкрилася невелика скеля: сюди ще діставали останні промені сонця. Вже мільйони вечорів літнє сонце видовжувало тіні від зубців і виступів Навислої скелі.

Напівкругле вивищення, на якому вони опинилися, мало чим відрізнялося від того, яке вони бачили нижче — його так само оточували кругляки й різні каменюки. Жмутки слизької папороті у блідому світлі не рухалися і навіть не відкидали тіней на килим сухого сірого моху. Галявину внизу було ледь-ледь видно — вона скидалася швидше на віддалений міраж. Поглянувши між кругляками, Ірма розгледіла відблиск води й крихітні постаті, що снували туди-сюди крізь клуби рожевого диму чи туману.

— Що там роблять ті люди, наче мурахи в мурашнику?

Маріон озирнулась через плече.

— Неймовірно багато людських істот живуть без мети. Хоча, звісно, можливо, що вони виконують якусь необхідну функцію, не усвідомлюючи цього.

Ірма не була налаштована слухати повчання Маріон. Про мурах та їхні справи більше ніхто не згадував. Хоча Ірма ненадовго зауважила незвичний звук, що долинав із рівнини — немов десь далеко хтось бив у барабани.

Міранда першою побачила моноліт, що здіймався перед ними — єдиний шмат поцяткованої кам'яної породи, мов гігантське яйце, що балансувало на краєчку прірви над рівниною. Маріон, яка спершу видобула свій блокнот із олівцем, кинула їх у папороть і позіхнула. На дівчат раптом накотилося таке непереборне виснаження, що вони не змовляючись полягали на пологий схил у затінку Скелі й провалилися в такий глибокий сон, що рогата ящірка, яка вилізла з якоїсь щілини, змогла безстрашно влягтися просто біля руки Маріон.

Колона дивних жуків у бронзових панцирах неспішно крокувала по щиколотці Міранди, коли та прокинулась і побачила, як вони, рятуючись, кинулися врозтіч під задерту кору. У знебарвлених сутінках було чітко видно кожнісіньку деталь, мов на них навели

фокус. У розгалуженні недорослого дерева трималося неохайне гніздо: кожную гілочку й пір'їнку зібрали в єдине плетиво невтомні дзьоби й кігті. Якщо дивитися уважно, можна було побачити, яке все красиве й довершене — розтріпане гніздо, надірвані муслінові спідниці Маріон, вкриті брижами, немовбимушля молюска-кораблика, кучері Ірми, що обрамляли її обличчявишуканими гнучкими спіралями — і навіть Ідіт, вся розчервоніла й по-дитячому вразлива уві сні. Вона прокинулась, схлипуючи й розтираючи почервонілі очі.

— Де я? О Мірандо, мені так погано!

Інші теж уже цілком прокинулись і повставали.

— Мірандо, — повторила Ідіт, — мені дуже погано! Коли ми підемо додому?

Міранда дивилась на неї порожнім поглядом, неначе й не бачила. Коли Ідіт голосніше повторила запитання, вона просто відвернулася й почала знову спинатися дедалі вище Скелею, а Маріон та Ірма — за нею. Хоча навряд чи це можна було назвати ходою — їхні босі ноги ковзали по каменях, та вони не зважали. Наче вони по килиму у вітальні ходять, подумала Ідіт, а не по тих жахливих старих каменюках.

— Мірандо, — знову поклікала вона. — Мірандо!

Серед мертвої тиші здалося, мовби це чийсь інший голос, а не її власний — далекий тихий хрип, що розчинився без сліду серед кам'яних стін.

— Ану повертайтеся! Не йдіть туди, поверніться! — вона відчула, що задихається, і відтягла від горла мереживний комірець. — Мірандо! — здушений крик прозвучав не гучніше за шепіт. Ідіт вжахнулась: усі три дівчини швидко зникали з очей за монолітом. — Мірандо! Повернися! — хитаючись, вона зробила кілька кроків до підвищення й побачила, як останній відблиск білого рукава продирається крізь кущі.

— Мірандо!..

Ніхто не відповів. Грізна тиша запанувала знову, й Ідіт почала

кричати — тепер по-справжньому голосно. Якби її нажахані крики почув хтось, окрім валабі, що ховався неподалік у заростях орляка, пікнік біля Навислої скелі все ще міг би стати звичайнісіньким пікніком літнього дня. Але їх не почув ніхто. Тільки валабі ошелешено підскочив і пострибав геть, а Ідіт повернула назад, сліпо пірнула в кущі й побігла, шпортаючись і не змовкаючи, назад до галявини.

Картина, яку згадала Міранда, — «Пікнік біля Навислої скелі» Вільяма Форда 1875 року, зараз розміщена у Національній галереї Вікторії. — Прим. авт.

Вірш англійської поетки Феліції Гіменс «Касаб'янка».

Десь о четвертій того самого дня, коли відбувався пікнік, місіс Епл'ярд прокинулася, вдосталь і солодко подрімавши у вітальні на дивані. Як то не раз бувало, їй снівся покійний чоловік. Цього разу вони прогулювалися пірсом у Борнмуті¹⁶, до якого були пришвартовані кілька яхт і рибальських човнів.

— Вирушаймо у плавання, люба, — сказав Артур. На хвилях похитувалось ліжко з пологом на старомодному матраці. — Пливімо до нього, — мовив чоловік, взяв її за руку й пірнув. На свій превеликий подив і радість, вона виявила, що чудово пливе, ковзаючи крізь хвилі, мов риба, й навіть не рухаючи кінцівками. Щойно вони допливли до ліжка і вже почали на нього здиратися, радісному сну поклато край гудіння газонокосарки Вайтгеда за вікном. Як же припало б Артуру до душі життя в цій поважній розкоші Коледжу «Епл'ярд»! Вона самолюбно згадала, як він завжди називав її своїм фінансовим генієм. А прибутки від Коледжу вже надходили чималенькі... За кілька хвилин, все ще в чудовому настрої, місіс Епл'ярд постала перед дверима класної кімнати.

— Ну що ж, Саро, сподіваюся, ти вивчила цей вірш і зможеш провести в садку решту дня. Мінні принесе тобі чаю з тортом.

Субтильна дитина з великими очима, яка прожогом схопилася з-за столу, щойно директорка зайшла до класу, ніяково переминалася з однієї тонюсінької, мов спиця, ноги в чорній панчосі на іншу.

— То як? Будь ласка, стань рівно, коли зі мною розмовляєш, і розправ плечі. Ти жахливо сутулишся. То що скажеш? Ти вивчила вірш?

— Все марно, місіс Епл'ярд. Я не можу його вивчити.

— Що означає «не можеш»? Ти ж була тут із читанкою ще з обіду, чи не так?

— Я чесно старалася, — сказала дитина, розтираючи очі рукою. —

Але це така дурниця. Тобто, якби цей вірш мав хоч якийсь сенс, мені було б значно легше його вчити.

— Сенс? Який же ти неук! Ти, певно, й не знаєш, що місіс Феліція Гіменс вважається одним із найкращих англійських поетів!

Сара скривилась, явно виказуючи сумнів у геніальності місіс Гіменс. Вперта, нестерпна дитина.

— Я інший вірш знаю напам'ять. У ньому так багато строф. Значно більше, ніж у «Геспері». Можна його продекламувати?

— Гм... І як називається цей вірш?

— «Ода Святому Валентину».

На якусь мить дрібне обличчя з гострим підборіддям засяяло, і дівчинка здалась майже гарненькою.

— Не певна, що знаю його, — з належною обережністю сказала директорка. (У її роботі обережність ніколи не була зайвою — забагато цитат виявлялися з Теннісона чи Шекспіра.) — І де ти знайшла її, Саро — цю «Оду»?

— Я її не знайшла. Я її написала.

— Ти її *написала*? Ні, красно дякую, та я не бажаю це слухати. Хай як це дивно, та мені більше до душі вірші місіс Гіменс. Давай книжку і продекламуй, скільки зможеш.

— Я ж вам кажу: я не вивчу ту дурницю, навіть якщо просиджу тут цілий тиждень.

— Тоді треба докласти ще трохи зусиль, — сказала директорка й повернула їй читанку. Зовні вона здавалася спокійною і розважливою, та насправді їй до оскомини набридла ця вічно понура мовчазна мала. — Зараз я тебе залишу, Саро, але попрошу міс Ламлі зайти за пів години. Якщо доти ти не знатимеш вірш досконало, то, боюся, я муситиму відправити тебе спати замість дозволити дочекатися, коли всі інші повернуться на вечерю після пікніка.

Двері класної кімнати зачинилися, у дверях повернувся ключ, і ненависна постать нарешті зникла з очей.

За вікном класної кімнати у приємному зеленому садочку клумба з жоржинами сяяла так яскраво, неначе пашіла полум'ям. Біля

Навислої скелі мадемуазель із Мірандою, мабуть, саме пили чай у затінку дерев... Схиливши обважнілу голову на помальовану чорнилом парту, Сара розридалася від безсилої люті.

— Ненавиджу її... Ненавиджу... О Берті, Берті, де ж ти? Ісусе, де ти? Якщо ти справді спостерігаєш навіть за горобцями, як написано в Біблії, чому ти не прийдеш і не забереш мене? Міранда каже, що не можна ненавидіти людей, навіть коли вони жахливі. Та я не можу з цим нічого вдіяти, люба Мірандо... Я її ненавиджу! Ненавиджу! — парта аж посунулась, дряпнувши підлогу, коли місіс Гіменс полетіла в бік замкнутих дверей.

Сонце, оповите вишуканим рожево-помаранчевим серпанком, заховалось за башточкою Коледжу. Місіс Епл'ярд добряче повечеряла в своєму кабінеті курятиною, стілтоном¹⁷ і шоколадним мусом. У Коледжі завжди чудово готували. Затяту Сару, яка й сльозинки не зронила в присутності інших, відправили спати з тарілкою холодної баранини та склянкою молока. На кухні при світлі лампи куховарка й кілька покоївок у чепчиках і фартухах грали в карти за вимитим дерев'яним столом, очікуючи на повернення пікнікувальниць.

Сутінки темнішали й густішали. Висока, майже порожня будівля поринула в таку виняткову тишу, в якій тіні не розсіювалися, навіть коли Мінні запалила лампи уздовж кедрових сходів, де Венера, завбачливо поклавши одну руку на мармуровий живіт, дивилась у вікно на свою тезку, що мерехтіла в небі над потьмянілими газонами. Вже було кілька хвилин по восьмій. Місіс Епл'ярд розкладала в кабінеті пасьянс, одним вухом дослухаючись, коли вже з вистеленої гравієм під'їзної доріжки почується звук екіпажу. Вона збиралась запросити містера Гассі в кабінет на склянку бренді. У карафі лишилося ще чимало, відколи в Коледжі обідав єпископ Бендігський.

За роки співпраці з містером Гассі не виникало жодних підстав дорікнути йому непунктуальністю, тож коли годинник із маятником на сходах пробив пів на дев'яту, директорка підвелася з-за столу та смикнула оксамитову стрічку особистого дзвінка, який поважно задзеленчав у кухні. У дверях відразу ж з'явилася розпашіла Мінні.

Хоча покоївка не заходила в кімнату, тримаючись на шанобливій відстані, місіс Епл'ярд осудливо відзначила, що чепчик у неї з'їхав набік.

— Том іще не спить, Мінні?

— Не знаю, мем, я спитаю в куховарки, — сказала Мінні, яка востаннє бачила свого любого Тома пів години тому на своєму розкладному ліжку в кімнаті на горищі в самому лише спідньому.

— То пошукай його, а як знайдеш, скажи, щоб відразу зайшов до мене.

Після ще двох-трьох раундів «Міс Мілліган»¹⁸ місіс Епл'ярд, яка зазвичай вважала розкіш шахрувати в пасьянсі негідним учинком, навмисне підіграла собі таким потрібним чирвовим валетом і вийшла на насип із гравію перед ганком, де на металевому ланцюзі висів запалений гасовий ліхтар. Під безхмарним темно-синім небом черепиця на даху Коледжу виблискувала, мов срібло. В одній із кімнат на другому поверсі за завісою мерехтів самотній вогник — Дора Ламлі, робочий день якої вже скінчився, готувалася до сну.

Нерухоме повітря пахтіло ароматами левкоїв і вигорілих на сонці петуній. Ну хоча б погода приємна, а містер Гассі — безсумнівно, вправний кучер. І все ж місіс Епл'ярд воліла, щоб молодий Том знайшовся бодай для того, щоб зі своєю ірландською розсудливістю переконати її: ну подумаєш, екіпаж затримується майже на годину — що тут такого? Вона повернулася в кабінет і почала розкладати новий пасьянс, але майже відразу ж встала звірити свій золотий годинник із великим коридорним. Коли той пробив пів на десяту, вона знову покликала Мінні, яка повідомила, що Том приймає ванну в будиночку для слуг у дворі, а потім «миттю» прийде до неї. Минуло ще десять хвилин, кожна з яких тяглася нескінченно.

Нарешті з головної дороги почувся стукіт копит, десь за пів милі від Коледжу... Ось вони проїжджають над стічним каналом... Вона вже бачила, як на темних деревах відблискує світло. Оминаючи Коледж, екіпаж прискорився, і з нього зачувся хор нетверезих голосів — поверталася група відпочивальників із Вуденда. Саме тоді Том, який

також почув проїжджих, з'явився у прочинених дверях у чистій сорочці та кімнатних капцях. Якщо місіс Епл'ярд подобався бодай хтось із найближчого оточення, то це ірландець Том із його незмінно веселим поглядом. Він не цурався ніякої роботи: що б не просили — винести свиняче корито, зіграти на губній гармоніці чи підвезти вчительку малювання до станції Вуденд, — виконував завзято.

— Так, мем? Мінні казала, ви хотіли мене бачити?

У світлі газового ліхтаря над ґанком його масивні щоки здавалися тьмяно-жовтими.

— Томе, — сказала місіс Епл'ярд, дивлячись йому просто в очі, неначе її гострий, мов свердло, погляд міг видобути з нього відповідь. — Ти ж помітив, що містер Гассі страшенно запізнюється?

— Невже, мем?

— Він пообіцяв уранці, що повернеться до восьмої. Зараз пів на одинадцятую. Скільки, по-твоєму, їхати звідси від Навислої скелі?

— Ну, дорога неблизька...

— Будь ласка, зосередься. Ти знаєш дороги.

— Години три, три з половиною — десь так.

— Саме так. Гассі збирався виїхати з Пікнікової галявини незабаром по четвертій дня. Відразу після чаю, — її зазвичай обережний тон, натренований для Коледжу, раптом став пронизливим. — Та не стій же там, як телепень, із вираченими очима! Що, по-твоєму, сталося?

Том узявся заспокоювати її з мелодійним ірландським акцентом, від якого тріпотіли серця багатьох жінок — не лише його любої Мінні. Якби засмучене обличчя директорки було бодай трохи привабливим, можливо, він би навіть наважився поцілувати її в зів'ялу щоку — та була неприємно близько від його вимитого носа, — аби втішити її.

— Не побивайтеся так, мем. Він керує п'ятьма чудовими конями, та й сам — найкращий кучер по цей бік від Бендіго.

— Думаєш, це для мене новина? Я ось що кажу — можливо, з ними стався нещасний випадок?

— Нещасний випадок, мем? Про це, мушу сказати, я й не подумав,

стоїть же така погожа ніч...

— Ти ще більший бовдур, ніж я думала! Я нічого не знаю про коней, але вони можуть кинутися врозтіч. Чуєш, Томе? Ошаліти. Та скажи вже щось, на Бога!

Жартувати й підлещуватися на кухні Тому вдавалося завиграшки. Однак стояти на ганку поруч із директоркою, яка нависала над ним, мов скеля, із чорною високою тінню, що наростала в неї за спиною, — то була зовсім інша річ. «Здавалося, що вона мене зараз з'їсть, — пізніше сказав він Мінні. — А найгірше — в душі я розумів, що бідолаха мала рацію». Він сторожко поклав руку на зап'ястя, вкриті сірим шовком і прикрашене важким браслетом, із якого звисало криваво-червонесерце.

— Якщо вам хочеться зайти всередину на хвилюку й посидіти, Мінні може зробити вам чашку чаю...

— Слухай! Що це? Хвала Богові, я їх чую!

Цього разу це й справді було так — з дороги долинав стукіт копит, наближалось два вогники, і зрештою до воріт Коледжу підїхав екіпаж.

— Спокійно, Моряче... Герцогине, посунься... — примовляв містер Гассі до коней незвично, аж до невпізнаваності хрипким голосом. З темного горла екіпажу на світло по черзі почали безладно виборсуватися пасажирки. Одні плакали, інші ледь не падали від втоми, всі без капелюшків, розхристані, збентежені. Том побіг до воріт, щойно побачив наближення екіпажу, тож директорці залишалося тільки звеліти тремтливим кінцівкам виструнчитись у звично владну позицію. Першою по невисоких сходах до неї здерлася французка, шкіра якої в теплому світлі здавалась попелясто-сірою.

— Мадемуазель! Що це діється?

— Місіс Епл'ярд, сталося дещо жахливе.

— Нещасний випадок? Кажіть негайно! Я хочу знати правду.

— Це такий жах... Не знаю, з чого й почати.

— Зберіться. Істерика тут не допоможе... Заради Бога, де ж міс Маккро?

— Ми залишили її там... Біля Скелі.

— Залишили? У міс Маккро що, потьмарився розум?

Крізь групу заплаканих, наляканих дівчат пробрався містер Гассі.

— Місіс Епл'ярд, чи можу я поговорити з вами сам на сам?... Схоже, французька леді зараз знепритомніє.

Він не помилявся. Мадемуазель, виснажена після денних пригод і незгод, тут-таки розпласталася на килимі в коридорі. З покоїв для слуг, схованих за оббитими сукном дверима під сходами, вибігли Мінні й куховарка, які вже давно познімали чепчики й фартухи та полягали спати. З другого поверху тим часом спускалася міс Ламлі в фіалковому халаті та з папільйотками у волоссі. Для мадемуазель відшукали нюхальну сіль і бренді, і Том поніс гувернантку в її кімнату.

— Бідолашні, — сказала куховарка. — Вони такі змучені. Що ж могло трапитися на пікніку? Мінні, навіть не думай розпитувати мадам, зараз нагодуємо їх гарячим супом.

— Міс Ламлі... Негайно відведіть цих дівчат по кімнатах. Мінні вам допоможе. Ну що ж, містере Гассі, — двері вітальні місіс Епл'ярд зачинилися за широкою стомленою спиною, яка хіба дивом залишалася виструнченою.

— Я б не відмовився від чарчини, мем, якщо можна.

— Можна — я бачу, який ви виснажений... А тепер коротко й чітко поясніть мені, що сталося.

— Боже мій, мем, якби ж я тільки міг вам пояснити... Але розумієте, це якраз найгірше — ніхто не знає, що сталося. Три ваші юні студентки та міс Маккро зникли біля Навислої скелі.

Далі — уривок зі свідчення Бена Гассі, яке він дав констеблю Вуденда Бамферу вранці в неділю, п'ятнадцятого лютого, у поліційному відділку.

Коли ми з двома викладачками виявили, що ні в кого з нас не працює годинник — позаяк і мій, і годинник міс Маккро зупинилися в дорозі до пікніка, — ми вирішили, що слід виїхати з Пікнікової галявини якнайшвидше після обіду за першої ж зручної нагоди, бо місіс Епл'ярд очікувала на наше повернення не пізніше, аніж о восьмій. Французька

леді запропонувала нам випити чаю з тортом, коли я запряг коней, бо дорога була доволі неблизька. То було приблизно о пів на четверту, судячи з тіней на Скелі.

Щойно казанки закипіли, я пішов повідомити нашим двом організаторкам, що чай готовий. Літньої викладачки, яка сиділа була під деревом, коли я бачив її востаннє, вже там не було. Власне, після цього я більше так її й не бачив. Французька леді видавалася дуже зажуреною й запитала мене, чи я бачив, як міс Маккро відійшла від пікніка, на що я відказав, що ні. Вона сказала: «Ніхто не завважив, куди вона пішла. Не можу зрозуміти, чому вона не повернулася вчасно — міс Маккро така пунктуальна». Я запитав, чи на місці мої інші пасажирки, на що вона відказала: «Всі тут, окрім чотирьох. З мого дозволу вони пішли пройтися вздовж струмка, щоб ближче поглянути на Навислу скелю. Всі вони, окрім Ідіт Гортон, — випускниці й дуже серйозні дівчатка». Троє з-поміж дівчат, яких бракувало, їхали до Пікнікової галявини поруч зі мною на передньому сидінні. Я їх доволі добре знав. Це були міс Міранда (ніколи не чув її прізвища), міс Ірма Леопольд і міс Маріон Квейд.

Тоді я ще не надто переймався, лише трохи дратувався, що ми затримуємось. Я добре знаю ту територію, тож швидко велів дівчатам розбитися на пари і відправив шукати зниклих на рівнині уздовж струмка та кликати дорогою. Минуло близько години, коли з кущів біля південно-західного підніжжя Скелі вибігла Ідіт Гортон у розірваній на клатті сукні, плачучи й сміючись водночас. Я подумав, що в неї от-от почнеться істерика. Вона сказала, що покинула інших трьох дівчат «десь там», вказуючи на Скелю, але схоже, уявлення не мала, в якому напрямку. Ми раз у раз просили її спробувати пригадати, якою дорогою вони пішли, але змогли домогтися лише того, що вона злякалася й побігла вниз по Скелі. На щастя, у мене у фляжці завжди є трохи бренді для екстрених випадків. Я дав їй ковток і загорнув у свою робочу куртку, а міс Розамунд (одна зі старших дівчат) повела її прилягти в екіпажі, поки ми продовжували пошуки. Я покликав усіх дівчат і перелічив їх, і цього разу ми пішли ще далі — аж до підніжжя

Скелі з боку південного виступу, намагаючись пройти слідами Ідіт Гортон, але на кам'яній поверхні вони відразу ж зникли. Без луї годі було й роздивитися хоч якісь сліди. Кущі також здавалися неторкнутими, окрім кількох ярдів у тому місці, з якого вона вискочила на відкритий простір і ринулась у бік нашого табору біля струмка. Щоб не загубити це місце між деревами, ми позначили його паличками. Тим часом дві старші дівчини пішли вздовж струмка, щоб поговорити з відпочивальниками, які були там, коли ми приїхали, ще до обіду, та вони вже загасили вогонь і поїхали — мабуть, поки я порався з кіньми. Четверо людей і фургон. Той, здається, належав полковнику Фітцг'юберту, але ні з ким із них я не перемовився й словом. Кілька дівчат сказали, що бачили, як фургон від'їжджає, раніше того дня, а за ним — молодий хлопець на білому арабському коні. Ми кликали й шукали, певно, добрих годин кілька. Я все не йняв віри, що троє чи четверо розумних людей взяли й зникли на такій маленькій території без жодного сліду. Зараз я не менш збентежений, ніж учора ввечері.

Оскільки навіть найнижчі, найприступніші рівні Скелі дуже небезпечні, особливо для недосвідчених дівчат у довгих літніх сукнях, я не випускав їх із поля зору, бо боявся, що вони самі загубляться — там чимало ям і ущелин, а дорога до вершини, як я знаю, лише одна та й та заросла. До того ж зниклі дівчата навряд чи нею скористалися, бо я ретельно оглянув початок доріжки — там не було жодної потоптаної трави, слідів тощо, як не було їх і деінде.

Оскільки ставало дедалі пізніше й темніше — ми могли визначити час хіба за сонцем, що сідало за горизонт, — ми розпалили кілька вогнищ уздовж струмка так, щоб із цього боку Скелі їх було видно з різних точок. Ми також продовжували кликати дівчат так голосно, як тільки могли, всі хором. Я взяв казанки й стукав по них ломом, який завжди тримаю в екіпажі на випадок надзвичайної ситуації.

Ми з французькою леді сушили голову над тим, чи їхати назад у Вуденд із такими новинами, чи продовжувати пошуки. У нас на екіпажі було лише два каганці, а світла від моєї гасової лампи вистачало лише на кілька квадратних ярдів. Якщо зниклі ще були десь на Скелі —

а я вже починав у цьому сумніватися, — по настанню темряви вони опинилися б у серйозній небезпеці, хіба що їм стало б глузду переховатися десь у печері до світанку. Французька леді та декотрі з дівчат були майже в істеричі — воно й не дивно. Ми після обіду ще навіть чаю не пили. Ми з'їли трохи печива з лимонадом, і я вирішив відвезти всіх у Коледж і призупинити пошуки на нічний час.

Я чесно не певен, що вчинив правильно, але беру всю відповідальність за це рішення на себе. Я доволі добре знаю всіх трьох зниклих дівчат і подумав, що якщо з ними всіма не сталося якесь нещастя, — що здається малоймовірним, — то міс Міранда, яка добре знає, що таке буш, втямить і те, що треба знайти якийсь безпечний притулок на ніч. Що ж до вчительки, то сподіваюся, що, задля своєї ж безпеки, вона не пішла блукати десь сама. Знання арифметики в буші не надто помічне.

Подзвонивши до поліційного відділку Вуденда дорогою додому та швидко розказавши про те, що сталося біля Навислої скелі, черговому офіцеру, ми негайно поїхали до Коледжу «Епл'ярд». Забув також згадати, що я ретельно оглянув громадські вбиральні (жіночі та чоловічі), розташовані на Пікніковій галявині десь на півдорозі між струмком і підніжжям Скелі. І там не було слідів чи будь-якихознак, що ними нещодавно користувалися.

Курортне містечко на південному заході Англії.

Англійський сир із пліснявою.

Різновид пасьянсу.

Для бранок Коледжу «Епл'ярд» недільний день 15 лютого став днем невизначеності й минав, мов у нічному жахитті: у цьому чи то сні, чи то реальності вони борсалися між злетами надій і болючими ударами страху.

Хоча директорка провела всю ніч, втупившись в одну точку на стіні спальні, яка поступово світлішала під променями світанкового сонця, у звичний час вона вже була за робочим столом із незмінно акуратною зачіскою, з якої не вибивалася жодна волосинка. Насамперед її турбувало, щоб жоден писк про події вчорашнього дня не просочився за стіни Коледжу. Ще до того, як містер Гассі минулої ночі поїхав додому, вона скасувала замовлення на три фургони, які зазвичай розвозили студенток і гувернанток по різних церквах, оскільки, на думку місіс Епл'ярд, церкви погожого недільного ранку були головними розсадниками пліток. На щастя, Бен Гассі був чоловіком розсудливим, тож можна було не перейматися, що він комусь щось розбовкає — за винятком конфіденційного свідчення, яке він уже дав місцевій поліції. У Коледжі всім було суворо наказано тримати язика за зубами. Були всі підстави припустити, що ті працівниці та студентки, які ще трималися на ногах і здатні були говорити після всіх учорашніх потрясінь, незаперечно дотримувалися цього правила, а принаймні половина з тих, хто напередодні був на пікніку, були занадто виснажені й ошелешені, щоб узагалі виходити з кімнат. Однак є причини й для підозр, що любителі побазікати Том і Мінні — а можливо, й куховарка, — були не такими сумлінними, приймаючи в неділю по обіді неофіційних відвідувачів. А міс Дора Ламлі, ймовірно, ще й перекинулася кількома словами біля задніх дверей із Томмі Комптоном, який щонеділі привозив вершки. Невдовзі після сніданку до Коледжу на запрошення прийшов лікар Маккензі з Вуденда. Старому, безмежно мудрому сімейному лікарю

достатньо було одного лише досвідченого погляду крізь окуляри в золотій оправі, щоб оцінити ситуацію та призначити вихідний у понеділок, легку поживну їжу та несильне заспокійливе. Мадемуазель злягла у себе в кімнаті з мігренню. Літній лікар погладив красиву руку на покривалі, бризнув кілька крапель одеколону на розпашілий лоб пацієнтки й тихо додав:

— До речі, моя люба леді, сподіваюся, вам не спала на думку така дурниця, як картати себе за цю прикру ситуацію? Може ж виявитися, що це не більше, ніж буря в склянці води.

— Mon Dieu, докторе, сподіваюся, що ви маєте рацію.

— Нікому не можна дорікати за жарти, що їх грає з нами доля, — сказав старий.

Ідіт Гортон, яка чи не вперше за все життя опинилася в центрі всезагальної уваги, виявилася, за словами лікаря Маккензі, цілком здоровою, як він виснував за її безупинним криком, який був природною реакцією на істерику в дівчинки її віку — його лише трохи хвилювало, що вона так і не могла згадати, що її нажахало аж так, що вона сама побігла зі Скелі. Ідіт лікар Маккензі сподобався — він подобався всім, — тож вона намагалася йому допомагати, наскільки це дозволяв її обмежений розум. Дорогою додому він припустив, що дитина вдарилася головою об камінь — цілком імовірний сценарій на такому ландшафті, — і тепер мала невеликий струс мозку.

Більшість дня місіс Епл'ярд провела на самоті в своєму кабінеті після розмови з констеблем Бамфером, який привів із собою не дуже тямущого молодого поліціанта, щоб той вів записи про цю не надто важливу справу, з якою Бамфер сподівався покінчити ще до вечора. Містяни постійно губилися серед високих заростей, а порядним християнам знай вилазь із ліжок недільного ранку та шукай їх. Однак в історії трьох зниклих студенток свідчення здавалися ще більш плутаними, ніж зазвичай, окрім розповіді Бена Гассі, який лише підсумував те, що поліції вже й так було відомо. Бамфер домовився, щоб двоє юнаків — наразі останні, хто бачив зниклих дівчат, коли ті переходили через струмок, — надали поліції необхідні додаткові

відомості в понеділок, якщо доти їх не знайдуть. Єдиною іншою людиною, з якою хотів поговорити того ранку Бамфер, була дівчинка Ідіт Гортон, яка провела чимало часу зі зниклими дівчатами — можливо, й кілька годин, — перш ніж у паніці прибігти на рівнину. Тож Ідіт, із очима не менш червоними за її кашеміровий халат, привели до кабінету — але вона, як і очікувалось, виявилася плутаним та цілком безнадійним джерелом інформації. Ні констеблю, ні директорці не вдалося видобути з неї нічого, крім шморгання і зверхніх заперечень. Можливо, молодому поліціянтові розмова вдалася б краще, але йому й слова не дали сказати, а Ідіт відправили назад у ліжко.

— Не зважайте, — сказав Бамфер, взявши в директорки по склянці бренді й води. — На мою особисту думку, мем, за якісь кілька годин все вирішиться. Ви й не уявляєте, скільки людей губляться, варто лише на кілька ярдів відійти від звичної дороги.

— Хотіла б я теж у це вірити, містере Бамфер, — озвалась місіс Епл'ярд. — Одна з випускниць, Міранда, народилася й виросла в буші... що ж стосується гувернантки, міс Маккро...

Вже встановили, що ніхто не бачив, як міс Маккро пішла з пікніка після обіду. З якоїсь невідомої причини вона, вочевидь, зненацька вирішила встати з-під дерева, де читала, й піти за чотирма дівчатами до Скелі.

— Хіба що в леді були якісь особисті справи, — докинув поліціант. — Може, вона мала зустріч із подругою чи друзями за ворітьми?

— Ні в якому разі. Я вже кілька років працюю з міс Гретою Маккро і, наскільки мені відомо, у неї в цих краях немає жодного друга чи навіть знайомого.

Її книжку разом із лайковими рукавичками вже знайшла Розамунд, одна з випускниць, там, де й сиділа міс Маккро. І місіс Епл'ярд, і поліціант зійшлись на думці, що якою б «розумною в питаннях чисел», як це сформулював Бамфер, не була викладачка математики, їй цілком могло стати невігластва, щоб загубитися, хоча це припущення висловили не так різко. Навіть Архімед, згадали вони,

міг часом звернути не туди, думаючи про високі матерії. Молодий поліціант так ретельно це записував, що аж сопів, час від часу облизуючи олівець. (Пізніше, коли опитали пасажирок екіпажу, які повернулися з пікніка, кілька очевидиць, зокрема й мадемуазель, згадали, що міс Маккро розповідала якісь нісенітниці про трикутники і зрізання кутів, ба навіть запропонувала поїхати назад іншим, вкрай непрактичним маршрутом.)

Місцева поліція вже організувала неперервний розшук на Пікніковій галявині та на всіх частинах Навислої скелі, до яких можна було дістатися чи які були доступні для огляду. Одна з найбільших загадок, яку вже згадував містер Гассі, полягала у відсутності будь-яких слідів, окрім поодиноких зламаних гілок і потоптаного листя на кількох кущах на нижніх схилах зі східного боку Скелі. Якщо питання не вирішиться до понеділка, з Гіппсленда приїде корінний шукач¹⁹, а також — за пропозицією полковника Фітцг'юберта — гончак, для якого міс Ламлі на прохання констебля позначила й передала одяг, що належав зниклим. Дехто з місцевих, зокрема й Майкл Фітцг'юберт та Альберт Крандолл, вже допомагали поліції прочісувати довколишні зарості. В австралійському буші новини розходяться так само швидко, як і в місті, тож до вечора неділі у п'ятдесяти милях від Скелі навряд чи можна було знайти бодай один дім, де за вечерею не обговорювали б таємниче суботнє зникнення. Як це завжди трапляється зі справами, особливо цікавими людям, ті, хто в очі не бачили ні самих учасниць подій, ні навіть тих, хто з ними безпосередньо спілкувався, кричали про свої припущення голосніше за всіх — а за ніч припущення, як відомо, мають властивість перетворюватися на доконані факти.

Якою б жахливою для Коледжу не була неділя 15 лютого, у понеділок справи тільки погіршилися. Ще о шостій ранку хтось подзвонив у двері — це виявився молодий репортер із мельбурнської газети на велосипеді зі здутими шинами. Куховарка нагодувала бідолаху сніданком і відправила на Мельбурнський експрес без коментарів. Та він виявився лише першим небажаним гостем із довгої вервечки. Масивні кедрові двері, якими зазвичай ходили хіба

на свята, цілісінький день то відчиняли, то зачиняли, щоб поспілкуватися з різноманітними відвідувачами — хтось приходив із добрими намірами, хтось просто з цікавості, а деякі чоловіки й жінки взагалі, мов гієни, збіглися на запах крові та скандалу. Та нікого з них не впустили. Навіть македонського курата²⁰ з тендітною дружиною, яким обом було страшенно незручно, але вони щиро прагнули допомогти у тяжку мить, розвернули ще на ґанку, різко заявивши, що «нікого немає».

Сніданок, обід і вечерю, як завжди, подавали чітко за розкладом, але дівчата, зазвичай голодні, як вовчиці, лише совали печену баранину та яблучний пиріг по тарілках. Випускниці розбрідалися групами та про щось шепотілися. Ідіт і Бланш шморгали носами і трималися за руки, згорбившись, але тепер ніхто не наказував їм випрямити спину. Сестри-новозеландки без кінця вишивали й перемовлялися про пережиті землетруси й інші жахи. Сара Вейборн всю ніч у суботу пролежала в очікуванні, коли ж Міранда повернеться з пікніка й поцілує її, як вона це завжди робила, хай який пізній був час. Тепер же вона невпинно снувала з кімнати в кімнату, мов примара, аж поки міс Ламлі, у якої розколювалась голова, не знайшла їй білизну, в якій треба було підшити краї до післяобіднього чаю. Сама ж міс Ламлі, а також молодша викладачка шиття то бігали туди-сюди з повідомленнями директорці та іншою невдячною роботою, то досхочу скаржилися одна одній на те, що на них «усе звалили» — ця зручна фраза стосувалася всіх осіб у владній позиції аж до Господа Бога. Твору про Навислу скелю, що його мали писати в понеділок, 16 лютого, о пів на дванадцятую на занятті з англійської літератури, ніхто й словом не згадав, хоча тема так і залишилась написана крейдою на дошці. Нарешті сонце сіло за розпашілу жоржинову клумбу, гортензії в сутінках сяяли, мов сапфіри, а статуї на сходах звично тримали над головою тьмяні лампи, простягаючи їх у теплу синю ніч. Так минув другий жахливий день.

До ранку вівторка 17 лютого двоє юнаків, які останнімибачили, як дівчата переходять через струмок, дали свідчення місцевій поліції.

Альберт Крандолл — у відділку Вуденда, а Високоповажний Майкл Фітцг'юберт — у кабінеті свого дядька в Лейк-В'ю. Обидва підтвердили, що нічого не знали про те, куди пішли дівчата, коли перетнули струмок біля ставка й попрямували до нижніх схилів Навислої скелі. Майкл говорив, затинаючись і опустивши очі, які, здавалося, запали глибше вочниці ще з недільного ранку, коли Альберт прожогом повернувся з крамнички Манасси й поділився новинами про зникнення дівчат. Констебль Бамфер сидів за письмовим столом полковника, а Майкл — навпроти, на жорсткому стільці з високою спинкою.

Залагодивши звичні формальності, поліціант сказав:

— Думаю, сер, варто почати з кількох запитань, щоб встановити, так би мовити, загальну картину.

Юний Майкл Фітцг'юберт із сором'язливою, чарівною усмішкою й витонченими англійськими манерами, схоже, був не надто балакучим.

— Отже, коли ви побачили, як дівчата переходять через струмок, ви когось із них упізнали?

— Я не міг їх упізнати. Я лише тижні три тому приїхав до Австралії й не мав нагоди познайомитися ні з ким із молодих дівчат.

— Зрозуміло. Ви розмовляли з кимось із цих дівчат — до того, як вони перейшли струмок, чи вже на іншому березі?

— Та звісно ж, ні! Я щойно сказав, констеблю, що ніколи доти навіть не бачив жодної з них.

На цю нехитру відповідь констебль сухо всміхнувся й подумки додав: «А щоб йому! З таким личком і такою купою грошви?».

— А Крандолл? Він говорив з кимось із дівчат? — запитав констебль вже вголос.

— Ні. Лише витріщався на них і присвиснув.

— А що в цей час робили ваші дядько й тітка?

— Наскільки я пам'ятаю, дрімали. Ми за обідом випили шампанського, тож, імовірно, їх після нього схилило на сон.

— А на вас шампанське як діє? — запитав поліціант, занісши олівця

над папером.

— Наскільки мені відомо, ніяк. Я ніколи не п'ю надміру, а з алкоголю вживаю зазвичай вино — в сенсі, вдома.

— Що ж, виходить, що ви були при ясному розумі та сиділи з книжкою під деревом і тоді, коли побачили, як дівчата перейшли через струмок. Почнімо з цього моменту. Намагайтеся згадати будь-яку найменшу дрібницю, навіть якщо зараз це здається вам незначним. Ви ж розумієте, що свідчите добровільно?

— Я дивився, як вони переходять через струмок... — він ковтнув і продовжив ледь чутно: — Вони всі зробили це по-різному.

— Голосніше, будь ласка. В якому сенсі по-різному? У них були мотузки? Жердини для стрибків?

— Та ні, ні! Я хотів сказати, що деякі з них були спритніші — ну, граційніші.

Але Бамфера в цей момент грація мало цікавила. Юнак продовжив:

— Тож коли вони були задалеко, щоб нас почути, я пішов поговорити з Альбертом, який саме мив склянки у струмку. Ми поговорили хвилин із десять, і я сказав, що пройдуся, перш ніж настане час їхати додому.

— О котрій годині це було?

— Я не дивився на годинник, але знав, що дядько хотів виїхати не пізніше як о четвертій. Я почав іти в напрямку Навислої скелі. Коли дорога повела вгору, все було поросле папороттю і кущами, а дівчат вже не було видно. Пам'ятаю, я подумав, що зарості занадто густі, щоб дівчата могли продертися крізь них у літніх сукнях, тож очікував, що от-от побачу, як вони спускаються. Я на кілька хвилин присів на колоду. Коли мене покликав Альберт, я відразу ж повернувся до ставка, осідлав свого коня і поїхав додому, більшість шляху їдучи за дядьковим фургоном. Вам цього достатньо?

— Цілком, дякую, містере Фітцг'юберт. Можливо, ми ще попросимо вас про допомогу надалі.

Майкл подумки закотив очі. Короткий допит за відчуттями доволі виразно нагадував відвідини стоматолога, який свердлить надто вже

болючу дірку.

— Я ще дещо уточню, перш ніж записати, — сказав поліціант. — Ви сказали, що бачили, як через струмок переходили *трьох* дівчат. Це справді так і було?

— Перепрошую. Ваша правда, звісно ж, їх було четверо.

Бамфер знову заніс над блокнотом олівець.

— Через що, по-вашому, ви забули, що їх було четверо?

— Мабуть, забув про малу пампушку.

— Тож решту трьох ви добряче розгледіли, чи не так?

— Та ні, зовсім ні. («Господи, це щира правда. Я дивився лише на неї».)

— Ви ж, мабуть, запам'ятали б, якби з ними також була літня леді?

— Звісно ж, запам'ятав би, — роздратовано сказав Майкл. — Ні, нікого більше не було. Лише четверо дівчат.

У цей самий час Альберт давав свідчення в поліційному відділку Вуденда такому собі Джимові Гранту — молодому слідчому, який приходив із Бамфером до Коледжу «Епл'ярд» у неділю вранці. На відміну від Майкла, Альберт, який не вперше бачив, як поліціанти вміють перекрутити найменшу дрібницю, чудово проводив час — до того ж Гранта він знав особисто з недільних півнячих боїв.

— Я ж тобі кажу, Джиме, — говорив він, — я бачив тих дівуль лише отоді разочок.

— Не називай мене Джимом, будь ласка, коли я при виконанні, — сказав інший, аж змокрілий від роздратування. — У поліції таких викрутасів не люблять. Отже. Скільки дівчат переходило на інший бік струмка?

— Як скажеш, довбаний містере Грант. Четверо.

— Лаятись теж не треба. Я просто на роботі.

— Сподіваюся, ти знаєш, — сказав конюх, витягнувши пакетик карамельок і демонстративно всунувши одну на місце дірки від зуба, — що я даю свідчення поліції добровільно, безоплатно, і мені з цього ніц не буде. Я взагалі послугу тобі роблю, тож не забувай про це, містере Грант.

Джим відмовився від цукерки, запропонованої на знак перемир'я, і продовжив допит.

— Що ти робив після того, як містер Фітцг'юберт пішов на прогулянку до Скелі?

— Полковник прокинувся та заходився гукати, що вже час їхати додому, то я пішов шукати Майкла, і тиць — бачу, сидить собі на колоді, а дівуль і слід пропав.

— Як далеко від ставка та колода?

— Та слухай, Джиме, ти сам знаєш не гірше за мене. Ту точку вже знає і чортова поліція, і кожен собака. Я сам її показував містерові Бамферу в неділю.

— Гаразд. Я тільки перевіряю факти. Розкажуй далі.

— Ну коротше, Майкл сів на свого арабського скакуна, якого йому дає дядько, щоб кататися, і поїхав додому до Лейк-В'ю.

— Оце вже краса! Щастить же декому! Слухай, Альберте, як думаєш, ти міг би попросити високоповажного як-там-його позичити мені того скакуна для виставки в Гісборні? Нема кращого коня на п'ятдесят миль звідси. Мені ні стремен, ні вуздечки не треба, нічого такого, тільки кінь і сідло на пів дня. Полковник добре знає, що з кіньми я даю раду як слід.

— Ну звісно, я приперся аж сюди з Лейк-В'ю, щоб випрошувати для тебе скакуна, — сказав Альберт, підводячись зі стільця. — Запитань немає? Ну то я пішов. Із богом.

— Хвилинку, хвилинку. Останнє запитання, — гукнув Джим, вхопивши знайомого за фалди пальта. — Коли містер Фітцг'юберт сів на коня, кажеш, він їхав до Лейк-В'ю за фургонем? Ти його всю дорогу бачив?

— У мене що, баньки на потилиці? Він якусь частину дороги їхав позаду, щоб не робити нам куряви, а якусь частину попереду, залежно від дороги. Я не стежив, хіба що запам'ятав, що ми доїхали до Лейк-В'ю одночасно.

— А о котрій це приблизно було, як гадаєш?

— Мабуть, десь о пів на восьму. Пам'ятаю, у куховарки в печі вже

була моя вечерея.

— Дякую, містере Крандолл, — дещо формально сказав молодий поліціант, закриваючи блокнот. — Ця розмова буде записана повністю і надана вам для затвердження. Можете йти.

Дозвіл був лише для годиться. Альберт вже вдягав вуздечку на присадкуватого чалого коня, припнутого серед конюшини по той бік дороги.

Три ранки підряд австралійська громадськість жадібно поглинала не лише традиційну яєшню з беконом, а й соковиті подробиці «Загадки Коледжу», як її охрестили в пресі. Не з'явилося ні нової інформації, ні бодай якихось зачіпок — а отже, ситуація не змінилася, відколи ввечері в суботу Бен Гассі повідомив поліції про зникнення дівчат і гувернантки, — та людям хотілося знати більше. Для цього в середу в колонки газет додали фото родинного маєтку Високоповажного Майкла, Геддінгем-Холу (вставка з його сестрами, які гралися на терасі зі спанієлем) та, звісно ж, написали про красу Ірми Леопольд і мільйони, які вона успадкує, коли досягне повноліття. Бамфера ж це зовсім не тішило. Порадившись зі своїм другом, детективом Лаггом, що працював на Рассел-стрит, він вирішив ще раз спробувати отримати хоч якісь конкретні свідчення від Ідіт Гортон. У середу 18 лютого починався черговий погожий день із приємним вітерцем, коли Бамфер разом із Джимом приїхали до Коледжу «Епл'ярд» на двоколці, запряженій парою коней, щоб відвезти Ідіт Гортон і викладачку французької до Пікнікової галявини біля Навислої скелі.

Хоча така ідея здавалася місіс Епл'ярд дещо легковажною, заперечити їй було нічого. За словами Бамфера, поліція робила все можливе, щоб розгадати таємницю, а на думку і самого Бамфера, і детектива Лагга, було конче необхідно, щоб Ідіт як очевидиця справи відвідала місце події — можливо, це допомогло б їй щось згадати. Знаючи про обмежений розум Ідіт та її безмежну впертість, а до того ж потенційний струс мозку, директорка вважала, що така поїздка — безглузде марнування часу, про що й повідомила Бамферові, який

категорично не погодився. Хай він був і не найприязнішою людиною, та на своїй роботі знався й мав чимало досвіду в тому, як поводяться різні люди під час допитів.

— Ми всі намагалися спонукати дівчинку щось згадати, тож могли ще більше заплутати її, — сказав він. — Я сам бачив, як люди навдивовижу добре згадували деталі та ставали цілком корисними свідками, коли їх привозили туди, де все почалося, так би мовити. Ми помаленьку.

Тож констебль вирішив створити невимушену атмосферу й насолоджувався поїздкою разом із мадемуазель, яка сиділа поруч із ним із капелюшком на голові, витончена й вродлива. Коли вони зупинилися біля готелю Вуденда, щоб змінити коней, він навіть замовив їй бренді з содовою, а Ідіт і юному Джиму — по лимонаду.

Тепер вони стояли точно в тому місці на Пікніковій галявині, де перейшли через струмок біля ставка Ідіт і троє зниклих дівчат увечері на День Святого Валентина. Перед ними постала освітлена сонцем Нависла скеля, на якій ледь ворушилися світлі тіні гілок. «Наче сине обличчя», — подумала мадемуазель, не вірячи, що щось таке прекрасне може чинити таке зло...

— Ну що ж, міс Ідіт! — поліціант стояв віддалік і по-батьківськи терпляче посміхався. — В якому напрямку, ви кажете, ви почали йти з цього місця?

— Я нічого не казала. Я вам вже пояснювала: мені всі ці евкаліпти на один копил.

— Ідіт, *chérie*, — втрутилась мадемуазель, — можливо, ти могла б розповісти сержантові, про що ви тоді розмовляли?.. У тому, що вони теревенили, я не маю жодних сумнівів, містере Бамфер...

— Саме так, — сказав поліціант. — Це нас і цікавить. Міс Ідіт, хтось із вас пропонував, у якому напрямку піти?

— Маріон Квейд із мене глузувала... Маріон часом дуже неприємна. Вона сказала, що тим гострим штукам, певно, мільйон років.

— Верхівкам. Тож ви йшли до верхівок?

— Мабуть. У мене боліли ноги, тому я не дуже роздивлялася. Я

хотіла сісти на повалене дерево, а не йти далі, але вони мені не дозволяли.

Бамфер із надією поглянув на мадемуазель. Довкола них був чималий розсип колод і гілок, але повалене дерево було бодай якоюсь зачіпкою.

— А тепер, оскільки вам вдалося згадати про дерево, міс Ідіт, можливо, ще щось спаде на думку? Роззирніться, гляньте — може, щось і впізнаєте. Пеньки, папороть, камені незвичної форми?..

— Ні, — сказала Ідіт. — Нічого такого.

— Ну гаразд, — сказав поліціянт і налаштувався продовжити розслідування після обіду. — Мадемуазель, де ви б хотіли з'їсти бутерброди?

Джима відправили до двоколки по пакунки з обідом, і щойно вони вмостилися на траві, Ідіт ні сіло ні впало заговорила:

— Містере Бамфер! Здається, я *дещо* пригадала.

— Добре. Що ж це?

— Хмару. Була така незвичайна хмара.

— Хмара? Ну, чудово! Тільки вам же відомо, що хмари, на жаль, зазвичай пересуваються по небу.

— Звісно, я це знаю, — суворо сказала Ідіт, мов доросла. — Тільки ця була огидного червоного кольору, і я її запам'ятала, бо подивилася в небо й побачила її крізь гілки... — вона повільно відкусила чималий шмат бутерброда з шинкою. — Це було відразу після того, як я пробігла повз міс Маккро.

Бамфер і не помітив, як у нього з руки випав на траву бутерброд.

— Міс Маккро? Побий мене грім! Ви не казали нам, що бачили міс Маккро! Джиме, ану бери блокнот. Не певен, чи ви це розумієте, міс Ідіт, та ви щойно повідомили нам *дещо* дуже важливе.

— Тому я вам це й розповідаю, — самовдоволено відказала Ідіт.

— Коли ваша викладачка приєдналася до вас і трьох інших дівчат? Будь ласка, добре над цим поміркуйте.

— Вона не моя викладачка, — сказала Ідіт, ще раз вкусивши бутерброд. — Моя мама не хотіла, щоб я вивчала математику в

старших класах. Вона каже, що місце дівчини вдома.

Бамферу вдалося вичавити з себе улесливу посмішку.

— Мудра думка. Ваша матір — дуже розсудлива леді... Будь ласка, розповідайте далі про міс Маккро. Де вона була, коли ви раптом підвели очі й побачили її? Близько? Далеко?

— Здається, далеченько.

— За сто ярдів, п'ятдесят ярдів?

— Не знаю. З додаванням у мене не дуже. Я ж казала, що бачила її лише здалеку крізь дерева, біжучи до струмка.

— Ви ж бігли донизу по Скелі?

— Звісно.

— А міс Маккро йшла вгору, у протилежному напрямку. Правильно?

На прикрість слідчому, свідка почала здригатися й хихотіти.

— Боженько! На вигляд вона була така кумедна.

— Чому? — запитав Бамфер. — Джиме, запиши це. Чому кумедна?

— Я не хочу казати.

— Будь ласка, розкажи нам, — попрохала мадемуазель. — Містерові Бамферу так потрібна твоя допомога.

— Спідниця, — сказала Ідіт, закусивши кутик своєї хустинки.

— Що спідниця?

Ідіт знов почала хихотіти.

— Про це неввічливо говорити вголос у присутності джентльменів.

Бамфер нахилився до неї, наче його зосереджені блакитні очі могли поглянути просто їй у мозок і видобути інформацію.

— Про мене не переймайтеся! У цьому віці я міг би бути вашим татком! Ага, ну ось.

Ідіт щось шепотіла, схилившись до уважного рожевого вушка мадемуазель.

— Констеблю, вона каже, що на міс Маккро не було спідниці — лише les pantalons.

— Спіднє, — пояснив констебль молодому Джимові. — Отже, міс Ідіт — ви впевнені, що жінка, яку ви побачили віддалік за деревами,

коли вона йшла вгору по Скелі, справді була міс Маккро?

— Впевнена.

— А хіба її не було б складно впізнати в такому вигляді?

— Зовсім ні. У неї постать зовсім не схожа на інших викладачок. Ірма Леопольд мені якось сказала: «Та Маккро достоту як праска!».

Це був останній і єдиний факт, що його вдасться видобути з Ідіт Гортон як у середу 18 лютого, так і за будь-якої іншої нагоди.

Щойно поліційна двоколка виїхала з Коледжу на дорогу, місіс Епл'ярд рішуче сіла за стіл, замкнувши двері кабінету. Це ставало звичкою. З рівною спиною вона мовчки займалася справами, на позір зовсім незворушна, однак що далі, то більше до неї долинали відлуння перешіптувань ззовні. Голоси диваків, церковників, журналістів, друзів, родичів, батьків. Звісно, найбільше дошкуляли батьки. Їхні листи навряд чи можна було б так само легко викинути в смітник, як пропозицію знайти зниклих дівчат за допомогою унікального запатентованого магніту, до якої вклали також конверт із маркою для зворотного листа. Непереборна розсудливість переконувала її, що навіть для тих батьків, доньки яких повернулися з пікніка живі й здорові, було цілком природно вимагати пояснень. Саме через ці листи вона годинами просиджувала за столом, охоплена люттю. Якщо написати знервованій матері бодай одне криве слово, може розгорітися таке пекло пересудів і поголосу, що ніякий крижаний потік правди його не загасить.

Завдання місіс Епл'ярд на цей ранок було нестерпним і значно дразливішим — написати батькам Міранди та Ірми Леопольд, а також опікунові Маріон Квейд, що три дівчини й гувернантка загадково зникли біля Навислої скелі. На щастя — а може, й на жаль — усім трьом листам знадобиться чимало часу, щоб дістатися до місця призначення. З певних причин ніхто з адресатів також не мав змоги прочитати газетних статей про Загадку Коледжу. Думки знову повернули її в ранок перед пікніком. Їй згадалися виструнчені ряди дівчат у капелюшках і рукавичках та дві гувернантки, в яких усе було під цілковитим контролем. Згадалися їй також і власні слова

прощання на ганку, коли вона попереджала їх про небезпечних змій і комах. Комах! На Бога, що ж могло статися в суботу після обіду? І чому, чому, чому ж це мало трапитися саме з тими трьома випускницями, які були такими важливими для престижу й репутації Коледжу «Епл'ярд»? Маріон Квейд була не такою багатою, як двоє інших дівчат, та мала гострий дослідницький розум і чимало академічних чеснот, а це було в якомусь сенсі не менш важливо за гроші. Чому не могла зникнути Ідіт, чи та нікчема Бланш, чи Сара Вейборн? Сама згадка про Сару Вейборн, як завжди, роздратовувала директорку. Ті величезні круглі очі, які на все дивилися з постійною критикою — жахлива риса для тринадцятирічної дитини. Однак оплату за навчання Сари завжди вчасно вносив літній опікун, особиста адреса якого залишалася в таємниці. Стриманий, елегантний, «безсумнівний джентльмен», як сказав би її Артур.

Спогад про Артура, що стояв біля неї, як колись давно, коли їй доводилося писати той чи той складний лист, змусив її забути про елегантного опікуна. Вона забагато відволікалася. З тяжким стогоном вона взялася за тонку ручку зі сталевим кінчиком і почала писати. Спершу Леопольдам — поза сумнівом, найбільш видатним клієнтам Коледжу: вони були неймовірно багаті й належали до вершків міжнародної спільноти — однак зараз перебували в Індії, де містер Леопольд купував поло-поні у бенгальського раджі. Згідно з останнім листом Ірми, її батьки зараз були десь у Гімалаях у захопливій експедиції зі слонами, паланкінами й вишитими шовковими наметами. Ще принаймні два тижні їхня адреса залишатиметься невідомою. Нарешті лист вийшов саме таким, як його замислила авторка — ретельно продуманим поєднанням співчуття і практичної розсудливості. Співчуття не надто багато, на випадок якщо на момент його доставки вся ця жахлива справа закінчиться щасливо й Ірма повернеться до школи. Також вона сумнівалась, чи згадувати про корінного шукача й гончака... Вона майже чула, як Артур каже: «Майстерно, моя люба, пиши майстерно». Тож можна сміливо припустити, що лист цілком відповідав своїй меті.

Наступними за пріоритетністю були батьки Міранди, власники великих загонів худоби у глушинах Північного Квінсленду. Їх навряд чи можна було назвати мільйонерами, однак вони були людьми цілком забезпеченими, а понад те належали до однієї з родин перших поселенців Австралії. Батьками вони були чудовими, і можна було не боятися, що вони здіймуть бучу через дрібниці на зразок спізнення на потяг чи епідемії кору в Коледжі — однак у цій абсурдній ситуації передбачити їхню реакцію було важко. Міранда була єдиною дівчинкою в родині, найстаршою з п'яти дітей, і місіс Епл'ярд знала, що батьки берегли її, мов зіницю ока. На Різдво вся родина поїхала до Сент-Кілди²¹, але минулого місяця повернулася до своєї розкішної самотності в Ґунавінґі. Проте кілька днів тому Міранда саме згадувала, що листи в Ґунавінґі доїжджали разом із товарами, часом лише раз на чотири-п'ять тижнів. Але ж ніколи не знаєш, чи не заїхав якийсь випадковий гість із газетою на ферму й не випустив kota з мішка, так би мовити — подумала директорка, затиснувши губами кінчик ручки. Загальновідомо було, що місіс Епл'ярд не була надміру схильна до сентиментів, однак це був найскладніший лист, що їй доводилося писати за все життя. Заклеївши конверт, вона спіймала себе на думці, що вкладені в нього списані сторінки були провісниками лиха. «Щось я стаю забобонною», — подумала вона, знизавши плечима, й відпила трохи з пляшечки бренді, що ховалась у шафі за столом.

Законний опікун Маріон Квейд був сімейним адвокатом і в справі Коледжу майже не втручався, тільки вносив плату за навчання. Так склалося, що він саме був на риболовлі на якомусь віддаленому озері в Новій Зеландії. Місіс Епл'ярд нещодавно, здається, навіть чула, як Маріон назвала свого опікуна «стариганом». Щиро сподіваючись, що адвокат не будитиме лихо, поки тихо, директорка підписала й заклеїла конверт. Залишалося написати лист батькові Ґрети Маккро, якому вже було за вісімдесят. Він жив самотником із собакою і Біблією на одному з віддалених Гебридських островів. Навряд чи він битиме на сполох чи навіть відповість, враховуючи, що відколи його донька

приїхала до Австралії у вісімнадцять, він їй ні слова не написав. Директорка наклеїла марки на всі чотири листи й поклала на стіл у холі, щоб Том надіслав їх із вечірнім потягом.

Після колонізації Австралії для пошуку зниклих у буші людей, злочинців та розгону інших груп корінних народів британці залучали аборигенів, які значно краще орієнтувалися на місцевості. Таких людей називали корінними або чорними шукачами («black trackers»).

Курат — католицький священник, наділений правом приймати сповідь.

Передмістя Мельбурна, де жила сама Джоан Ліндсі, популярне місце відпочинку багатих австралійців.

По обіді в четвер 19 лютого Майкл Фітцг'юберт і Альберт Крандолл мовчки сиділи за пляшкою темного пива «Ballarat Bitter» у простенькому сараї для човнів перед мальовничим озерцем полковника Фітцг'юберта. В Альберта залишалася година чи дві перерви, а Майк відпочивав від щорічної садової вечірки своєї тітки. Озеро було глибоке, темне й холодне, мов лід, попри ніжне літнє тепло. З одного боку воно поросло водяними ліліями, і їхні кремові пелюстки ловили промені вечірнього сонця. Серед латаття на кораловій нозі стояв білий лебідь і коли-не-коли каламутив воду довкола. З іншого боку порослий папороттю і блакитними гортензіями берег змінювався природним лісом, що здіймався по той бік низенького будинку з верандою. По газонах серед дубів і в'язів прогулювалися гості. Дві служниці подавали за розбірний стіл полуницю з вершками: вечірка була для доволі шанованої публіки, зокрема й для гостей із Урядового котеджу неподалік — літньої резиденції губернатора штату. Для нього найняли лакея і трьох музикантів із Мельбурна, а для гостей замовили вдосталь французького шампанського. Були обговорення, чи не вдягти кучера в чорний піджак і не поставити розливати шампанське — але Альберт відказав, що його наймали доглядати коней.

— Як я й казав твоєму дядечку: «Я кучер, пане, а не довбаний офіціант».

Майк засміявся.

— З тими русалками й іншими татуюваннями на руках ти схожий на моряка.

— А мені їх моряк і зробив, у Сіднеї. Хотів і на грудях набити, але грошви вже було катма. Шкода. Мені тіко п'ятнадцять було...

Майк на мить перенісся у світ, де п'ятнадцятирічні хлопці витрачали останній шилінг, щоб понівечити себе на все життя, і

дивився на друга майже з благоговінням. Сам він у п'ятнадцять років був зовсім ще дитиною й отримував щотижня шилінг кишенькових грошей і ще один — вранці щонеділі... Між двома юнаками ще з пікніка встановилася невимушена дружба. Якщо б поглянути на них збоку — на розслаблено витягнутого Альберта з закатаними рукавами й у цупких бавовняних штанах і виструнченого Майкла, урочисто вдягнутого для вечірки й із гвоздиною в петлиці, — здавалося, між ними не було нічого спільного. «Майк нормальний хлоп, — сказав був Альберт куховарці, з якою теж приятелював. — Ми з ним друзяки». Це слово часто вживають для годиться, але вони справді щиро потоваришували. І не мало значення, що Альберт, який щойно приміряв, чи пасує сірий капелюх друга до його розпатланого волосся, виглядав, як артист вар'єте, а Майк у широкому ковбойському капелюху Альберта, здавалося, щойно зійшов зі сторінок «Магніта» чи «Хлопчачих оповідок»²². Не мала значення й та випадковість походження, через яку один із них ледве вмів читати, а інший у двадцять років все ще не надто впевнено говорив — приватна освіта аж ніяк не гарантувала красномовства. Коли юнаки були разом, вони забували про всі ці вади, якщо їх узагалі можна було так назвати.

Між ними встановилося затишне взаєморозуміння, для якого були зовсім не потрібні слова. Коли вони й говорили, це стосувалося переважно якихось місцевих тем, що просто були до речі — про хвору задню ногу кобили, яку Альберт мастив стокгольмським дьогтем, чи про вперте захоплення полковника трояндовим садом, який полоти доводилося довше, аніж акр картоплі — та й узагалі, яка з тих троянд користь? У жодного з них не було глибоких політичних переконань, які могли б спричинити незручності — та й будь-яких інших власних переконань, хоча якби з ними про це заговорив хтось інший, вони б знайшли з чим погодитися. Дружити ж без цього було простіше. Їм не ставали на заваді всілякі дурниці, наприклад те, що батько Майка був членом Консервативної партії в англійській Палаті лордів, а Альбертів, коли від нього востаннє надходили звістки — мандрівним різноробом, який постійно втрапляв у халепи. Юний Фітцг'юберт був

ідеальним товаришем для Альберта — він міг годинами мовчки сидіти на перевернутому ящику з-під соломи на конюшні та слухати мудрагельства й дотепи конюха. Деякі з особливо скандальних оповідок Альберта були правдиві, деякі — ні. Та це не мало значення. Для Майка розмови з Альбертом, які могли завести куди завгодно, були незмінним джерелом цікавинок не лише про життя загалом, а й про Австралію. На кухні в Лейк-В'ю Високоповажного Майкла, члена однієї з найстаріших і найбагатших родин у Великій Британії, зазвичай кликали не інакше, як «той бідолашний англійський вилупок» — так зі щирим співчуттям називали людину, якій ще багато належало навчитися. «А щоб йому», — сказала куховарка, яка отримувала пристойну, як на свою роботу, платню у двадцять п'ять шилінгів на тиждень. — Не хотіла б я опинитися на його місці, хай мені за це хоч ящик золота dadуть». Майк же в цей час говорив у вітальні з дядьком і тіткою.

— Альберт такий хороший хлопець. І такий розумний. Передати не можу, скільки він всього знає.

— Гм, не сумніваюся, — підморгнувши, сказав полковник. — Той молодий Крандолл грубий, мов лантух, та зовсім не дурень, і коней порає як слід.

Його дружина шморгнула, мов відчула запах сіна й конячого посліду.

— Припускаю, спілкування з Крандоллом навряд чи можна назвати повчальним.

У прохолодній тиші в сараї для човнів того дня розмов було небагато, повчальних чи ні — натомість була пляшка холодного пива й непорушне озеро перед ними, вкрите візерунками тіней, що поступово видовжувались. З трояндового саду віддалік через воду долинали звуки «Блакитного Дунаю» — святкування затихало, ставало нудним. Троянди, якими всі нескінченно захоплювалися, вже обговорили донесхочу. Полковник сів спочити під плакучим в'язом із двома-трьома іншими чоловіками, озброївшись склянками скотчу й газованої води, а місіс Фітцг'юберт щосили підтримувала хід

святкування, припрошуючи гостей до лимонаду.

— Поглянь лишень — вже по п'ятій, — сказав Майкл, неохоче випроставши ноги під столом. — Я пообіцяв тітці, що покажу міс Стек трояндовий сад, поки вони ще тут.

— Стек? Це та, в якої ноги як пляшки від шампанського?

Майк уявлення не мав, які в міс Стек були ноги.

— Бачив, як вона сьогодні вилазила з урядового візка, запряженого псами. Боже милый, до речі про псів — конюх мені розказував, що сьогодні копи знову привели на Навислу скелю гончаків.

— Господи! — вигукнув його товариш і знову сів. — Навіщо? Вони щось знайшли?

— Та не дрейф! Я от як думаю: якщо хлопці з Рассел-стрит, отой місцевий і чортова собака не можуть їх знайти, якого біса ще в нас із тобою мають за це жижки трястися? (Можна вже й пляшку допити.) У буші вже губилося стільки людей, що й говорити тут нема про що.

Майк не зводив очей із саяливої поверхні озера. Він повільно мовив:

— А як на мене, тут є про що говорити. Я щодня прокидаюся гарячці й думаю, чи вони ще живі, чи просто зараз помирають від спраги десь на тій навісній Скелі... поки ми тут сидимо та попиваємо холодне пиво.

Якби молодші сестри Майкла почули цей низький, палкий голос, зовсім не схожий на його звичайний уривчастий, безтурботний тон, вони могли б і не впізнати брата, який коли й говорив колись вдома з упевненістю, то хіба зі стареньким кокер-спанієлем.

— Ось у цьому ми з тобою й різнимся, — сказав Альберт. — Як хоч пораду, то що швидше ти забудеш про всю цю оказію, то ліпше.

— Я не можу про це забути. Ніколи не зможу.

Білий лебідь, що весь час сидів на лататті, тепер витягнув спершу одну, тоді другу рожеву лапу й забив крилами по воді, прямуючи над водою до протилежного берега. Юнаки мовчки за ним спостерігали, поки він не зник серед очерету.

— Нічогенькі такі пташки ті лебеді, — зітхнув Альберт.

— Яка краса, — сказав Майк, похмуро згадуючи про молоду незнайомку, яка чекала на нього в трояндовому саду. Він із боєм випростав ноги у смугастих штанах, встав, висякався, запалив сигарету і підійшов до дверей сараю, де зупинився і знову поглянув на Альберта.

— Слухай-но, — сказав той. — Я не те щоб бозна-як тямлю в музиці, але, по-моєму, то «Боже, бережи королеву». Мабуть, губернатор їде.

— Мені однаково... Я мушу дещо тобі сказати, але не знаю, як до цього підступитися, — Альберт іще ніколи не бачив його таким серйозним. — Взагалі... я тут розробляв план...

— Нікуди не дінеться, — сказав Альберт, і собі запаливши вогника. — Ти, мабуть, біжи, бо як не прийдеш, твоя тітка задасть тобі прочухана.

— Не зважай на тітку. У тім-то й річ, що цей план не може чекати. Треба діяти зараз або ніколи. Пам'ятаєш про в'ючну дорогу, про яку ти мені вчора розповідав?

Альберт кивнув.

— Ти про ту, що веде до рівнин із нашого боку гори?

— Уявляю, тобі здається, що в цих пошуках нема жодного сенсу — може, й твоя правда, та мені все одно. Я вирішив сам обшукати Скелю так, як вважаю за потрібне. Без поліції. Без гончаків. Тільки ми з тобою — якщо ти захочеш зі мною піти й допомогти мені. Ми могли б взяти арабського скакуна та Списоносця, почати з самого ранку, а повернутися ще до вечері, щоб ніхто нічого не запідозрив. Ось я й сказав, що хотів. Що ти про це думаєш?

— Бздури. Казна-що. Біжи показуй міс Пляшконогій троянди, а побалакаємо іншим разом.

— Та я й так знаю, що ти думаєш, — сказав його товариш із такою гіркотою, що Альберта це розчулило.

— Гей, Майку, чекай-но. Я тіко хотів сказати...

— Ти думаєш — «бідолашний вилупок, тільки приїхав у буш...» і всяке таке. Чорт забирай, я й сам це знаю, та це не має значення. Я

тобі збрехав щодо плану. Це не так *план*, як *відчуття*.

Альберт звів брови, проте змовчав.

— Я все життя робив щось, тільки бо хтось інший мені казав, що так правильно. Цього разу я робитиму те, що я вважаю за потрібне — і нехай навіть всі інші вважатимуть мене божевільним. Навіть ти.

— Ну, розумієш, — сказав Альберт, — відчуття — це, звісно, штука незлецька, але ж кожен сантиметр тієї чортової Скелі вже прочесали. Що тобі там робити?

— Тоді я піду сам, — сказав Майк.

— Хто тобі сказав, що ти сам підеш? Ми ж друзяки.

— То ти зі мною?

— Звісно, дурило — ой, та ну тебе. Там і готувати всього нічого, тільки трохи харчів для нас із тобою та для коней. Коли думаєш виїхати?

— Завтра, якщо в тебе вийде.

Наступного дня була п'ятниця, і в Альберта був вихідний, на який він давно запланував поїхати у Вуденд на півнячий бій.

— Та без питань... О котрій хочеш виїхати?

За грядкою гортензій виднілося похитування мереживної парасольки місіс Фітцг'юберт, тож друзі швидко домовилися зустрітися в конюшні наступного ранку о пів на шосту.

Нарешті газони Лейк-В'ю спорожніли, шатро склали, а розбірні столики віднесли в комору до наступного року. На найвищих деревах усе ще перегукувалися сонні шпаки, а у вітальні місіс Фітцг'юберт засвітили лампи в шовкових рожевих торшерах.

По прихованому обличчю Навислої скелі фіолетові тіні рухалися, як і мільйони років досі. Втомлені поліціанти в синіх саржевих уніформах відвернулися від дивовижного видива позолочених верхівок, що поступово темніли на тлі лазурового неба, і подалися у свій фургон, який швидко поніс їх на відпочинок у готелі Вуденда. Констеблю Бамферу Скеля з її загадками вже добряче обридла, тож він із очевидним апетитом чекав, коли зможе випити пива та з'їсти добрий соковитий стейк.

Попри гарну погоду та приємну компанію, день виявився геть марним. Зважаючи на спізнілі свідчення малої Гортон, якщо їх так можна було назвати, пошуки відновили з новим запалом — навіть знову викликали гончака, якому дали понюхати ситцю з білизни міс Маккро. Навряд чи були причини сумніватися, що Ідіт справді бачила та пройшла повз викладачку математики, яка підіймалася по Скелі в білій ситцевій білизні. Однак цю мовчазну зустріч поки що нічого не підтвердило, та й невідомо було, чи сама міс Маккро встигла помітити перелякану дівчинку. Ще в неділю вранці з західного боку фасаду Скелі помітили трохи поламані кущі й потоптану папороть. Тепер підозрювали, що це могла бути стежка, якою пішла міс Маккро, покинувши решту відпочивальниць після обіду. Сліди швидко уривалися — як не дивно, приблизно на тій самій висоті борознистого каменя, що й невеликі подряпини й пошкодження підліску на східному боці, де четверо дівчат могли почати своє лиховісне сходження. Гончак увесь день пильно винюхував густі запилюжені кущі та розпечені сонцем камені. Собаці, якому на початку тижня й так не вдалося вловити запах трьох зниклих дівчат, ще більше заважала доброзичлива навала шукачів-добровольців, які понищили ледь помітні сліди — десь рука залишила відбиток на вкритому пилом кругляку, десь було видно вм'ятину на пружному моху. Однак тварина таки збурила марні надії після обіду в четвер, коли майже десять хвилин стояла наїжачившись і гарчала в напрямку майже круглої кам'яної платформи, яка була значно ближче до верхівки, на якій збільшувальне скло не показало жодних ознак, що її зачіпало що-небудь, окрім природи, яка буяла тут сотні тисяч років. Переглядаючи в темному світлі фургона свої записи, Бамфер сподівався, що десь у вихолощеній колоді чи під рухливим каменем знайдуть пурпуровий плащ викладачки.

— Навіть не знаю, що та стара панянка могла з ним зробити! По тих кущах із минулої неділі пройшлися вже сотні людей. Та ще й собака.

Тимчасом полковник Фітцг'юберт із племінником обговорювали

повернення гончака — як і всі інші мешканці Македона. Виснажена гостинністю місіс Фітцг'юберт пішла спати. Полковника гончак гірко розчарував. Він від початку покладав на нього великі надії, тож відчував майже особисту образу, що псу не вдалося взяти слід.

— Згадаєш моє слово, — сказав він племіннику за вечерею, — я вже починаю думати, що тут вже ніхто не зарадить — ні собаки, ні будь-хто інший. У суботу буде вже тиждень, відколи зникли ті бідні дівчата. Вип'єш портвейну? Мабуть, вони вже мертві-мертвісінькі лежать на дні якогось страхітливого провалля.

Старий так щиро переймався, що Майку закортіло розповісти йому про свій намір вирушити на Навислу скелю наступного дня. Проте тітка обов'язково вигадала б тисячу пересторог. Мовчки порухавши туди-сюди грецькі горішки, він запитав, чи можна на п'ятницю позичити арабського коня.

— Знаєте, в Альберта вихідний, і він каже, що хоче, щоб ми разом проїхалися, а дорога неблизька.

— Та будь ласка. Куди думаєте їхати?

Майк препогано брехав, навіть у дрібницях, тож пробурмотів щось про Верблюжий горб.

— Чудово! Крандолл знає цю місцину як свої п'ять пальців. Він простежить, щоб тобі було де й галопом проїхатись. Якби в мене завтра не було засідання комісії щодо виставки троянд, я б і сам із вами гайнув.

(Боже бережи виставку троянд!)

— І не спізнюйся на вечерю, — додав полковник. — Ти ж знаєш, як переймається твоя тітка.

Майк це справді добре знав і чесно пообіцяв повернутися в Лейк-В'ю не пізніше ніж о сьомій.

— До речі, — сказав дядько, — нас із тобою чекають на обід і кілька партій тенісу в Урядовому котеджі в суботу.

— Обід і теніс, — повторив племінник, подумки прикидаючи, скільки часу їм із Альбертом знадобиться, щоб дістатися принаймні до ставка біля Пікнікової галявини.

— Візьми персик, хлопче. Чи, може, хочеш цю желейну витребеньку? Жінки нічогісінько не тямлять у господарстві.

Майк, який вже поринув у мандрівку Скелею, повернувся до реальності за столом, підсвіченим лампою.

— Кожне літо те саме... коли у твоєї тітки вечірка в саду... лишаються ці недоладні рештки — холодні шматки індичатини... желе... та й уже мовби вечеря. Це хіба підвечірок... Ось коли ми їздили на літо в Бомбалу, я особисто наказував, щоб слуги...

— Вибачте, дядьку, — сказав Майк, підводячись. — Думаю, я піду спати, не чекатиму на каву. Нам виїжджати рано-вранці.

— Звісно, малий — повеселись як слід. Попроси куховарку, щоб зробила тобі сніданок. Перед галопом яйця з беконом — те що треба. Добраніч!

— Добраніч, сер.

Яйця. Вівсянка... За словами Альберта, на Навислій скелі не було навіть прісної води.

Газети з оповіданнями, розраховані на хлопців-підлітків.

Після неспокійної вітряної ночі на Горі зажеврів спокійний, безвітряний світанок, а мешканці спали на латунних ліжках під шовковими покривалами, перш ніж прокинутися від жебоніння струмків, порослих папороттю, і від запахів петуній-пізньоцвітів. На озері полковника щойно почали розкриватися пелюстки водяних лілій, а Майк вже вийшов із кімнати через панорамне вікно й перетнув зрошений майданчик для крокету, де саме снідав павич його тітки. Вперше з минулої суботи йому було майже легко на душі. Нависла скеля й моторошні події, пов'язані з нею, нічним жахінням вривалися в його ретельно впорядкований світ. На каштановій алеї цвірінькали птахи, а з пташника долинало кудкудакання курей. Радісно й настирливо гавкало цуценя, щоб усі довкола прокинулись і привітали новий день разом із ним. Над кухнею Фітцг'юбертів здійснювся тоненький шлейф диму — слуга вже розпалював вогонь.

Майкл раптом зрозумів, що не поснідав, із надією подумавши, що Альберт, імовірно, зметикував прихопити щось на обід. Коли він підійшов до стайні, кучер уже затулював зброю на білому коні.

— Доброго ранку, — сказав Майкл приязним голосом — саме так віталися англійці високого класу до дев'ятої ранку від Бонд-стріт²³ до Блакитного Нілу²⁴. Відповідь Альберта теж була цілком типовою як на його клас і країну.

— О, хто тут! Здоров! Тобі клепки вистачило хоч чайочком закинутись?

— Не має значення, — сказав Майкл, який хіба лише бачив, як заварюється чай, у кімнатах у Кембриджі, де його підігрівали над спиртівкою й проціджували через срібне ситечко. — Я взяв баклажку бренді й сірники. Бачиш, я починаю розуміти, що й до чого в буші. Ще щось треба?

Альберт по-батьківськи всміхнувся.

— Тільки наш харч у казанку, пара чашок і складаний ніжик, а ще чисте ганчір'я й крапелька йоду. Хтозна, на що ми там набредемо... Та боже... Чого носа повісив? Сам же надумався... І ще дві порції сіна для коней. Цю в'язку можеш вчепити собі на сідло. Списоносцю, ти чого? Він рано-вранці трохи знервований — так, старенький? Ну що, поїхали.

Уздовж крутої дороги шоколадного кольору неподалік від Лейк-В'ю попрокидалися й кілька інших будинків — над коминами здіймався дим, а всередині вже починали гріти воду на ранковий чай. Фітцг'юберти з друзями належали до тісної, бундючної та заможної спільноти. Кілька лікарів із Коллінз-стрит²⁵, двоє суддів Верховного суду, єпископ англіканської церкви та кілька юристів, сини й доньки яких грали в теніс, любили хорошу їжу, баских коней і добре вино. То були приємні люди з комфортним життєвим устроєм, для яких найбільш катастрофічною подією з часів Потопу була англо-бурська війна, що саме була в розпалі, а на ювілей королеви Вікторії вони чекали як на подію світового масштабу, гідну святкування з шампанським і феєрверками на газонах.

Молодики на конях проїхали повз кучера, який мився з помпи біля різьбленої дерев'яної стайні. Майкл похвалив її як неординарну, а Альберт засудив як «новомодну витребеньку». Неголений молочник біг із двоколісним візком («ту бідну корову минулого тижня оштрафували у Вуденді за те, що розводить водою його молоко»); хатня робітниця замітала сходи заґратованої веранди, обабіч встеленої гравієм під'їзної доріжки росли шестифутові дельфініуми, а за обплетеною трояндами огорожею щосили гавкав прикутий ланцюгом і схований від очей пес.

Дорога неквапом звивалася між сонних садків, ще обважнілих від роси й укритих тінями гірських верхівок. Просто до випеченого тенісного корту, фруктового саду й ряду малинових кущів підступалися смуги пралісу. Таких щедрих, розкішних садів Майкл ніколи не бачив у Англії. Серце краялося від їхньої чистоти — у них було щось таке безтурботне, що відразу ставало зрозуміло: ці сади

існували для краси. Своїм буянням вони врівноважували невибагливу архітектуру будинків із червоними дахами посеред верб і кленів, дубів і в'язів. Родючий вулканічний ґрунт, на якому троянди з тропічним саявом квітнули цілісіньке літо, насичували вологою незліченні гірські потічки — тут порослий папороттю ґрот, там став із золотими рибками, увінчаний рустикальним містком, там чайний будиночок над мініатюрним водоспадом. Майка чарував цей екзотичний край, де пальми, дельфініуми й малина росли поруч одночасно. Не дивно, що дядько в кінці літа так неохоче повертався до Мельбурна.

— Жити тут, серед багатіїв, влітає в копійчку, — говорив Альберт. — От глянь, скільки в нас слуг у Лейк-В'ю. Я на конюшні. Містер і місіс Катлер пораються в саду. У будинку куховарка і ще кілька дівчат. І це я ще не порахував чортів трояндовий сад і чотирьох-п'ятьох нічогеньких коней, які знай жеруть цілісінький рік.

Майк, який ніколи не завдавав собі клопоту дізнаватися про фінансовий стан своїх родичів-австралійців, із більшою цікавістю дивився на охайно підстрижену огорожу з кущів бирючини уздовж клумби, де красувалися жовто-пурпурові фіалки. Незбагненно, та їхній аромат, що ширився в повітрі, чудово пасував до розмитих кольорів і світла в цю ранню годину.

— Як ті штуки звуться? — запитав Альберт. — Правда, гарно пахнуть? О, триколірні фіалки. Моя мала сестра їх так любила.

— Бідолаха! Сподіваюся, зараз вона має свій садок.

— Наскільки я знаю, її кілька років тому вподобав якийсь старигань — ото й усе, що я чув. По правді, я після сиротинця її тіко раз бачив. Але вона була хороша мала, трохи схожа на мене — в кашу плюнути собі не дала б.

Поки вони говорили, Альберт спрямував Списоносця праворуч на вузьку доріжку, з одного боку якої простягався ліс, а з іншого — старий, порослий мохом фруктовий сад, де з високої трави то там, то там вигулькували качки. Тут вже не було затишних сільських звуків і краєвидів. Їх поглинув зелений морок лісу.

— По цій дорозі можна миль зо п'ять зрізати. Тут така собі

стежинка, якою можна виїхати прямісінько на інший бік Гори.

Решту дороги вони їхали мовчки, рухаючись звивистою стежкою серед колод і струмків. Окрім птахів і зайців, із живих істот їм трапилося лише кенгуря-валабі, що вискочило з купки серцелистої папороті заледве не з-під ніг Списоносця. Великий чорний кінь став дибки, ледь не збивши скакуна, що їхав просто за ним. Жерстяні кухлі, що їх Альберт взяв із собою, забряжчали, наче музичні тарілки. Альберт осміхнувся через плече.

— Оце схарапудили малого ті валабі. Ти в нормі? Я боявсь, що ти зара як гепнеш сторчголов.

— Воно було б того варте — зате я вперше в житті бачив кенгуру.

— Я тобі от що скажу, Майку. Ти хоч часом і бовдур набитий, та в сідлі тримаєшся нівроку.

Хоч комплімент і був упереміш із образою, Майка він потішив.

Коли вони виїхали з лісу й дерева довкола поріділи, сонце вже піднялося вище, розжаривши небо. Вони зупинили коней у затінку й поглянули на рівнину попереду. Просто перед ними в розкішній самоті серед моря блідої трави височіла Нависла скеля, зубчасті верхівки якої під сонцем здавалися ще моторошнішими, аніж страхітливі печери з постійних нічних жахів Майка.

— Щось ти сплотнів, друже. Хто ж натщесерце так далеко їде? Поїхали, і як будемо біля струмка, тра' буде перекусити.

Після всіх подій минулого тижня здавалося неймовірним, що там, де вони обідали, а Альберт мив склянки в ставку, все лишилось, як і було. На чорному колі згарища досі лежав попіл від їхнього вогнища, а струмок звивався по гладенькому камінню, як і тоді. Коней прив'язали й нагодували під тими самими акаціями, те саме сонячне світло пробивалося крізь листя на газетний аркуш на траві: на ньому були скибки холодного м'яса та хліба, пляшка томатного соусу та казанок солодкого чаю без молока.

— Ходи, Майку. Ти ж казав, що голодний.

Але його друзів вже перехотілося їсти. Відколи він уперше побачив Скелю цього ранку, відчув у собі болючу порожнечу, яку

навряд чи могла б заповнити холодна ягнятина. Лежачи в ледь теплову затінку, він пив гарячий чай, кухоль за кухлем. Альберт, щойно як слід попоїв і притоптав полум'я чоботом, завалився на траву й попросив штурхнути його через десять хвилин за Майковим годинником. Не минуло й хвилини, як він захропів. Майк встав і підійшов до того місця, де четверо дівчат перейшли струмок у суботу, кожна по-своєму. Невисока й темноволоса на мить глянула на воду, а тоді стрибнула, зі сміхом струснувши кучерями. Худенька, яка стояла посередині, стрибнула без жодних сумнівів і навіть не озирнулася. Приземкувата товстунка ледь не послизнулася на камінці. Міранда ж, висока й світлокоса, перепливла струмок, неначе біла лебідка. Трое інших дівчат дорогою до Скелі сміялися й розмовляли — але не Міранда. На тому боці вона на мить спинилася поправити пасмо прямого світлого волосся, що впало на щоку, і він уперше побачив її серйозне, мило обличчя. Куди вони йшли? Якими жіночими таємницями ділилися в ту останню радісну й фатальну годину?

За своє коротке життя Альберту доводилося спати в таких місцях, де Майк і на мить не склепив би очей: під хисткими мостами, у порожнистих колодах, у знелюднених будинках і навіть із тарганами в каталажці одного містечка. Він вмів міцно засинати де завгодно, мов пес, і навіть зараз, щойно вставши й куйовдячи волосся, вигляд мав цілком відпочилий.

— Ну що, що ти там намудрував? — поцікавився він, витягнувши недогризок олівця. — Якщо я такий собі план накидаю, розберешся, що де? Ти звідки хотів почати?

А й справді — звідки? У дитинстві Майк грав у хованки з сестрами в маленькому доглянутому лісочку — бувало, присідав серед рододендронів, а бувало, залазив у порожнистий дуб. Якось він так довго чекав, коли його знайдуть, що вийшов зі схованки й побіг доганяти своїх шукачок, які всю дорогу додому ридали й примовляли, як боялися, що він помер чи загубився назавжди. Чомусь тепер йому все це пригадалося. Можливо, чимось таким закінчиться й ця пригода на Навислій скелі. Але його не полишала думка, яку він навіть

Альбертові не міг пояснити: пошук із собаками, шукачами й поліціантами — це ж лише один спосіб шукати, й необов'язково слухний. Якщо цей пошук і скінчиться, він міг би скінчитися раптовою й несподіваною знахідкою, яка аж ніяк не стосується його мети.

Хлопці вирішили, що кожен із них має обійти певну частину на плані Альберта, особливо уважно оглядаючи печери, кам'яні виступи, повалені стовбури чи що завгодно, що могло б слугувати прихистком для зниклих дівчат.

Оскільки свідки бачили, як 14 лютого розхристана й заплакана Ідіт вибігла з кущів там, де розступалося скупчення дерев із південно-західного боку Скелі, Альберт вирішив звідти й почати свою частину пошуку та, насвистуючи, вирушив на ретельний огляд нижніх схилів. За чутками, там колись була лісова доріжка, давно поросла папороттю й ожиною. Не встигла його вицвіла блакитна сорочка сховатися між дерев, як Майкл став, мов укопаний. Альберт саме глянув через плече й подумав, що бідоласі, певно, стало недобре. Пса варта ця чортова експедиція.

Насправді ж його друг дослухався, як у теплих зелених глибинах лісу затихає шепотіння життя. У непорушній полуденній тиші всі живі істоти — окрім хіба людини, яка вже давно забула про дану богом рівновагу між роботою й відпочинком, — сповільнювали рух.

Під ногами тріскалися коричневі оксамитові вайї, чоботи душили охайні помешкання мурах і павуків. Зачепивши рукою шмат кори, він сполохав колонію метушливої гусені, що звивалася у волохатих шубах під безжальним сонцем. Зі зрушеного з місця каменя зіскочила сонна ящірка й побігла в укриття, перш ніж до неї добереться це незграбне чудовисько. Схил ставав дедалі крутішим, а кущі густішали. Чуб змок від поту, а дихати ставало чимраз важче, та хлопець продовжував свій шлях між папороті, що тепер сягала пояса, і кожен його крок приносив нову смерть і руйнування в каламутному зеленому морі.

Позаду нього залишився ставок — десь у п'ятдесяти футах — а попереду схил, де-не-де порослий деревами. Десь тут — може, саме в

цьому місці — Міранда торувала шлях через папороть і поринала в дерен, як це тепер робив і Майк. З наближенням вертикального фасаду Скелі масивні плити й високі прямокутники змушували забути про чарівні нижні схили, вкриті зеленню. Тут шмати доісторичного каміння та велетенські кругляки вибивалися на поверхню за нашаруванням гнилої рослинності й залишків тваринного життя: кісток, пір'я, пташиного посліду, скинутої зміїної шкіри. Одні камені увінчували зубчасті роги й гострі шпичаки, огидні вузли й затягнуті карбункули, інші за мільйони років встигли відшліфуватися. Міранда могла прихилити світлу втомлену голову на будь-яку з цих страхітливих каменюк.

Майк усе ще блукав і спотикався, так і не склавши власний план, коли його зупинив ледь чутний, та добре знайомий погук. Він втратив лік часу, та коли озирнувся, виявилось, що Пікнікова галявина стала хіба клаптиком рожевого й золотавого світла між деревами. Він знову почув погук — цього разу гучніший, наполегливіший. Вперше, відколи вони з Альбертом розділилися опівдні, він згадав, що пообіцяв йому повернутися до озера не пізніше ніж о четвертій годині. Було вже пів на п'яту. Він вирвав кілька аркушів з блокнота в шкіряній обкладинці, що носив у кишені, й ретельно причепив їх на гілки кальмії, де вони лишилися висіти, мов маленькі білі прапорці, поки Майкл пішов по власних слідах назад до струмка. Альберт чекав на нього з чашкою чаю, та розказувати йому було нічого: він нічого незвичайного не побачив, і йому не терпілося повернутися до Лейк-В'ю й повечеряти.

— Боженько, я вже було подумав, що ти пропав. Де ти в біса вештався так довго?

— Просто шукав... Я на куці причепив листочки з блокнота, щоб знову знайти те місце.

— Розумаха ж ти. Ну що, допивай чай і помчали. Я запрягся куховарці, що ти до восьмої повернешся додому на вечерю.

Майк повільно сказав:

— Я не поїду додому. Не сьогодні.

— Не поїдеш?

— Не чуєш, що я кажу?

— Оце маєш! Ти що, геть без царя в голові?

— Можеш сказати в маєтку, що я на ніч залишився у Вуденді. Ай, або як хочеш, так і, бляха, відбріхуйся, хай тільки тихо будуть там.

Альберт аж відчув до нього повагу, як ніколи раніше. Це він уперше почув, як Майк «висловлюється». Він подивився на підсвічене рожевим небо та знизав плечима.

— Скоро стемніє. Помізькуй. Що з того, що ти цілісіньку ніч тут один одним просидиш?

— То вже моя справа.

— Я ні сном ні духом, що ти в чорта тут шукаєш, але в темряві точно ніц не знайдеш.

Тепер Майк *справді* лаявся — від щирого серця. На Альберта, на поліцію, на бісових сяких-таких, які постійно встромляли свого носа до чужого проса, бісових таких-сяких, які достобіса знали про кожну кляту дрібницю лише через те, що вони австралійці...

— Гаразд, твоя взяла, — сказав Альберт і вирушив до коней. — Бери, що там ще є з харчів, і казанок. У тебе в сумці ще є трохи сіна для коня.

— Вибач, що я тебе оце щойно ображав, — знічено сказав Майк.

— Та то нічого... якщо хочеться, треба говорити. Ну що, бувай здоровий, я поїхав. І не забудь завтра загасити вогнище, перш ніж їхати додому. Не хочу всі вихідні гасити пожежі біля Навислої скелі.

Списоносцю не терпілося нарешті рушити, й Альберт поскакав по рівнині до Гори. Він достеменно знав, де треба повернути між двома евкаліптами, і невдовзі зник із очей.

Із лісу на золотисту рівнину наповзали довгі тіні, а за тином останні промені сонця огортали кількох овець і вітряний млин із нерухомими сріблястими лопатями. На Скелі ж темрява смердючих дір і печер поглинала всі залишки денного світла, що тільки були в сутінках — і настала ніч. Звісно, Альберт мав рацію. Майк чудово знав, що до світанку нічого не вдіє. О котрій годині сходило сонце в цьому

дивному краї? Він приніс трохи кори, розпалив вогнище, що вже ледь тліло, й через силу з'їв трохи м'яса з хлібом. Позаду в темне беззоряне небо впиралася Скеля. За кілька ярдів майнула то в один, то в інший бік біла пляма — кінь пішов випити води зі струмка. З орляка вийшло зробити доволі зручну підстилку замість ліжка, та щойно Майк приліг, по шкірі йому пішли сироти від холодного нічного повітря. Він зняв куртку, укритися нею й ліг на спину, дивлячись у небо. Він тільки раз у житті спав просто неба — на Французькій Рив'єрі з товаришами з Кембриджу, які загубилися десь на схилах за Каннами. Там були зорі й виноградники, а неподалік горіло світло, для дівчат були підстилки, а після подорожі ще лишилися фрукти й вино. Пригадуючи, якою це тоді здавалося неймовірною пригодою, він подумав: ну й дівчак він був у вісімнадцять.

А тепер він провалився в сон, хоч і спав сторожко. Йому снилося, що це не кінь стукає копитами по камінню, а покоївка в Геддінгем-Холі розчахує віконниці в його кімнаті. Сподіваючись уві сні, що Енні ще не підійматиме завіси на вікні, він прокинувся й побачив тільки чорні запнуті штори австралійської ночі. Намацавши сірники, він поглянув на годинник, що лежав поруч на землі. Була лише десята. Однак заснути не вдавалося, а все тіло боліло, тож Майк кинув у полум'я поламану гілляку, а тоді знову ліг і мовчки дивився, як феєрверки іскор із вогнища танцюють, відбиваючись у ставку.

Ще не встигли з'явитися перші світанкові промені, як він уже кип'ятив воду на чай. Запивши ним висхлу скибочку хліба, яку цукрові мурахи щосили тягнули собі в мурашник, він дав коню рештки сіна й наготувався вирушати. Багато днів потому, коли Бамфер знову й знову засипав його запитаннями, він усвідомив, що коли перейшов струмок і почав іти до Скелі, ніякого чіткого плану в нього не було. Було лише нестримне бажання йти до кущика з білими клаптиками паперу й продовжувати пошуки з тієї точки.

Ранок знову видався чудовий, теплий і безвітряний, як і вчора. Після нескінченної безсонної ночі розривати змерзлим тілом зарості папороті, що сягали пояса, було надивовижу приємно. Завдяки

папірцям, змоклим від роси, знайти присадкувату кальмію виявилось неважко. Між дерев попереду, де захоплено торохкотіли сороки, промайнув папуга. Грізних виступів Навислої скелі, загорнутих у мереживо падолисту й папороті, ще не було видно. За кілька ярдів від місця, де він спинився, щоб висмикнути ногу з глибокої розщелини, з кущів вискочив малий валабі й поскакав зигзагом, немов підказуючи, що там є якась природна доріжка. Тварини часом володіли недоступними людям знаннями — наприклад Майків кокер-спанієль міг за пів милі зачути котів чи інших ворожих істот. Що бачив валабі, що він знав? Можливо, дивлячись на Майка з краю кам'яного виступу, він намагався щось сказати? В його спокійних очах не було страху. На виступ здертися виявилось неважко — значно складніше було встежити, куди малий пострибав крізь кущі. Виступ впирався в природну платформу понівеченої борознами скелі, яку оточували камені й жмути покрученої папороті в затінках безладно порослих евкаліптів. Ноги, неначе налиті свинцем, підкосилися, і він присів відпочити. А от голова була мов повітряна кулька, що ледь трималася над зболеними плечима. Тіло, звикле до щедрого британського сніданку з яєць, бекону, кави й вівсянки, давало про себе знати, але його власник навіть не зважав на голод — його мучила лише жага напиться холодної води. На пологій скелі затінку майже не було. Майк прихилив голову на камінь і відразу ж провалився в неспокійний, виснажений сон, але прокинувся від різкого спалаху болю над оком. На подушку витікав струмок крові. А подушка під розжареною головою була твердою й кутастою, мов камінь. Тіло ж було холодне, мов смерть. Здригаючись, він потягнувся по ковдру.

Спершу він подумав, що чує птахів на дубі за вікном. Він розплющив очі й побачив евкаліпти, довге, гостре сріблясте листя яких зависло у важкому повітрі. Здавалося, воно надходило з усіх боків — тихе безсловесне бурмотіння, схоже на відлуння далеких голосів, а коли-не-коли долинала ще й трель, неначе вибухи сміху. Але хто може сміятися тут, під морем?.. Він прорвався крізь в'язку темно-зелену воду в пошуках музичної скриньки, принадний голосочок якої

звучав то позаду, то зовсім близько попереду. Якби ж він тільки міг рухатися швидше, тягнучи крізь зелень нерухомі ноги, він міг би її наздогнати. Раптом усе обірвалося. Вода погустішала, потемніла. Він побачив, як із рота вилітають бульбашки, почав задихатися, подумав: «Ось воно як — тонути», — і прокинувся, захлинаючись від крові, що стікала по щоці з порізу на лобі.

Він вже цілком прокинувся й здерся на ноги, коли почув її сміх трохи попереду.

— Мірандо! Де ти... Мірандо!

Ніхто не відповів. Він щодуху побіг до гряди кущів. Його ніжну англійську шкіру безжально роздирала колюча сіро-сиза акація.

— Мірандо!

Шлях догори де-не-де перегороджували камені — страхітливі перешкоди, які, залежно від розміру й форми, доводилося якось обходити, перелазити, пролазити під ними — і йти далі. З кожним кроком вони росли, ставали дедалі більш неймовірними.

— О загублена мила моя, де ж ти? — вигукнув він і, на мить відірвавши очі від зрадливої землі, побачив моноліт, що на сонці здавався повністю чорним. У провалля внизу покотилася галька, Майк посковзнувся на обламаному виступі і впав. Щиколотку пронизав біль, але він встав і почав здиратися на наступний кругляк. У голові лишилася одна свідомі думка: «Не зупиняйся». Так само колись почувався хтось із його предків Фітцг'юбертів під Азенкуром, і навіть додав ці слова латиною на родовий герб: «Не зупиняйся». Минуло п'ять століть — і Майк також не зупинився.

Вулиця в Лондоні, znana дорогими магазинами.

Річка, що протікає по території сучасних Судану та Ефіопії.

Вулиця в Мельбурні, де зараз розташований великий медичний центр.

Альберту було невластиво перейматися через щось, чим він не займався просто зараз. Це відчуття йому не подобалось. Їдучи додому над горою п'ятничного вечора, він повсякчас повертався думками до товариша, який цілу ніч мав провести біля струмка на самоті. Бідолаха навіть не знав, що на папороті зручніше лежати, якщо зробити заглиблення для плечей. Не знав він, і як розпалити вогонь зі жменьки хмизу, коли вночі похолоднішає — а на рівнинах Македона холоднішало швидко, навіть улітку. Майка точно щось гризло. Альберт не знав, що то було, а таки щось гризло. Може, всі аристократи, як-от Майкова родина в Англії — трошки без царя в голові. А, може, й справді варто було ще шукати тих загублених дівуль? Альберт і сам знав, як воно — якось йому до знемоги схотілося поїхати на перегони в Баллараті й поставити аж п'ять фунтів на коня, що зовсім не належав до фаворитів, а проте переміг завиграшки, ще й зі ставкою сорок до одного. Можливо, те саме відчуття Майк мав щодо дівуль. Самого Альберта ті бісові дівулі вже вкрай дістали... мабуть, їх вже давненько не було... Він сподівався, що куховарка лишила щось гаряче до чаю на вечерю. А що в дідька казати начальнику?

З такими невеселими думками Альберт повільно підїжджав до маєтку.

У темряві дорога до воріт Лейк-В'ю повнилася ароматним цвітінням і таємничістю. Спішившись зі Списоносця й прив'язавши його на стайні, Альберт пішов до кухні, де його зустріли щедрі порції підігрітого пудинга з яловичиною та нирками й абрикосового тарта.

— Краще зайди поговори з ними, — порадила куховарка. — Хазяїн і так розхвилювався, що ви так спізнилися — а куди ти подів юного Майкла?

— Все з ним нормально. Піду, як доп'ю чай, — сказав конюх і взяв ще тарта. Було вже по десятій, і начальник сам розкладав пасьянс у

кабінеті з панорамними вікнами, що виходили на веранду. Альберт голосно кахикнув і постукав у шибку.

— Заходь, Крандолле. На бога, де містер Майкл?

— Він просив передати, сер, що...

— Передати? Ти що, повернувся один? Що це коїться?

YBW

— Нічого, сер, — сказав конюх, гарячково пригадуючи побрехеньку, яку він вигадував, поки їв тарт, та зараз вона вилетіла з голови під звинувачувальним поглядом блакитних очей старого.

— Що значить «нічого»? Мій племінник не попередив, що не повернеться на вечерю?

У Лейк-В'ю того, хто без попередження пропускав страву, чекала мало не смертна кара.

— Він не очікував, що все це затягнеться так надовго, сер. Насправді ми трохи запізно виїхали додому, тож містер Майкл вирішив, що залишиться на ніч у «Македонській Зброї», а додому прибуде завтра.

— У «Македонській Зброї»? Тому жалюгідному куцому пабі біля станції Вуденд? Що за дурниці!

— Можливо, сер, — сказав Альберт, посміливішавши, як усі досвідчені брехуни, — він вирішив, що так буде найкраще для всіх?

Полковник пирхнув.

— Справді. І куховарка просто так уже три години раз у раз розігріває вечерю.

— Між нами, — сказав Альберт, — містер Майкл трохи виснажився ще з ранку, після поїздки під палючим сонцем.

— А куди ви поїхали? — запитав полковник.

— Дорога неблизька була. Насправді це я йому нараїв, щоб не перевтомлювався й переночував у Вуденді.

— А, то це була *твоя* геніальна ідея. З хлопцем усе добре?

— Живий-здоровий.

— Сподіваюся, коня як слід розмістили на ніч — якщо у них там *взагалі* є стайня. Ну гаразд, можеш іти. Добраніч.

— Добраніч, сер. Вам на завтра потрібен Списоносець?

— Так. Тобто ні. Хай йому абищо, не можу нічого запланувати на суботу, поки не побачу племінника. У нас запланована гра в теніс в Урядовому котеджі.

Хоча зазвичай Альберт засинав міцно й без снів, щойно його голова торкалася подушки, цієї ночі його тривожив то один, то інший моторошний сон, і в кожному до нього здаля озивався голос Майкла, та знайти його не виходило. Часом голос долинав із озера крізь крихітне вікно, часом стогоном долітав від під'їзної дороги, а іноді, здавалося, був поруч, просто біля вуха: «Альберте, де ти, Альберте?» — він аж зірвався на ноги, спітнілий і нашорошений. Йому відлягло від серця, коли піднялося сонце, заливши його крихітну кімнатку яскравим світлом, і настав час вставати, помити голову з помпи й порати коней.

Відразу ж після сніданку, нікому не сказавши й слова — навіть своїй подрузі-кухарці, — він причепив записку на двері стайні, осідлав Списоносця й помчав по Горі до Пікнікової галявини. «Скоро буду», — написав, навмисне щоб заплутати й уникнути запитань. Нічого каламутити воду, коли цілком можливо, що Майк просто зараз поволі їде додому в кількох милях від повороту на Лейк-В'ю. Найімовірніше, причин перейматися не було. Майк був досвідченим вершником і дорогу знав — але, попри все, Альберта не полишав страх.

Легким галопом Списоносець невдовзі дістався до м'якої доріжки між високими деревами, де Альберт навченим оком зауважив, що на вологій рудій поверхні немає жодних слідів, окрім їхніх власних, ще з учора. Він витягувався вперед на кожному повороті, сподіваючись побачити білосніжну гриву скакуна, що виходить із папороті. У найвищій точці, де дерева поріділи, він прив'язав Списоносця під тим самим деревом, де вони з Майклом зупинялися минулого ранку. З іншого боку рівнини грізно здіймалася різкими полуденними контрастами світла й тіней Нависла скеля. Навіть не глянувши на її звичні принади, Альберт оглянув рівнину, шукаючи знайому білу

постать коня. Спускатися по сухій слизькій траві й камінні було важко навіть такій упевненій тварині, як Списоносець. Але коли нарешті спустився на рівнину й відчув під ногами тверду землю, він прожогом кинувся вперед. Щойно вони доїхали до смуги світлих дерев на під'їзді до Пікнікової галявини, як великий кінь так різко загальмував, що ледь не скинув вершника, і водночас протяжно, хрипко заіржав, мов сурма. У відповідь почувся такий самий тужливий звук, тільки тихіший, і за мить із кущів вийшов білий жеребець, розсідланий, тягнучи за собою прив'язь. Альберт був тільки радий розслабитися й дати коням самим іти до струмка.

У затінку акацій біля води було добре й прохолодно. На позір здавалося, що нічого не змінилося відтоді, як хлопці попрощалися минулого вечора. Попіл від Майкової ватри оперізував каміння кострища, а його капелюх із пір'їною висів на тій самій простягнутій гілці. Неподалік на рівному зрубі пня лежало красиве сідло арабського скакуна. «Міг би й мішком прикрити, — з професійною турботою подумав Альберт, — а то он скільки сорок гидить. І чого той бовдур зняв капелюха? Він же незвичний до австралійського сонця в лютому...» Хтозна-чому за останні кілька годин на зміну всім Альбертовим сумнівам і страхам прийшло роздратування, ба навіть злість.

— А біс би його вхопив, того дурного хлопчака! Закладаюся, він пішов і загубився десь на тій чортовій Скелі... А я якого дідька взагалі в це ув'язався...

Але він таки вв'язався: зокрема, зараз він ретельно перевіряв кущі й орляк у пошуках свіжих слідів у бік Скелі.

Слідів було чимало, зокрема й Альбертові власні ще з попереднього дня. На пухкому ґрунті було легко помітити й вузькі відбитки Майклових чобіт для верхової їзди. Складніше ставало, коли вони почали губитися серед каменів і жорстви на Скелі. Ярдів зо п'ятдесят Альберт ішов слідами Майкла, аж поки побачив ще одну доріжку, майже паралельну попереднім слідам, та цього разу вони вели донизу, до ставка.

— Оце дивина... Схоже, він підіймався і спускався однією дорогою...
Божечко, а що це там таке?

Майк лежав на боці, похилившись над купиною і зігнувши під собою ногу. Він був не при тямі, смертельно блідий, але дихав. Мабуть, перечепився через траву й добряче забився — можливо, зламав ребра чи щиколотку. І це не згадуючи про розсічення на лобі чи подряпини на обличчі й руках. Альберт достатньо знав про переломи, щоб не намагатися перекласти його якимось зручніше. Але все ж зміг підстелити йому під голову листя, а тоді приніс зі струмка води й витер із укритого пилом блілого обличчя засохлу кров. У кишені куртки все ще була фляга бренді — він обережно її вийняв і влив кілька крапель другові між вуста. Хлопець застогнав, не розплющуючи очей, коли напій потік по підборіддю. Скільки ж Майк отак пролежав тут серед мурах і мух? Його шкіра була волога, і загалом бідолаха мав такий жахливий вигляд, що Альберт вирішив негайно покликати на допомогу.

З двох коней арабський був менш стомленим. Списоносець, безсумнівно, міг спокійно залишатися на прив'язі й щипати травичку в затінку ще кілька годин. За пару хвилин він уже загнуждав й осідлав Майкового коня і мчав дорогою до Вуденда. За якісь кількасот ярдів він помітив молодого пастуха з псом-колі, який ішов через загін по той бік паркану. Коли пастух був достатньо близько, щоб розчути Альбертові крики, він гукнув у відповідь, що щойно попрощався з лікарем Маккензі, який приймав пологи у його дружини — та народила сина. Піднявши вухатого пса рудими лапами догори, щасливий батько вигукнув у куряву, що здійснюлася навколо:

— Дев'ять фунтів сім унцій на кухонних вагах, а волосся — чорніше не буває!

Альберт вже підбирав повіддя арабського скакуна.

— А де він зараз?

— Мабуть, у колисці, — відповів пастух, всі думки якого були лише про немовля.

— Та не дитина, йолопе, — де лікар?

— А, він! — пастух усміхнувся й непевно махнув у бік повороту на порожній дорозі. — У своїй двоколці. Ти на цій коняці його враз наздоженеш.

На цих словах колі, який цього приємного дня втратив усякий страх, грайливо вхопив коня за задню ногу, і той помчав по дорозі, здіймаючи хмару пилу.

Невдовзі двоколка лікаря Маккензі вже їхала назад до Пікнікової галявини. Майкл лежав на тому самому місці, де Альберт його і лишив. Після побіжного професійного огляду старий взявся за поріз на лобі, витягуючи з блискучої шкіряної сумки різні мазі й антисептики. У цих маленьких чорних сумках лікарі носили зцілення й надію — скільки тяжких миль вони проїжджали під сидіннями двоколок і фургонів, підстрибуючи по загонах і розбитих дорогах! І скільки годин терплячий кінь мусив стояти, вдень і вночі, чекаючи, поки лікар вийде з якогось оббитого дошками будиночка з тією маленькою чорною сумкою?

— Серйозних ушкоджень я не бачу, — сказав лікар Маккензі, схилившись на купину біля Майка. — Щиколотка забита. Мабуть, він впав десь на скелі. Ще й сонце напекло. Треба якнайшвидше доставити його додому і вкласти в ліжку.

На імпровізованих ношах із багатофункціонального килимка з двоколки лікаря (з одного боку — візерунок «під леопарда», з другого — лискучий і водонепроникний) і двох рівних молодих деревець, Майка вправно підняли на бричку.

— Я впораюся, юначе — я вже тридцять роківкладаю хворих так, щоб не випали по дорозі.

Лікар був на диво грубим і спритним — і на диво обережним як на людину, яка пів ночі допомагала впертому синові пастуха й усім його дев'ятьом фунтам з'явитися на світ божий.

Залишивши обуреного Списоносця на прив'язі, Альберт осідлав білого коня й повільно поїхав перед двоколкою. Коли маленький кортеж повернув на під'їзну дорогу до Лейк-В'ю, була майже північ. Полковнику переказали звістку з Вуденда кілька годин тому, тож

тепер він походжав туди-сюди перед ворітьми, схопившись за гасову лампу. Його дружина пішла спати, почувши, що Майк у безпеці й невдовзі буде вдома. Лікар Маккензі, давній друг родини, нахилився до полковника.

— Перейматися немає підстав. Потягнув ногу, подряпав лоба. У стані сильного шоку.

У коридорі стояла наготові покоївка з відрами гарячої води й свіжою білизною. Майкла поклали в ліжко з пуховою ковдрою та грілками, а після ковтка теплого молока він навіть на мить розплющив посоловілі очі.

«Хлопець страшенно пережив», — вирішив лікар. А вголос сказав:

— Отже, полковнику: цілковитий відпочинок, жодних відвідувачів, жодних запитань — принаймні поки він сам не заговорить.

Полковник аж захлинувся від гніву.

— А мені таки хотілося б знати, якого біса Майк робив на Навислій скелі всю ніч сам-один, — полковник, який цілий день нетямився то від люті, то від прихованого хвилювання, ледь тримав себе в руках. — А щоб тебе, Крандолле, що за сім мішків гречаної вовни ти мені наплів учора ввечері про те, що Майк буцімто зупинився в пабі у Вуденді?

— Ну-ну, полковнику, вже маємо, що маємо, — перебив його лікар. — Хлопець оно спить собі у безпеці, і це головне. А що стосується Крандолла, слава богу, він одразу ж покликав мене на поміч.

Альберт із незворушним обличчям копав чоботом ніжку серванта.

— Ось як усе було. Ваш племінник заповзався у п'ятницю поїхати на Пікнікову галявину шукати тих дівчат. Ні, я не краще за вас знаю, *навіщо*. Коли настав час їхати додому, він усе ще нидів про Скелю й відмовлявся їхати додому. Я вмовляв його і так, і сяк. Як не вірите, то грець із ним — шукайте іншого конюха.

За кілька секунд, коли Альберт вже подумки ніжно попрощався з арабським скакуном і кобом²⁶, востаннє погладив Списоносця й міркував, у якому краї хтось візьме його на виїжджування коней, полковник простягнув йому руку. Альберта пройняло щось подібне до

жалю, коли він побачив, що це тремтлива рука дуже старого чоловіка.

— Ви вірите в те, що я оце розказував?

— Я тобі вірю, Крандолле... Але ох ти нас і перелякав. Ходи поїж курки.

— Я спершу гляну, як там коні, а тоді щось перехоплю в кухні перед сном.

— Може, вип'єш віскі?

— Та ні. Піду вже. Добраніч, сер. Добраніч, лікарю.

— Добраніч, Крандолле, і дякую, що сьогодні допоміг.

— Ваша правда щодо Крандолла, лікарю. Він хороший хлопчина — хай і неотесаний, та втратити його не хотілося б, — сказав полковник, наливаючи собі віскі. — Це мені терпець уривається, бо я цілий день тут чекаю на новини. Мені легше, коли я сам у гущі подій. Вип'єте зі мною?

— Дякую, волію не пити, поки не прийду додому й не підготуюся до сну. Мені дружина завжди лишає щось на вечерю, — він підняв свою незмінну чорну сумку й натягнув шкіряні рукавиці. — Я знаю, що тут неподалік якраз закінчує роботу медсестра. Попрошу її вранці подивитися, що тут і як, якщо місіс Фітцг'юберт не заперечує? Добре. Я сам зайду за день-два — як буде ваша воля, то й раніше. Але медсестрі теж дам усі вказівки.

Полковник Фітцг'юберт стояв у коридорі й дивився, як лікарева двоколка зникає в нічній темряві. Щойно вона зникла з поля зору, він загасив лампу. За відчиненими дверима кімнати Майка мерехтіло нічне світло, а покоївка зняла черевики й задрімала на стільці. Наливши собі ще трохи, полковник пішов у кабінет, щоб змінити дату на настільному календарі, як він робив щоночі. *Субота, 21 лютого.* Боже правий! Вже був ранок неділі! *Неділя, 22 лютого.* Минуло вісім днів із того трагічного дня на Навислій скелі.

Щойно Альберт поправся з кіньми, він відразу ж, навіть не роздягаючись, впав на незастелену розкладачку й заснув. Здавалося, голова ще не встигла торкнутися подушки, як сон уже покинув його, а за вікном займалося сіре світло початку нового дня. Більше не

затьмарені виснаженням, як учора, вчорашні події стали на свої місця, мов частинки різьбленої картини. Та одного шматочка не вистачало. Що це було і де його бракувало на візерунку? Треба було почати спочатку, коли він знайшов непритомного Майка над купиною. Куди він зайшов, перш ніж упав і поранив ногу? Пішов до лаврового куща й рушив звідти? Ті дурні прапорці!.. Наступної миті Альберт скочив на ноги й узявся натягати чоботи.

Птахи на каштанах іще спали, коли він перейшов обважнілий від роси газон і тихо ввійшов у схований за віконницями темний будинок через бокові двері. Покоївка тихо хропіла за дверима Майклової кімнати, а зі спальні навпроти долинали звуки сну господарів. Знетямлений Майк лежав на спині й тихо стогнав. Його подерті, залиті кров'ю штани для верхової їзди висіли на спинці стільця біля ліжка. Альберт запалив сірник і обережно просунув руку спочатку в одну кишеню, тоді в іншу. На щастя, записник у шкіряній обкладинці був на місці! Він підійшов до вікна й почав сторінка за сторінкою розшифровувати записи у блідому вранішньому світлі. Починалися вони з березня минулого року — призначена зустріч у Кембриджі за адресою, виписаною з журналу «Заміське життя», де можна було забути про всі біди. Нагадування — забрати тенісну ракетку. Нарешті, після сторінки, де написано було тільки «Глистогінне», він знайшов те, що шукав. Нерівні великі літери, нашкрябані олівцем:

На цьому місці літери зникали. Перечитавши записку кілька разів, Альберт вирвав сторінку й поклав записник назад у кишеню штанів. НАД КУЩЕМ. МОЇ ПРАПОРЦІ. ПОСПІШАЙ. Він відчував, як Майк намагається сказати, що знайшов високо на Скелі важливу підказку — таку важливу, що він намагався лишити для Альберта інструкції, перш ніж знепритомнів біля струмка. МОЇ ПРАПОРЦІ. Згадавши про паперові клаптики, він підійшов до ліжка й обережно погладив слабку руку на покривалі. Полковник казав, що його конюх «хороший хлопчина, хоч і неотесаний» — та зараз Крандолл був як ніколи делікатним, незграбно навшпиньки виходячи з Майклової кімнати. Перекоаний, що не можна гаяти часу, він наказав сонній покоївці

розбудити полковника; а хлопчика з магазину Манасси підняли з ліжка, і не встиг він прокинутись, як уже їхав на родинному велосипеді до поліційного відділку Вуденда. Альберт і сам виїхав на світлому кобі, щоб у визначеному місці зустрітися з поліціантами. Оскільки на місці не було ні констебля Бамфера, ні лікаря Маккензі, який зазвичай допомагав поліції, з Нижнього Македона прибув лікар Кулінг, щоб супроводжувати юного Джима (озброєного записником і суворим наказом Бамфера все записувати й не патякати). У бричку також поклали ноші й ліки.

Коли вони в'їхали крізь ворота до Пікнікової галявини, сонце вже стояло високо в небі. Альберт риссю скакав попереду з дорогоцінною сторінкою з записника в кишені. Невдовзі чоловіки знайшли місце, де Майкл підіймався від струмка суботнього ранку. У полуденній тиші маленькі білі клаптики паперу непорушно звисали з присадкуватого лаврового куща. Альберт усоте вийняв сторінку з написом із кишені. «НАД КУЩЕМ МОЇ...»

— Он воно що, — видихнув поліціант, вражений, попри традиційно зверхнє ставлення до аматорів. — То це він їх туди причепив?

— А ти думав, вони самі там вирости, чи що?

Вони мовчки просувалися вгору, а потоптана й поламана папороть правила їм за дороговказ. Лікар-містянин, який із нагоди неділі взув затісні рудувато-коричневі черевики, трохи відставав.

— Я тільки не уявляю, як приїжджий взагалі так високо видерся, — сказав Джим.

— Деякі англійці непогано орієнтуються в буші, якщо вже не вперше ним ходять, — визнав лікар Кулінг.

— У цього розуму й духу з лихвою стане на трьох таких, як оце ми, — мовив Альберт.

— Та хай йому, — сказав лікар, який дратувався дедалі більше у міру того, як у нього набрякали ноги. — Здається мені, що ми марнуємо тут час. Було б логічно припустити, що ніщо не могло лежати десь на Скелі до вчорашнього дня, чого б уже не знайшли до нас.

Альберт кинувся захищати друга.

— Ви не знаєте Майка, лікаря. Він такого не написав би, якби не знайшов щось аж таке.

Але лікар не зважав — він вже знайшов рівний камінь, на якому було зручно сісти, й розшнуровував черевики.

— Джиме, просто свисни у свисток, якщо щось знайдеш, і я за вами піднімуся.

Альберт і Джим далі винюхували щось у заростях, мов пси.

— Бачиш отам поламану гілку на куці? Ще зелена. Мабуть, це там Майк зайшов у зарості в суботу вранці.

Так і було. Вони продовжили сходження, йдучи второваною напередодні стежкою й голосно лаючи каменюки та ями під ногами.

— А що там у записці говорилося про кільце? Діамантове, чи що?

Альберт пирхнув.

— Та, певно, кільце з каменів.

Але Джим загорівся думкою про діаманти.

— Одна з тих студенток була багатого спадкоємицею, Альберте, про це не можна забувати. Нас у поліції вчать, що справу треба розглядати всебічно.

— Ти б краще розглядав, куди йдеш, юний Джиме, а то як беркицьнеш звідси — там попереду частина Скелі, яку називають монолітом.

— Так, я знаю, — сказав поліціант, перечепившись через камінець, — а ті два великі кругляки он там називаються Врівноваженими, щоб ти знав.

Порівнявшись із монолітом, Майк, схоже, різко звернув ліворуч. Високо в безхмарному небі золотом мерехтіли зубчасті верхівки Скелі.

— Гарно, правда? Вийшла б хороша листівка... А щоб йому, що це там на землі?

Лікар Кулінг ледь устиг задрімати, як його розбудив настирливий звук поліційного свистка. Він натягнув черевики й поліз у напрямку звуку. Пересувався він страшенно повільно, навіть коли на допомогу

прийшов Альберт, який, сполотнілий, почав щось белькотіти про тіло й тепер тягнув його крізь зарості по тих жахливих каменюках. Коли вони нарешті здерлися на Врівноважені кругляки, Джим ретельно зіставляв записи й заміри.

— Схоже, ми спізналися, лікарю. Шкода.

— Та припни язика, — гримнув на нього Альберт. Він би цілий фунт заплатив, щоб мати змогу піти спорожнити шлунок у кущах. Тендітна кучерява темноволоса дівчина лежала обличчям донизу на виступі похилого каменя відразу ж під нижчим із двох кругляків, випроставши руку над головою, немов мале дівчисько, яке заснуло спекотного дня. Над закривавленим мусліновим корсажем роїлися крихітні мухи. Її славнозвісні кучері потьмяніли від бруду й крові.

— Буде дивом, якщо вона жива, — сказав лікар, ставши на коліна біля тіла, і професійним жестом притиснув пальці до безсилового зап'ястка.

— Боже правий, є пульс... Вона таки жива... Слабкий, але точно є, — він через силу піднявся на ноги. — Крандолле, спустися по ноші, поки Джим тут побуде зі мною й закінчить записи, а я підготую її до транспортування... Джиме, ти певен, що не торкався її, нічого не змістив?

— Цілком певен, сер. Містер Бамфер дуже суворий щодо того, що не можна чіпати трупи.

— Це не труп, юначе, — суворо сказав лікар Кулінг. — Хвала богу, дівчина жива! Краще перевір свої нотатки, поки ми не почали тут працювати.

Ніяких слідів спротиву чи насильства не було. Наскільки лікар міг оцінити на позір, дівчина була неушкоджена. Ноги, як не дивно, були босі й чистісінькі — ні подряпини, ні синця, і хоча пізніше встановили, що востаннє Ірму бачили на Пікніковій галявині в білих ажурних панчохах і чорних лайкових чобітках на ремінці, їх так і не знайшли.

Джима Ґранта висадили біля поліційного відділку Вуденда, щоб він відразу доповів Бамферу, щойно той повернеться. День вже добігав

кінця, коли Альберт і лікар Кулінг занесли досі непритомну дівчину в садівничий будиночок біля воріт Лейк-В'ю. Там їй виділили найкращу спальню й доручили дружині садівника, місіс Катлер, опікуватися нею. Дівчина лежала на широкому двомісному ліжку з заплющеними очима у довгій ситцевій сорочці місіс Катлер, що пахнула лавандою й кухонним милом, накрита клаптиковою ковдрою, нагадуючи, як описала сама місіс Катлер чоловіку трохи згодом, «маленьку ляльку». Тонкі батистові панталони й нижня сорочка, «обшиті справжнім мереживом — бідолашне ягнятко!», так подерлися й забруднилися, що добра жінка вирішила кинути їх у вогнище під казаном, де вони й згоріли в понеділок уранці. На превеликий подив місіс Катлер, ягнятко принесли так, як і знайшли на Скелі, — без корсета. Скромна жінка, яка в присутності джентльмена навіть слова «корсет» не вимовила б, нічого не сказала лікарю, а той, своєю чергою, припустив, що дівчина просто завбачливо пішла на пікнік без тієї дурної одежини, що була, на його думку, причиною незліченних жіночих скарг на здоров'я. Таким чином цінну інформацію про відсутність корсета не розслідували й поліції про це не повідомили. Не дізналися про це й мешканки Коледжу «Епл'ярд», де знану витонченим смаком у вбранні Ірму Леопольд у суботу, 14 лютого, бачили в довгому корсеті середньої жорсткості з французького сатину.

Тіло було неторкане; дівчина лишилась незайманою. Ретельно оглянувши Ірму, лікар Кулінг оголосив, що в неї просто шок і перегрів. Нічого не зламано, лише кілька невеликих порізів і синців на обличчі й руках. Особливо постраждали нігті на руках — були поламані й понівечені. Судячи з синців у певній частині голови, міг бути також струс мозку — це не страшно, але лікар хотів почути професійну думку колеги.

— Ну, слава богу, — сказав полковник Фітцг'юберт, який місця собі не знаходив у коридорі. — Ми з дружиною будемо раді, якщо міс Леопольд залишиться тут, поки не оклигає як слід, щоб могли пересуватися самотужки. Місіс Катлер — чудова доглядальниця.

Коли сонце сідало, лікар Маккензі зайшов у маєток глянути на

Майкла, а дорогою завітав і в садовий будиночок, щоб проконсультувати лікаря Кулінга, який саме збирався йти.

— Згоден із вами, Кулінг, — сказав старий. — Це диво. За всіма стандартами теорії пацієнтка мала б давно померти.

— Я б голову на відсіч дав, щоб дізнатися, що там сталося на Скелі, — сказав Кулінг. — І де в біса інші двоє дівчат? І гувернантка?

Вони узгодили, що пацієнтка перейде під опіку лікаря Маккензі, який вже займався Майклом Фітцг'юбертом — а Майклова медсестра може зайти й допомогти, якщо щось знадобиться.

— Нічого не знадобиться, — всміхнувся лікар Маккензі. — Я добре знаю вашу місіс Катлер, полковнику. Вона всю душу вкладе в цю роботу. І робитиме це з радістю. Головне — відпочинок. А коли опритомніє — спокій, якщо це буде можливо.

Лікар Кулінг поїхав із маєтку, коли вже сутеніло, цілком задоволений роботою.

— Добре все, що добре закінчується, лікарю. Дякую за допомогу. Ця справа з таких, що могли обернутися непередбачуваними наслідками. Певен, скоро ми читатимемо про це в газетах.

Однак лікар Маккензі сумнівався. Він повернувся до спальні й стояв, замислено дивлячись на бліде серцевидне обличчя на подушці. Ніколи не можна було знати напевне, як відреагує хитромудрий механізм мозку на сильний емоційний шок, а надто якщо мозок молодий і ніжний. Інстинкти підказували лікареві, що дівчина суттєво постраждала — якщо не фізично, то емоційно, що б там не сталося на Навислій скелі. Він починав підозрювати, що ця справа аж ніяк не звичайна. Однак наскільки незвичайною вона була, він ще не знав.

Для Майка ж дні, позбавлені будь-яких вимірів часу, перетікали в такі самі ночі. Спав він чи ні, а однак залишався в тих тьмяних сірих закапелках свідомості, де він тепер постійно шукав щось невідоме й незбагненне. Воно щоразу зникало, варто було йому наблизитися. Часом він прокидався й майже торкався його рукою, коли воно маяло повз, та виявлялося, що він просто стиснув ковдру. Пекучий біль у нозі

то зникав, то повертався, але поступово притуплювався, а водночас розходився й туман у голові. Часом йому вчувався запах антисептика, іншим разом долинав аромат квітів із садка. Коли він розплющував очі, в кімнаті завжди хтось був: зазвичай незнайома молода жінка, вдягнена, схоже, в білий папір, що шурхотів із кожним її рухом. Десь третього чи четвертого дня він нарешті провалився в глибокий сон без сновидінь. Коли він прокинувся, у кімнаті було темно, лише білий лебідь, що сидів на латунному поруччі в ногах ліжка, осяював кімнату мерехтливим блідим світлом. Майкл і лебідь без подиву дивилися одне на одного, аж поки прекрасна істота повільно підняла крила й полинула у відчинене вікно. Він знову заснув, а розбудило його сонце й аромат триколірних фіалок. Біля ліжка стояв літній чоловік із короткою борідкою.

— Ви лікар, — сказав Майк, нарешті впізнавши власний голос. — Що зі мною сталося?

— Ви доволі серйозно оступилися, впали, поранили ногу і знепритомніли. Але сьогодні вам, схоже, краще.

— Скільки часу я хворію?

— Зараз порахуємо. Мабуть, минуло днів п'ять-шість, відколи вас принесли сюди з Навислої скелі.

— З Навислої скелі? Що я робив на Навислій скелі?

— Поговоримо про це згодом, — сказав лікар Маккензі. — Нема причин для хвилювань, хлопче. Хворим хвилювання тільки на шкоду. Погляньмо на вашу ногу.

Поки щиколотку перев'язували, Майк запитав: «Кінь. Я впав із коня?» — і відразу ж знову заснув.

Коли доглядальниця наступного ранку принесла сніданок, пацієнт вже сидів і голосно просив покликати Альберта.

— Отакої, оце вже нам *поліпшало*! Пийте чай, поки гарячий.

— Я хочу бачити Альберта Крандолла.

— О, це ви про конюха? Він щоранку сюди приходить запитати, як ви. Такий відданий!

— О котрій він зазвичай приходить?

— Після сніданку. Але знаєте, до вас поки не пускають відвідувачів, містере Фітц'юберт. Так наказав лікар Маккензі.

— Мені однаково, що він там наказав. Я вимагаю покликати Альберта, а якщо ви не перекажете моє прохання, я просто візьму, встану з ліжка й сам піду до стайні.

— Спокійно, спокійно, — сказала доглядальниця з професійною посмішкою, мов із реклами зубної пасти. — Не починайте нервуватися, бо сваритимуть за це мене.

Але в очах хлопця щось так дивно блищало, що вона додала:

— Снідайте, а я приведу вашого дядька.

Полковник Фітц'юберт навшпиньки зайшов до кімнати з розпачливим виразом обличчя, що пасував лікарняній атмосфері — і зрадів, побачивши, що пацієнт сидить і вже зовсім не блідий.

— Фантастика! Вже майже схожий на себе, чи не так, сестро? Я щось таке чув, що ти відвідувачів просиш?

— Не відвідувачів. Тільки Альберта. Хочу бачити Альберта.

Він знову відкинувся на подушки.

— Він насправді виснажений, — сказала медсестра. — Якщо пацієнт почне говорити з конюхом, у нього точно почнеться гарячка, і я отримаю на горіхи від лікаря Маккензі.

«Дівчина не лише простачка, а ще й стерво», — вирішив полковник, якимось незбагненим чином втямивши, що ця розмова важлива.

— Не переймайся, Майку. Я скажу Крандоллу, щоб зайшов до тебе на десять хвилин. А якщо щось трапиться, медсестро — кажіть, що це я винен.

Нарешті Альберт прийшов і сів на стілець біля ліжка так, ніби то був на позір спокійний жеребець, який будь-якої миті міг рвонути. Від нього пахло свіжим сіном і сигаретами «Кепстен». Він іще ніколи не був офіційним відвідувачем у лікарняній палаті й тепер не знав, як почати розмову з безтілесним обличчям, під яким було рівно натягнуте випрасуване покривало.

— Та твоя медсестра, хай їй абищо... Дала дьору, щойно мене

вздріла.

Хоч якийсь початок. Майк навіть злегка всміхнувся. Дружба зажевріла знову.

— Тим краще для тебе.

— Можна закурити?

— Та будь ласка. Тобі не дадуть тут довго сидіти.

Звична й невимушена, мов кіт над комином у вітальні, тиша запала між ними.

— Слухай, — сказав Майк. — У мене багато запитань. До минулої ночі в голові стояв такий туман, що я й думати не міг. Зайшла тітка й почала говорити з медсестрою — по-моєму, вони гадали, що я спав. І раптом все почало ставати на свої місця. Схоже, я пішов на Навислу скелю сам-один і нікому не сказав, крім тебе. Правильно?

— Так і є. Шукати дівуль... Спокійно, Майку, ти ще не в формі.

— Я одну знайшов. Так же?

— Правильно, — погодився Альберт. — Ти її знайшов, і вона тут, у будиночку садівника, жива-здорова.

— Котра? — запитав Майкл так тихо, що Альберт ледь розчув. Його думки тепер не полишало те миле обличчя — миле, навіть поки її несли на ношах вниз зі Скелі.

— Ірма Леопольд. Невисока, темненька, кучерява.

У кімнаті стало так тихо, що Альберт чув важке дихання Майка, який відвернувся до стіни.

— Тож перейматися не варто, — сказав Альберт. — Просто лікуйся, видужуй... Сказитися! Він знепритомнів! Куди та бісова медсестра запропа..?

Десять хвилин саме збігли, тож вона вже була тут і щось робила з пляшечкою й ложкою. Альберт прослизнув повз неї, вийшов у панорамне вікно і з важким серцем попрямував до стайні.

Англійська порода присадкуватих верхових коней.

«ТІЛО ДІВЧИНИ НА СКЕЛІ — ЗНАЙДЕНО ЗНИКЛУ СПАДКОЄМИЦЮ». Загадка Коледжу знов опинилася на перших шпальтах, і що газетярі, що читачі додумували решту історії на всі лади, як собі бажали. Врятована дівчина все ще була непритомна у Лейк-В'ю, а Високоповажний Майкл Фітцг'юберт ще був надто слабким, щоб його розпитувати. Це тільки підживлювало плітки й чутки про невимовні жахи, які начебто впливуть на поверхню пізніше. Поліція відновила пошуки в усіх можливих і неможливих закутках поблизу місця, де було знайдено дівчину — прибуло поліційне підкріплення з Мельбурна, повернули і корінного шукача, і собаку з примарною надією знайти хоч якісь зачіпки щодо того, де можуть бути решта троє жертв. Перевернули все — канави, пусті колоди, водовідводи, ставки, навіть покинутий свинарник, де хтось начебто бачив якесь світло минулої неділі. Переляканий школяр присягався, що бачив на дні старої штольні в Чорному лісі тіло; і він не збрехав — це був кістяк телиці, що вже розклалась. Пошуки тривали. Констебль Бамфер старанно скнів над записниками, де запитань було значно більше, ніж відповідей, і вже майже з нетерпінням очікував на якесь нове вбивство.

У Коледжі «Епл'ярд» новини про порятунок Ірми коротко й формально повідомила сама директорка в понеділок уранці, відразу ж після молитви — момент підібрали так, щоб дівчата цілу годину могли перетравлювати нову інформацію, перш ніж почнуться уроки. Після миті шокованої тиші зала вибухнула радощами на межі істерики, сльозами й обіймами дівчат, які майже не розмовляли одна з одною. На сходах, де було суворо заборонено затримуватися без причини, мадемуазель знайшла Бланш і Розамунд, які плакали, обійнявшись. «Alors, mes enfants²⁷, не час для сліз», — сказала вона й відчула, як і їй самій на очі навертаються невивпакані сльози. Мінні та

кухарка в кухні відсвяткували кухликом темного пива, а з іншого боку суконних дверей Дора Ламлі так міцно стиснула дешеве мереживо біля горла, неначе це її врятували зі Скелі. Том і містер Вайтгед були в сараї та спершу щиро зраділи, а тоді почали розводитися про вбивства й самого Джека Різника, аж поки садівник не сказав похмуро, що час йому вже знову братися за газони. Від ранку й до полудня всі відчували щемке полегшення. Післяобідні заняття минали під акомпанемент шепотіння й бурмотіння. У кабінеті гувернанток майже не згадували про те, що знайшли Ірму. Між ними наче встановилась мовчазна згода: не зривати тонкий покров вигадки, що застилав неприємну правду — і лише директорка дозволила собі за зачиненими дверима кабінету холоднокровно поміркувати про цей виток подій. Насправді знайдення лише однієї з чотирьох зниклих означало погіршення ситуації в Коледжі.

Люди, які мають владу та сильний характер, зазвичай вміють давати раду з проблемами, заснованими на фактах. Якими б жахливими не були факти, з ними можна впоратися за допомогою інших фактів. Проблеми настрою й атмосфери, що їх у пресі називали «ситуаціями», тривожили директорку значно більше. «Ситуацію» не можна зарахувати до якоїсь категорії та знайти заготовлену реакцію в картотеці. Атмосфера може виникнути за ніч із будь-якої причини чи взагалі безпричинно в будь-яких обставинах, де людей зводить разом щось незвичне. У Версальському палаці, у в'язниці Пентриджа чи в якомусь коледжі для юних леді, де випари прихованих страхів густішали й глибшали з кожною годиною.

Після ночі неспокійного сну директорка, заледве прокинувшись, уже відчувала тиск цих страхів разом із вагою металевих щипців для завивки на голові. Протягом довгих годин між північчю й світанком вона ухвалила непросте рішення змінити політику — дещо послабити дисципліну та додати трохи різноманіття в щоденну рутину. Для цього у вітальні для студенток швидко поклеїли червонясто-рожеві шпалери, а в довгій залі поставили велике фортепіано. Одного вечора з вікаріату Вуденда запросили преподобного Лоренса з дружиною,

щоб він показав у залі слайди Святої Землі. Камінні полиці прикрасили найкращими гортензіями містера Вайтгеда, а служниці в чепчиках і складчастих фартушках подавали каву, бутерброди та фруктовий салат. Картина загалом була точнісінько така, як і годиться для вишуканого пансіонату на піку матеріального процвітання й освітнього добробуту. Та, попри це, тендітна місіс Лоренс поїхала додому з мігренню й занепала духом. Зайве було й відправляти випускниць потягом у Бендіго з гувернанткою на ранковий показ опери «Мікадо». Вони повернулися ще більш пригнічені, ніж доти: поки вони займали місця в першому ряду, люди в залі перешіптувалися й витріщалися. Вони відчули, що самі стали частиною вистави — акторський склад Загадки Коледжу — і ледь дочекалися, коли настав час повертатися.

Побачивши свій тактичний прорахунок, директорка постановила вжити інших, жорсткіших заходів: встановити суворіший контроль над вічно балакучим персоналом і запровадити правило, за яким не можна було нічого обговорювати групами без нагляду гувернантки. Тож на щоденній прогулянці в парах дівчата в літніх строях і потворних солом'яних капелюхах плелися уздовж Бендіго-роуд у вимушеній, важкій тиші, мов арештантки під конвоем.

Наприкінці семестру наближався Великдень. Літні квіти вже відцвітали, а якось уранці серед вербових заростей над струмком за будівлею з'явилися перші золотаві кольори. Директорку осінній сад тішив анітрохи не більше, ніж будь-якої іншої пори — для неї випещені газони та клумби були лише ознакою престижу. Насамперед вона цінувала акуратність — і неперервну зміну показних квітів, що ними крізь високий паркан могли милуватися перехожі з дороги. Листя, що тріпотіло на вітрі, опадаючи з деревця за вікном її кабінету, лише зайвий раз нагадувало про плин часу. Минув вже майже місяць із дня пікніка. Нещодавно місіс Епл'ярд провела кілька днів у Мельбурні, зокрема побувала в поліційному відділку на Рассел-стрит. Перше, що помітило її завжди сторожке око, — оголошення на дошці: «ЗНИКЛІ. ЙМОВІРНО, ЗАГИБЛІ» — а під ним детальний опис

і три жахливі фотографії Міранди, Маріон і Грети Маккро. З друкованої сторінки на неї хижо вишкірялося слово «ЗАГИБЛІ». Старший детектив, із яким вона дві години розмовляла в задушливому кабінеті, сказав: так, можливо, дівчат викрали, підманули, обікрали — коли не гірше, — але це мало ймовірно.

— А що ж може бути гірше, по-вашому? — запитала директорка крізь зціплені зуби, спітніла від страху й задухи.

Схоже, що їх іще можуть знайти у сіднейському борделі: у Сідней часом траплялося так, що дівчата з пристойних родин безслідно зникали. У Мельбурні таке бувало значно рідше. Місіс Епл'ярд здригнулася.

— Це були надзвичайно розумні й виховані дівчата, які б ніколи не потерпіли жодних загравань незнайомців.

— Ну, якщо вже ви про це, — прямолінійно сказав детектив, — більшість молодих дівчат не хотіли б, щоб їх зґвалтував п'яний моряк.

— Ні, я не про це. Я, звісно ж, не дуже обізнана з подібними речами.

Детектив барабанив по столу короткими пальцями, потемнілими від тютюну. Ті «ідеальні дівчата» — то сам диявол. Він закластися готовий був, що всі вони як одна мають на думці саму розпусту. Але вголос він спокійно сказав:

— Саме так. У таких обставинах це дуже мало ймовірно. Однак у поліції ми мусимо розглядати всі можливі версії, коли трапляється така справа, де з часу інциденту не з'явилося жодної нової зачіпки. Якщо я правильно пам'ятаю, це було чотирнадцяте лютого.

— Саме так. День Валентина.

На мить детектив захвилювався, що жінці зараз стане недобре. Обличчя в неї вкрилося неприємними червоними плямами. Він не хотів, щоб вона знепритомніла, тож швидко встав і оголосив, що розмову закінчено. Місіс Епл'ярд, спотикаючись, почвалала на розпечену вулицю — можливо, розмова й закінчилась, але відчуття жаху, непідвладне ані снодійному, ані келишкудругому бренді в міському готелі, не покинуло її.

Коли вона повернулась до Коледжу, там вже накопичилось чимало труднощів і неприємностей. У період її відсутності приїхав один із батьків і з цілком поважною, як видавалось, причини вирішив відразу ж забрати з собою доньку. Без підтримки Грети Маккро, яка виявляла несподівану винахідливість у кризові миті, мадемуазель не змогла заперечити, і міс Ламлі наказали спакувати коробки Мюріель та надіслати їх до Мельбуерна. Що гірше: не встигла місіс Епл'ярд зняти капелюха в коридорі, як французка подала їй заяву про звільнення «у зв'язку з майбутнім одруженням із мес'є Луї Монпельє невдовзі після Великодня». Директорка вміла розпізнати справжню леді й тому знала, що мадемуазель де Пуатьє була цінним надбанням Коледжу, і замінити її буде нелегко. На місце міс Маккро вже взяли легковажну молоду випускницю з великими зубами й немилозвучним прізвищем Бак, яку студентки одразу ж незлюбили. Якою б суворою не була Грета Маккро, та на особистості вона ніколи не переходила.

На столі місіс Епл'ярд височів стос листів, і їх, попри виснаження, треба було прочитати перед сном. Слава богу, на жодному з них не було марки з Квінсленду! Спершу надійшов запит від матері в Південній Австралії, яка вимагала, щоб її дочку «з огляду на невідкладні сімейні обставини» терміново відправили додому Аделаїдським експресом. Родина дівчинки була заможна й поважана. Які огидні чутки до них долинали, поки вони самовдоволено сиділи в своєму заміському маєтку? «Сімейні обставини»! Аякже! Вона вийняла з шафи плашку бренді й відкрила ще два листи, перш ніж помітила на дні стосу телеграму від містера Леопольда. Її відправили кількома днями раніше з якоїсь забутої Богом адреси в Бенгалії, а сухий стиль був зовсім не схожий на розшаркування, властиві містерові Леопольду. «МОЯ ДОНЬКА ЗА ЖОДНИХ ОБСТАВИН НЕ МАЄ ПОВЕРНУТИСЯ ДО КОЛЕДЖУ "ЕПЛ'ЯРД". ЛИСТ У ДОРОЗІ». У неї аж у голові запаморочилось від думки, що доведеться ось так втратити найбагатшу, всіма обожнювану студентку. Наслідки цієї нової катастрофи передбачалися небезпечні й нескінченні. Лише кілька тижнів тому директорка говорила дружині єпископа: «Ірма

Леопольд такачарівна дівчина. Наскільки я знаю, її статки становитимуть пів мільйона, коли їй виповниться двадцять один... Знаєте, її мама була з Ротшильдів». Перелік нещасть того дня завершився величезними рахунками від м'ясника та постачальника продуктів.

Хоч як було пізно, вона вирішила взятися за облікову книгу Коледжу. За кількох студенток ще не внесли оплату. Хоча вона розуміла, що навряд чи варто очікувати на швидку оплату авансом від батьків Міранди чи опікуна Маріон Квейд, вона сподівалася на чек від Леопольдів із усіма додатковими вигодами — оплатою уроків танців, малювання та щомісячних поїздок у Мельбурн на вистави, завдяки яким Коледж непогано заробляв. Ще одне ім'я впадало в очі на рівно розкресленому папері: Сара Вейборн. Вічно невловний опікун Сари вже кілька місяців не з'являвся біля дверей її кабінету, щоб оплатити навчання дівчини готівкою, як зазвичай. Зараз неоплаченим залишався цілий семестр факультативних занять Сари. Містер Косгроув завжди був одягнений, як на парад, а після нього в кабінеті довго стояв запах одеколону й марокканської шкіри, тож поважних причин для такої затримки бути не могло.

Цими днями варто було місіс Епл'ярд лише побачити малу Сару, яка схилилася в садку над книжкою, як на її шкірі під ажурнимкоміром на кістяному каркасі спалахував жар роздратування. Куценьке витягнуте обличчя ніби втілювало ту безіменну недугу, що від неї так чи так потерпала кожна мешканка Коледжу. Якби це було слабке, круглясте дитяче личко, воно могло б викликати жалість, а не обурення тим, що таке крихітне бліде створіння мало всередині стрижень — таку саму міцну волю, як у директорки. Іноді директорка спускалася зі свого Олімпу до класу, щоб провести урок Святого Письма, та щойно бачила схилену голову Сари — на якусь мить їй перехоплювало подих від невимовної, неприємної емоції. Але клята дитина на позір залишалася сумирною, чемною й старанною — її вирізняв тільки біль у величезних очах.

Вже давно перевалило за північ. Директорка встала, поклала

облікову книгу назад у шухляду і з важким серцем подалася до спальні.

Наступного ранку, коли Сара Вейборн готувала матеріали для малювання перед заняттям із образотворчого мистецтва у місіс Велендж, її викликали до кабінету директорки.

— Я попросила тебе покликати, Саро, із серйозної причини, що її я мушу тобі пояснити. Стій рівно й дуже уважно слухай, що я кажу.

— Так, місіс Епл'ярд.

— Не знаю, чи відомо тобі, але твій опікун вже кілька місяців не платить за твоє навчання. Я кілька разів писала на його банківську адресу, та мої листи щоразу повертались як невручені.

— Он як, — сказала дитина, не змигнувши й оком.

— Коли ти востаннє отримувала лист від містера Косгроува? Постарайся згадати якнайточніше.

— Я дуже добре пам'ятаю. На Різдво, коли він попросив, щоб на канікули я залишилася в школі.

— Я пам'ятаю. Це створило величезні незручності.

— Справді? Цікаво, чому це він так довго не пише. Я б хотіла попросити деякі книжки та ще трохи кольорових олівців.

— Олівців? До речі, оскільки ти ніяк не можеш зарадити цій прикрій ситуації, я змушена буду повідомити місіс Велендж, що для тебе заняття з малювання припиняються від сьогодні. Будь ласка, май на увазі, що все приладдя для малювання у твоїй шафці — власність Коледжу, тож його слід повернути міс Ламлі. Це що, діра у тебе в панчосі? Тобі слід би навчитися зашивати, а не гратися книжками й кольоровими олівцями.

Сара вже дійшла було до дверей, коли директорка знову до неї звернулася.

— Я не сказала ще, що якщо твій опікун не з'явиться до Великодня, я буду змушена домовитися про те, щоб твоє навчання організували інакше.

Вперше у великих очах щось промайнуло.

— Як «інакше»?

— Ми це вирішимо. Є відповідні заклади.

— О, ні. Ні. Тільки не це. Не треба більше.

— Саро, тобі слід навчитися приймати реальність. Тобі вже тринадцять років. Можеш іти.

Поки в кабінеті відбувалася ця розмова, місіс Велендж, викладачка мистецтва, запрошена з Мельбурна, саме сідала в упряжку біля станції Вуденд із допомогою вправного Тома. Жіночка трималася за нього, мов за рятувальне коло, згинаючись під вагою альбому для малювання, парасольки й напханої валізи. Вміст валізи залишався незмінним — гіпсова голова Цицерона для старших учениць, загорнута в байкову нічну сорочку, щоб його довгий, мов дзьоб, ніс не побився у поїзді дорогою з Мельбурна; гіпсова нога для молодших; рулон паперу «мішале»²⁸; а для неї самої — пара легких капців із шерстяними помпонами та пляшечка коньяку. (Єдине, в чому місіс Велендж і місіс Епл'ярд завжди могли порозумітися, — це смак до французького бренді.)

— То що, Томе, — заговорила балакуча, завжди приязна викладачка, коли вони повернули на дорогу в тіні евкаліптів, — як твоя кохана?

— Щиро кажучи, мем, ми з Мінні на Великдень обоє збираємося подати мадам заяви про звільнення. Нам тут вже не дуже радісно, якщо ви розумієте, про що я.

— Розумію, Томе, і мені прикро. Ти уявити не можеш, які жахливі пересуди про це ходять у місті, хоча я всім кажу, що про це краще й не згадувати.

— Ваша правда, мем, — погодився Том. — Але ми з Мінні однаково до смерті не забудемо міс Міранду й інших бідолах.

Коли упряжка заїхала до воріт Коледжу, пасажирка побачила на газоні свою улюблену ученицю Сару Вейборн і весело махнула до неї парасолькою.

— Доброго ранку, Саро! Ні, дякую, Томе, я сама візьму валізу. Дитино, ходи до мене — я привезла тобі чудовий набір пастельних фарб із Мельбурна. На жаль, він недешевий, але можемо записати

його на твій рахунок... Якось ти сьогодні похмура.

Коли Сара розповіла сумні новини, місіс Велендж не знітилась.

— Скасувати твої заняття з мистецтва? Дурниці! Мене твоя оплата зовсім не хвилює, оскільки ти тут єдина, в кого є хоч крихта таланту. Я зараз відразу ж піду до місіс Епл'ярд і так їй і скажу — ми ще маємо десять хвилин до початку заняття.

Розмову, яка відбулася за зачиненими дверима кабінету, нема потреби переказувати в деталях. Уперше і востаннє дві жінки стояли лицем до лиця, знявши рукавички. Після неодмінного обміну люб'язностями почалася суперечка, в якій місіс Велендж вигукувала емоційні звинувачення й вимахувала парасолькою в такт, а місіс Епл'ярд втратила своє звичне самовладання, здіймаючись дедалі вище над тендітною вчителькою й розчервонівшись. Нарешті двері кабінету грюкнули, і викладачка, яка вийшла моральною переможницею з цієї битви, та прогнала у професійному плані, стояла в коридорі, відсапуючись. Викликали Тома, і місіс Велендж зі своєю парасолькою і валізою, в якій залишався загорнутий у нічну сорочку Цицерон, сіла в упряжку й востаннє поїхала на станцію.

Після рідкісної, нетривалої мовчанки, під час якої пасажирка писала щось на клаптиках паперу кольоровою крейдою, Тому вручили пів крони й конверт для Сари Вейборн, який викладачка попросила передати якнайшвидше так, щоб про це не знала місіс Епл'ярд. Том із радістю погодився. Він приязно ставився і до тендітної місіс Велендж, і до Сари, тож вирішив передати лист наступного ж ранку, коли студентки на пів години зберуться в саду після сніданку. Однак директорка несподівано відправила його у справах, і він забув про листа.

Через кілька тижнів, коли він знайшов зібганий лист у шухляді, і Мінні прочитала його вголос у світлі свічки, вони пів ночі не могли заснути. Хоча Мінні резонно зауважила, що хвилюватися вже було пізно. У тих обставинах навряд чи можна було звинувачувати Тома, що лист так і не потрапив до адресатки.

«Люба дитино, — писала викладачка. — Місіс Е. мені все розповіла

— це ж треба роздути такий скандал на рівному місці! Я пишу, щоб запросити тебе, якщо твій опікун не з'явиться до Страсної П'ятниці, приїхати до мене у Східний Мельбурн і залишатися, скільки буде потрібно. Адресу додаю. Напиши мені, і я зустріну тебе з потяга. Не переймайся через уроки малювання — малюй, коли тільки випаде вільна хвилинка, як Леонардо да Вінчі.

Зі щирою любов'ю

твоя подруга, Генрієтта Велендж

Сенсаційний від'їзд місис Велендж із Коледжу лише посилив напружену, похмуру атмосферу, що панувала останнім часом. Попри неприємні правила мовчання та заборону на розмови в парах і трійках без нагляду гувернанток, до ночі за допомогою записок та інших засобів спілкування всім уже було відомо, що в кабінеті відбувся скандал і що винна в цьому була мала Сара. Сама вона, як завжди — ані пари з вуст.

— Повзає оце, як устриця, — сказала Ідіт; її знання з біології були не надто обнадійливі.

— Якщо у нас не буде гарного молодого викладача малювання, я покину ці уроки, — сказала Бланш. — Набридла кольорова крейда під нігтями.

До них підбігла Дора Ламлі.

— Дівчата, ви що, не чули, що час перевдягатися? Негайно йдіть нагору і візьміть кожна по картці-зауваженню за розмови в коридорі.

За кілька хвилин міс Ламлі, яка ще не полишила розшукової діяльності, натрапила на Сару Вейборн. Та скрутилась у клубочок за невеличкими дверима гвинтових сходів, що вели до башти. Гувернантці здалося, що дівчинка плакала, але було занадто темно, щоб роздивитися її обличчя. Коли ж вона піднесла лампу ближче, то побачила, що дитина схожа на напівголодне бездомне кошеня.

— Що сталося, Саро? Тобі погано?

— Все гаразд. Ідіть, будь ласка.

— Ніхто при здоровому глузді не сидітиме у темряві на кам'яній підлозі перед підвечірком, — сказала міс Ламлі.

— Я не хочу їсти. Я нічого не хочу.

Гувернантка шморгнула.

— Оце тобі щастить! Хотіла б і я так сказати, — але подумала: «От нестерпна нудотна дитина. Що за жахливе місце...» — і вирішила відразу ж увечері написати братові, щоб допоміг їй підшукати іншу роботу. «Тільки не в пансіонаті. Чесне слово, Реґу, я більше так не витримаю...» Від несподіванки вона ледь не скрикнула, коли в порожніх кімнатах унизу залунав дзвоник, що сповіщав про підвечірок. Миші, які шкреблися у довгій темній вітальні, теж його почули й розбіглися під дивани й стільці.

— Ти чула дзвоник, Саро? Так спускатися не можна, ти вся в павутині. Якщо ти не голодна, краще йди спати.

Це була та сама кімната, в якій Сара жила з Мірандою — найбажаніша спальня в Коледжі, з високими вікнами, що виходили на садок, і шторами з візерунком із троянд. За інструкціями місіс Епл'ярд із дня пікніка в кімнаті нічого не змінилося. У кедровій шафі, на яку дитина тепер намагалася не дивитися, все ще акуратними рядами висіли гарні Мірандині сукні. Тенісна ракетка Міранди все ще стояла біля стіни, так само, як тими літніми вечорами, коли її власниця прибігала в кімнату після гри з Маріон, сяйлива і розчервоніла. Мила серцю фотографія Міранди в овальній срібній рамці все ще стояла над каміном, шухляда письмового столу все ще була повна подарованих Міранді валентинок, а на туалетному столику була маленька кришталева ваза, куди вона завжди ставила квітку для Міранди. Колись Сара часто вдавала, що спить, а натомість лежала й дивилась, як Міранда у світлі свічок розчісує своє сяйливе волосся.

— Саро, ти ще не спиш, малий неслуху? — казала вона й усміхалася в темну гладінь дзеркала. А часом співала особливим голосом без будь-якої мелодії, про який знала тільки Сара — це були дивні пісні про її родину: улюбленого коня, братового какаду.

— Колись, Саро, ти зі мною приїдеш додому й сама побачиш мою кумедну, милу родину. Ти б хотіла поїхати, кицю?

О, Мірандо, Мірандо... люба Мірандо, де ж ти?

Нарешті в безсонну будівлю прийшла ніч. У південному крилі Том і Мінні, обійнявшись, нескінченно шепотілися про любов. Місіс Епл'ярд крутилася з боку на бік, намагаючись зручно влягтись у щипцях для завивки. Дора Ламлі смоктала м'ятні льодяники й подумки писала братові лист за листом. Сестри-новозеландки лягли поруч і напружено тремтіли в очікуванні землетрусу. У кімнаті мадемуазель горіла єдина свічка, та скільки б вона не читала п'єси Расіна²⁹, заснути це не допомагало. Не спала й мала Сара, мовчки вдивляючись у жахливу темряву.

У блідому світлі місяця на черепицю на даху вискочили опосуми. З криками й гарчанням вони безсоромно оточили присадкувату нижню частину башти, темними тінями сновигаючи по нічному небу.

Ну ж бо, діти мої.

Текстурний папір для малювання.

Жан Расін — французький драматург.

Читачі, які дізнавалися загалом про всі події, що починалися з моменту пікніка, напевно, зауважили, як у цей сценарій поступово затягувало навіть тих осіб, яких ця історія безпосередньо не стосувалася — місіс Велендж, Рега Ламлі, месьє Луї Монпельє, Мінні й Тома. Їхні життя пішли зовсім іншим шляхом, часом майже навспак. Порушився й життєвий плин незліченних маленьких істот — павуків, мишей, жуків, яким, як і людям, доводилося метушитися, тікати й ховатися, нехай і не так масштабно. Відтоді, як на День Валентина у перших променях сонця забуяли жоржини у Коледжі «Епл'ярд», а студентки раненько прокинулись і заходилися невинно обмінюватися листівками й подарунками, несподівано почав вимальовуватися моторошний візерунок закономірностей. Він розростався дедалі більше й досі, п'ятничного вечора тринадцятого березня, поглиблювався, набирався сили, але все ще не завершувався. Він наповзав на нижні схили Македона, хоча і в дещо барвистіших кольорах, і підіймався аж до верхніх схилів, де мешканці Лейк-В'ю жили, як і зазвичай, не підозрюючи про місце, відведене їм у цьому візерунку радості та смутку. Плетучи й переплітаючи нитки кожен свого життя, вони несвідомо долучалися до створення цього незвичайного гобелену.

Обидва пацієнти поступово видужували. Майк вже снідав яйцями з беконом, а Ірма, за словами лікаря Маккензі, почувалася достатньо добре, щоб її міг допитати констебль Бамфер; утім, його попередили, що вона нічого не пам'ятає про події на Скелі. І, на думку лікаря Маккензі та двох видатних фахівців із Сіднея та Мельбурна — навряд чи колись зможе згадати. Схоже, якась частина делікатного механізму її мозку була пошкоджена назавжди.

— Розумієте, це як годинник, — пояснив лікар. — Годинник, що зупинився в якихось незвичних обставинах і відтоді завжди

зупиняється в тій самій точці. У мене такий був удома. Завжди переставав працювати о третій дня...

Але Бамфер готувався до розмови з Ірмою в будиночку садівника, щоб «принаймні спробувати».

Розмова почалася о десятій ранку, коли чисто поголений поліціант із наготованими записником і олівцем сів на стілець біля ліжка. Опівдні він вже пив чай і дякував за дві змарновані години, протягом яких він не дізнався абсолютно нічого. Принаймні нічого офіційного, хоча звернена до нього сумовита усмішка такої молодої красуні йому лестила.

— Ну, я собі поїду, міс Леопольд, а якщо раптом ви все ж щось пригадаєте, попросіть, щоб мене покликали — я примчу, не встигнете й оком змигнути.

Він встав, не без жалю скріпив порожні сторінки блокнота гумовим кільцем, заліз на високого сірого коня й повільно вирушив на обід, що його запланував о першій. Проте його похмурий настрій не покращив навіть улюблений сливовий пиріг.

Наступного дня, в суботу, Македоном поповзли чутки, що в садовому будиночку з'явилася інша відвідувачка — красива, мов із картини, жінка в бузкових шовках, яка приїхала на двоколці, запряженій парою коней, із вусатим кучером-іноземцем — він зайшов до магазину Манасси запитати, як доїхати до Лейк-В'ю. На горі Македон усі знали, що міс Катлер дбала про героїню Загадки Коледжу, яку врятував на Навислій скелі красивий молодий англієць — племінник полковника Фітцг'юберта. Цього розвитку подій було цілком досить, щоб усе село Верхній Македон знову почало гудіти й пліткувати. Подейкували, що племінник вибив усі передні зуби, коли намагався видертися з шістдесятифутової ями. Що він був до нестями закоханий у дівчину. Що красуня-спадкоємиця попросила привезти з Мельбурна два десятки шифонових нічних сорочок і перед сном вдягала три низки перлового намиста навіть у будинку садівника.

Насправді чималенький стос валіз із марокканської шкіри, що належали спадкоємиці, все ще стояв у вестибюлі Катлерів. Хто ще, як

не la petite, міг би мати такий гарний, витончений вигляд, загорнувшись у вицвіле японське кімоно, з любов'ю подумала мадемуазель. У скромній кімнатці опустили жалюзі, захищаючи від зеленавого світла з саду і вибілені стіни, і велике ліжко з клаптиковою ковдрою, що ніби трималося на плаву в морській печері. Лагідне літнє повітря пестило та зцілювало, мов вода. Після перших схвильованих слів привітання, потьмарених спільним горем, вони трохи поплакали, а затим довго й ніжно обіймалися. Їм було що сказати, та мало що з цього вони могли висловити. Тінь Склі майже фізично обважнювала їхні серця. Це неможливо було виразити словами, це заледве могли передати навіть почуття. Мадемуазель першою повернулася до розміреної реальності літнього дня й упевнено підняла жалюзі, впустивши в кімнату мирну атмосферу садка. На плакучому в'язі за вікном туркотіли базіки-голуби.

— Дай-но я на тебе погляну, chérie, — бліде личко, обрамлене віялом із перев'язаних багровою стрічкою кучерів, було майже настільки ж білим, як ситцеві подушки місіс Катлер. — Така бліда — але красуня. Пам'ятаєш, я тебе сварила за те, що ти розтираєш губи пелюстками герані? Але поглянь! У мене такі чудові новини!

На простягнутій на клаптикову ковдру руці Діани мільйоном райдуг переливчасто виблискував старовинний французький перстень. Ірма всміхнулася, і звична ямочка з'явилась у неї на щоці.

— Люба мадемуазель! Я така рада! Ваш Луї — чудовий чоловік!

— Tiens!³⁰ Ти вже розгадала мою таємницю?

— Я не вгадувала, люба Діано — я знала. Міранда завжди казала, що головою я вгадувала, а серцем знала.

— О, Міранда, — зітхнула гувернантка. — Якись вісімнадцять років, а така мудра... — вони знову змовкли, уявляючи, як Міранда лине до них по траві, розкинувши сяйливе волосся. Місіс Катлер, якій відразу ж сподобалася елегантна французька леді, принесла тацю з полуницею й вершками.

— Люба місіс Катлер! Що б я без неї робила? А Фітцг'юберти — вони такі добрі!

— І красень-племінник? — поцікавилася мадемуазель. — Він теж добрий? У газетах такий профіль!

Ірма не мала чого сказати про племінника: говорили, що він ще заслабкий, щоб виходити з кімнати.

— Ви забуваєте, Діано, що я бачила Майкла Фітцг'юберта лише раз — здалеку в день пікніка.

— Жінці достатньо миті, щоб побачити все, що потрібно, — зауважила мадемуазель. — Уяви! Коли я вперше побачила мого Луї, і то саму потилицю, я відразу ж собі сказала: «Діано, цей чоловік — твій».

Тієї самої миті Майк відпочивав на шезлонгу в саду, загорнувши довгі ноги в тітчин килимок для фургона. За схилом газону відполірованим оловом сяяло у вечірньому світлі озерце, поцятковане чашечками розквітлих лілій. Звідти гриміли вигуки й долинали кректання — Альберт і містер Катлер на невеличкому човнику маневрували між лататтям, вибираючи з води сплутані водянні бур'яни. За темними шипами соснових поростей на верхівці гори у світлому блакитному небі, яке завжди нагадуватиме йому літо в Македоні, пливли пухнасті білі хмари. З початку хвороби він уперше відчув у собі легкі зрушення радості від того, що його оточувало.

— Ось ти де, Майкле! Нарешті на повітрі! — на веранді з'явилася місіс Фітцг'юберт із парасолькою, подушками й рукоділлям у руках. — Завтра зможеш відвести душу: в тебе буде відвідувачка. Пам'ятаєш міс Енджелу Спрек із Урядового котеджу?

Однак її племінник не виявив жодного ентузіазму, почувши про зустріч зі Спрек, про яку він нічого не пам'ятав, окрім кеглеподібних ніг і рожево-білого обличчя, яке нагадувало йому манірний портрет Рейнольдса³¹, що висів у їдальні в Геддінгем-Холі.

— Не розумію, чому ти так критично ставишся до бідолашної Енджели.

— Я не навмисно. Міс Спрек просто здається мені, як би це пояснити... занадто англійкою.

— Що це за дурниці? — запитав полковник, який саме вийшов зі

спанієлями з оточеної кущами алейки. — Як взагалі можна бути *занадто* англійцем?

Однак Майку здавалося неправильним продовжувати таку суперечку на міжнародному рівні. Наступного дня він якось пережив відвідини гостей з Урядового котеджу. Дівчина була саме такою, як Майк і очікував — з такими дівчатами мати колись вмовляла його танцювати вальс на балах графства.

— А щоб йому, Енджі, — скаржився старий вояка, коли вони поверталися до котеджу в губернаторській собачій упряжці. — Оце ти роззява. Хіба ти не розумієш, що цей хлопець — чи не найкраща партія на всю Англію? Хороший, давній рід. Титули... купа грошей.

— А що мені робити, якщо йому нецікаво зі мною? — схлипнула засмучена дівчина. — Ви ж самі бачили все це. Я впевнена, що йому не подобаюся, та й по всьому.

— Яка ж ти розтелепа! Хоч трохи петраєш про те, як світ влаштований? Не сумніваюся, що та красуня, що живе в будинку садівника, і сама спробує заприятелювати з високоповажним Майклом, хай вона й триста разів спадкоємиця.

Щойно Майкл люб'язно допоміг власниці тих жахливих ніг видертися на упряжку, він вирішив прогулятися до озера перед вечерею. Як це часто буває з нудними гостями, Спреки затрималися на довше, ніж годиться, і в небі вже рожевіли у світлі вечірнього сонця хмари, а озеро видавалося приємним і спокійним. Він ледь відвернувся від упряжки, що від'їхала вже далеченько, і на ватяних ногах почав іти по газону, коли з озера почувся плюскіт — там, під дубом, біля велетенської мушлі, в якій купалися пташки, стояла дівчина в білій сукні. Обличчя не було видно, але він відразу ж упізнав її за витонченістю світловолосої, схиленої набік голови, й почав бігти до неї, холонучи від страху, що вона зникне, перш ніж він встигне до неї дістатись, як це завжди траплялося в його тривожних снах. Він був уже так близько, що майже міг торкнутися муслінових спідниць, як вони перетворилися на тремтливі крила білого лебедя, що прийшов напитися, зачувши плюскіт води зі струменя. Коли Майк безсило впав

на траву за кілька футів від нього, лебідь майже вертикально здійнявся над мушлею й полетів над вербами на інший бік озера, розкидаючи довкола веселкові бризки.

З кожним днем Майк почувався дедалі сильнішим і все певніше скеровував свої ноги у потрібному напрямку.

— Я думаю, що Майкл має принаймні з ввічливості навідати міс Леопольд, — сказала його тітка. — Майкле, ти ж урятував їй життя. Це просто питання етикету.

— І дівчина збіса гарненька, — додав полковник. — Був би я твого віку, хлопче, давно б стукав у ті двері з плящиною шампанського й букетом!

Майк знав, що вони мають рацію. Відвідини більше не можна було відкладати, тож Альберта відправили передати записку з пропозицією зустрітися наступного дня після обіду, на що міс Леопольд відписала на найкращому рожевому папері місіс Катлер широким, впевненим почерком, що буде рада його бачити та сподівається, що він зайде на підвечірок.

Ухвалити спокійне, виважене рішення ввечері — це одне. А ось виконувати його вдень — зовсім інше. Майкл наближався до будинку садівника, ледь пересуваючи ноги. Про що йому говорити з незнайомкою? Місіс Катлер широко всміхалася до нього з ганку.

— Я вивела міс Ірму в садок, щоб вона трохи подихала свіжим повітрям, бідолашна.

У невеличкій кованій альтанці стояв кавовий столик, накритий плетеною білою скатертиною, і шезлонг для гостя з оксамитовою червоною подушкою у формі серця. Бідолашна сиділа серед хвиль мусліну, мережива й багряних стрічок під пологом криваво-червоних витких троянд, які невловимо нагадали юнакові про валентинки від сестер.

Майку весь час казали, що Ірма Леопольд була «невимовною красунею», але коли вона повернула до нього миле, серйозне обличчя, він був усе одно вражений її вишуканою вродою. Вона здавалася молодшою, ніж він думав — майже дитиною, — аж раптом

усміхнулася і простягнула до нього руку, оздоблену неймовірним смарагдовим браслетом, із витонченою грацією дорослої жінки.

— Так мило, що ви вирішили навідати мене. Сподіваюся, ви не проти випити чаю в садку? Вам подобаються глазуровані каштани — справжні, французькі? Я їх обожаю. Шезлонги часто складаються самі собою, але місіс Катлер каже, що цей справний.

Майка потішило, що не доводиться активно підтримувати розмову попри те, що з його досвіду красуні були напрочуд дурні. Він сів у провисле полотняне крісло й чесно відповів, що він дуже любить пити чай у садку. Це нагадувало йому про дім. Ірма знову всміхнулася, і цього разу на її щоці з'явилася ямочка, що невдовзі стане відомою далеко за межами країни.

— Мій тато чудовий, проте завжди відмовляється їсти надворі. Каже, що це «варварство».

Майкл усміхнувся до неї.

— І мій так каже, — він вмостився зручніше і без припросин потягнувся по ще один каштан. — Мої сестри просто обожають всілякі пікніки... Святі небеса... оце я безтактний дурень. Я взагалі не хотів нічого казати про пікнік — та що ж це таке, знову не втримався.

— Прошу, не хвилюйтеся. Говориться про це чи ні — мені ніколи не йдуть із голови ті жахливі події. Ніколи-ніколи.

— Мені теж, — тихо сказав Майк, і між ними у всій своїй похмурій, блискучій красі постала Нависла скеля.

— Насправді я рада, що ви згадали про пікнік, — нарешті сказала Ірма. — Так мені легше подякувати за те, що ви зробили для мене на Скелі...

— Немає за що дякувати, не хвилюйтеся, — пробурмотів юнак, втупившись у свої бездоганні англійські чоботи. — І взагалі, насправді це заслуга мого друга Альберта.

— Але ж, Майкле, лікар Маккензі не дозволяє мені читати газети... Я навіть не знаю, хто цей Альберт.

Майкл відразу ж почав описувати порятунок зі Скелі, змалювавши Альберта як героя й організатора, і закінчив опис коментарем:

— Ось такий конюх у мого дядечка. Чудовий хлопець!

— Коли я могла б із ним познайомитися? Мабуть, він вважає мене невдячним чудовиськом.

Майкл засміявся.

— Альберт так точно не думає, — о ні, тільки не скромний, хоробрий, розумний Альберт... — Але ви неодмінно маєте з ним познайомитися...

Але Ірма ні на що не зважала, окрім обличчя хлопця, що сидів навпроти неї, розчервонівшись, і з чарівною безпосередністю вихваляв свого друга. Її вже трохи стомлювала розповідь про невідомого їй Альберта, коли з будинку садівника вийшла місіс Катлер із чайною тацею, і розмова завелась навколо шоколадного торта.

— Коли мені було шість, — сказав Майкл, — я одним духом з'їв увесь торт, що приготували на день народження меншої сестри.

— Ви чуєте, місіс Катлер? Відріжте-но мені шматок торта, поки містер Майкл його не проковтнув цілком.

Гарно, що посміялися — бідолашним не завадило б трохи гарного настрою.

Щойно Майклу вдалося втекти з-за тітчиного столу після вечері, він пішов до стайні з гасовим ліхтарем і двома холодними пляшками пива. Голий конюх лежав на ліжку й читав поради про ставки на кінських перегонах у журналі «Яструб'я». Мерехтливе полум'я переливалося на його сильних грудях, де-не-де порослих грубим чорним волоссям. З кожним рухом м'язистої руки, якою він вказав на зламане крісло-гойдалку під крихітним віконцем, танцювали й здригалися виведені на ній дракони й русалки.

— Тут вночі жарко, як у пеклі, але я вже звик. Знімай пальто. Он там кухлі на полиці.

Вони налили пиво в кухлі, і комашня, що злетілася до свічки, відразу зробила з них басейни.

— Супер, що ти знову на ногах, Майку, — заговорив Альберт після звично спокійної тиші. — Бачив тебе сьогодні на газоні з міс як-там-

її.

— Боже! Я й забув. Вона хоче завтра прокататися зі мною на човнику.

— Я тобі його лишу перед сараєм для човнів, а на стіл покладу весло. Тіко акуратно там на міліні, не заплутайся в кореневищах лілій.

— Я буду обережним. Не хочу, щоб бідолашна дівчина впала в багнюку.

Альберт усміхнувся.

— Якби це була та пляшконога, думаю, ніхто б не журився, аби її трохи качка дзьобнула. Але в тихому болоті чорти водяться, Майку... — він підморгнув і сьорбнув пива.

— До речі, — зі сміхом сказав Майк, — Ірма Леопольд дуже хоче з тобою познайомитися.

— Ще б пак! О-о, холодне пиво — те що треба.

— Поки я їй не розповів про тебе сьогодні, вона й не знала, що це ти знайшов її на Скелі. Може, зайдеш у сарай завтра після обіду?

— Ага, аж бігом! — відказав Альберт і, зробивши ще ковток, почав насвистувати «Дві дівчинки в синьому»³².

Щойно йому забракло повітря, Майк зміг вставити слово.

— А коли в тебе вийде?

Але Альберт перейшов у зручніший для себе реєстр і почав насвистувати пісню спочатку, не цураючись розбавляти мелодію своїми імпровізаціями. Коли він нарешті стомився й замовк, Майк повторив:

— То як? У який день?

— Ні в який. Це вже якось без мене, Майку.

— І що ж мені, по-твоєму, казати дівчині?

— А це вже твоя справа.

Він знову почав свистіти, і вже зовсім роздратований Майк пішов, так і не допивши пиво, відкрив люк у підлозі й спустився драбиною в темний кормоцех унизу. Оце так! Що найшло на Альберта?

Наступного дня Ірма чекала на Майка, сидючи на старенькій

табуретці в сараї, коли почула хрускіт гравію під колесами й, визирнувши, побачила широкоплечого молодика у вицвілій блакитній сорочці, який штовхав доріжкою вздовж озера тачку. Він рухався так швидко, що поки вона встала й поклікала його з дверей сараю, він вже наблизився до кущів і не почув її. Точніше, міг би не почути — вона знов його поклікала, цього разу так голосно, що він зупинився, озирнувся й повільно пішов назад тією самою доріжкою. Нарешті він підійшов достатньо близько, щоб вона могла роздивитися квадратне червонясте обличчя селянина під розтріпаним чубом і глибоко посажені очі, що явно вдивлялися в якусь невидиму річ над її головою.

— Ви мене кликали, міс?

— Я гукала вас, Альберте. Це ж ви Альберт Крандолл?

— Ага, я, — сказав він, не підводячи на неї очей.

— Ви ж знаєте, хто я?

— Звісно, — сказав він. — Де ж мені не знати, хто ви. Ви щось хотіли, чи як?

Засмаглі руки міцно трималися за руків'я тачки, сині русалки зморщилися, готові втекти.

— Я просто хотіла подякувати вам за те, що ви мене врятували там, на Скелі...

— Он воно що...

— Ми навіть не потиснемо руки? Ви ж мені життя врятували як-не-як.

Дивовижна істота походжала туди-сюди впоперек до тачки, мов нетренований жеребець. Він неохоче опустив очі й подивився на неї.

— Як по-чесному, я навіть і забувся про це, відколи ми з лікарем і юним Джимом вас поклали на ноші, — з його відповіді могло здатися, що йшлося про загублену парасольку чи посылку, а не про порятунок від смерті. — Ви б краще послушали, що про це може розповісти містер Майкл! — цегляно-червоне обличчя розтягнулось майже в усміщці. — Оце вже першокласний хлопець, щоб ви знали!

— Він про вас те саме говорить, Альберте.

— Справді? Сказитися. Ви мене пробачте за грубість, міс — я з такими багатійками, як ви, говорю нечасто. Ну що, треба мені до роботи ставати. Бувайте здорові.

Сильні зап'ястки крутнулись, розбудивши русалок. Він пішов, а Ірма стояла, мов укопана, наче їй грюкнули дверима перед носом.

Була рівно третя година. На планеті немає жодної миті, яку люди не можуть виміряти за допомогою звичних стандартів часу, жодного фрагмента вічності, що зовсім не вписується в календар чи рух годинникових стрілок. Альбертові Крандоллу коротка розмова біля озера неодмінно запам'ятається на все життя як подія, що зайняла половину літнього³³ дня. Не надто важило, що сказала Ірма і що він відповів. Насправді йому майже відібрало мову від самого лише погляду на неймовірну істоту, сяйливо-чорних, мов зоряне небо, очей якої він так ретельно уникав. А тепер, за десять хвилин, сховавшись від сторонніх очей серед кущів, він сів на порожню тачку й витер з обличчя й рук піт. У нього ще був час, щоб прийти до тями і фізично, й емоційно — він був абсолютно певен, що більше ніколи не заговорить із Ірмою Леопольд.

Щойно Альберт встиг пройти крізь прогалину в лавровій огорожі, як Майк вийшов із будинку — хвилина в хвилину вчасно, мов швейцарський годинник. Ірма ж підійшла до дверей сараю для човнів і споглядала, як він поспішає до неї по рябій траві, трохи накульгуючи.

— Я нарешті познайомилась із вашим Альбертом.

Щире обличчя Майка відразу ж просвітіло, як завжди, коли хтось згадував Альберта.

— То як? Правда ж, він чудовий? — Який Майкл милий! Дивуючись, за що можна обожнювати такого неоковирного червонопикого хлопця, Ірма ступила в човник, що вже на неї чекав.

Погода й далі стояла тепла та сонячна, тож по спокійному озеру щодня хтось плавав під мелодійний плюскіт гірського струмка. Фітцг'юберти лежали в розкішному зеленому затінку на шезлонгах із лози й споглядали, як літо поступається місцем осені. Повітря в саду

Лейк-В'ю в цю пору було надивовижу нерухоме. Вони чули, як у клумбі жовтофіолей під вікном вітальні гудуть бджоли, а з озера коли-не-коли долинає дзвінкий сміх Ірми. За дубами й каштанами по шоколадно-коричневій дорозі скрипів один із фургонів Гассі, розлякуючи голубів, що повсідалися на траві. Білий павич спав, а два спанієлі цілий день дрімали в затінку.

Ірма з Майклом разом дослідили кожен сантиметр трояндового саду полковника, город, заглиблений газон для крокету, алеї, обрамлені кущами, що закінчувалися вишуканими маленькими альтанками з садовими стільцями, зробленими з чавунного листя папороті. Ці альтанки якнайкраще підходили для дитячих забав, наприклад галми³⁴ чи ігор із фішками й кубиком. Розмовляти необов'язково, що Майка цілком влаштовує. Коли місіс Фітцг'юберт бачить, як вони тримаються за руки на старенькому мості, вона радісно зітхає.

— Які ж вони щасливі! Які молоді! — і питає чоловіка: — Про що ж вони говорять увесь день?

Часом Ірма помічає, що теревенить, як колись у Коледжі, просто тому, що так приємно часом відпустити слова від себе, як діти відпускають повітряних зміїв. Майк не мусить відповідати чи навіть слухати — достатньо того, що він поруч, перехиляється через поруччя, а з кожним порухом голови йому на око спадає пасмо волосся, поки він намагається вкинути камінець за камінцем до роззявленого рота кам'яної жаби у ставку.

Вже вечоріло, і на озерці, тепер схованому серед тіней, ставало холодно. Серед очерету плавало кілька пожовклих листочків.

— Любий Майку, не можу змиритися з думкою, що літо майже скінчилося, і більше не вдасться поплавати на озері.

— Що поробиш, — сказав Майк, вправно ведучи човен через латаття. Він усміхнувся. — Насправді цей човник старий, на ньому небезпечно буде плавати надалі.

— О, Майку!.. То це справді кінець.

— Але ми встигли гарно провести час.

— Міранда колись казала, що все починається і закінчується саме тоді, коли мусить...

Мабуть, Майк занадто сильно вперся у весло. Ірма почула, як під підгнилими дошками днища сплеснула вода, а човен незграбно нахилився вперед.

— Вибачте... Я вас не обляпав? Те кляте коріння лілій...

Лілії біля пристані вже згорнулися та сховалися у тьмяному світлі. З очерету перед ними граційно підіймався білий лебідь. Вони якусь мить стояли й дивились, як він махає крилами, пливучи по воді, аж поки не сховався серед верб на іншому березі. Саме ця мить стане найвиразнішим спогадом Ірми про Майкла Фітцг'юберта. Він несподівано згадається їй у Булонському лісі³⁵ чи під деревами в Гайд-парку: пасмо світлого волосся, що закрило око, і обличчя, що стежить за кожним порухом лебедя.

Тієї ночі з соснового лісу спустився гірський туман і стояв увесь ранок. З вікна Ірми в будинку садівника нічого не було видно, і містер Катлер пішов подивитись, як там теплиця, передбачаючи ранню зиму. У магазині Манасси, коли відвідувачі купували ранкову газету, вони часом питали з дедалі меншим інтересом: «А є щось нове про Загадку Коледжу?». Ні, не було — принаймні нічого такого, що в магазині могли видати за хоч якісь новини. Місцеві загалом погодилися, що найкраще буде забути про те, що було на Скелі, і більше не згадувати.

Останній заплив на озері. Останній легкий потиск руки. Візерунок пікніка — небачений і невидимий — продовжував наростати й ширитись.

Оце так!

Джошуа Рейнольдс — англійський художник-портретист.

Мюзикл Пола Ланніна і Вінсента Юманса та однойменна пісня з нього.

У сучасній Австралії пори року рахують аналогічно до України, з 1 числа відповідного місяця.

Імовірно, авторка пише про астрономічне літо, яке в Австралії триває до 21 березня.

Галма — настільна логічна гра шашками на квадратному полі.

Ландшафтний парк на околицях Парижа.

За сніданком місіс Фітцг'юберт визирнула у вікно на вкритий туманом садок і вирішила звеліти покоївкам, щоб почали загортати мереживо й оксамит у вощений ситець і готуватися до переїзду в Турак³⁶.

— Ця шинка явно переварена, — сказав полковник. — Куди запропастився Майк?

— Він попросив, щоб йому в кімнату принесли каву. Я впевнена, ти теж думаєш, що вони — ідеальна пара.

— Мелеш казна-що. Хто?

— Майкл та Ірма Леопольд, звісно ж.

— Ідеальна пара для чого? Продовження людського роду?

— Не треба цих грубощів. Я бачила, як вони вчора спустилися до озера. У тебе зовсім немає серця?

— Яким боком моє серце стосується перевареної шинки?

— Та далась тобі та шинка! Послухай же, я намагаюся сказати, що спадкоємиця сьогодні завітає до нас на обід!

Для Фітцг'юбертів величезні таці з усілякою смакотою, що їм завжди приносили до їдальні в точно визначений час, були священним ритуалом, навколо якого оберталося все їхнє загалом ледаче, безтурботне життя. Коли в залі калатав індійський гонг, повідомляючи про наближення обіду, луною йому озивався такий собі гастрономічний годинник, що безвідмовно спрацьовував у животі полковника.

— Люба, я після обіду трохи подрімаю... Перекусимо на веранді о четвертій п'ятнадцять... Скажи Альберту, щоб о п'ятій підготував упряжку.

Легкий обід у Лейк-В'ю завжди відбувався рівно о першій. Племінник попередив Ірму, що спізнення гостя вважалося смертним гріхом, тож на порозі вона про всяк випадок поглянула на крихітний

діамантовий годинник, поправляючи багряну стрічку. Туман нарешті розсіявся, лишивши по собі приглушене жовтувате світло, в якому широкий фасад вілли під покровом виноградної лози здавався майже потойбічним. Оскільки Майка ніде не було видно, вона зайшла через менш формальний вхід із бокової веранди. Почувши дзвіночок, із темного викладеного плиткою коридору вийшла покоївка — повз смутну голову лося, що висіла над розмаїттям капелюхів, шапок, пальт, тенісних ракеток, парасольок, накривок від мух, шоломів від сонця і тростин. У вітальні з видом на озеро навіть повітря здавалося рожевим від важкого запаху троянд ля-франс у срібних вазах. Місіс Фітцг'юберт, яка саме сиділа на рожевих сатинових подушках, підвелася з маленького рожевого диванчика, щоб привітатися.

— Хлопці скоро прийдуть. Ось і мій чоловік — бере й несе всю глину з трояндового саду на чоботах просто в кімнату.

Ірма, яка бачила захід сонця на Матергорні³⁷ та Тадж-Махал у місячному світлі, з усією щирістю вигукнула, що сад полковника Фітцг'юберта — найгарніше, що вона бачила за все своє життя.

— Глину з хорошого килима дуже важко вимити, — сказала місіс Фітцг'юберт. — Колись і свого матимеш, люба.

Дівчина була красунею і з гідністю носила на позір просту сукню. Плетений солом'яний капелюх із багряною стрічкою, ймовірно, був із Парижа.

— У моєї мами їх було два — перший був із Франції.

— З Обюссона?³⁸ — перепитала місіс Фітцг'юберт.

Боже, коли Майк уже прийде?

— Я мала на увазі чоловіка, а не килим...

Місіс Фітцг'юберт жарт не розвеселив.

— Полковник колись розповідав мені в Індії, що хороший килим — найкраща інвестиція після діамантів.

— Мама завжди каже, що про смак чоловіка можна доволі добре судити за його вибором коштовностей. Тато незле знається на смарагдах.

Зів'ялий витончений рот старшої жінки розкрився сам собою.

— Справді?

Казати більше було нічого, тож обом леді залишалося хіба що з надією дивитися на двері. Нарешті вони прочинилися, і до вітальні зайшов полковник у супроводі двох старезних слинявих спанієлів.

— Ану лежати! Лежати! Так, ану припиніть облизувати лілейну ручку леді. Ха-ха! Вам подобаються собаки, міс Леопольд? Мій племінник каже, що ці дикуни занадто товсті — а де це Майкл, до речі?

Місіс Фітцг'юберт поглянула на стелю, неначе її племінник справді міг сховатися за шторами на ламбрекенах чи кажаном звисати з люстри.

— Він чудово знає, що ми обідаємо о першій.

— Вчора ввечері він щось говорив про прогулянку до Соснового лісу — але це не виправдання для спізнень, особливо коли міс Леопольд вперше прийшла до нас на обід, — сказав полковник і подивився ясно-блакитними очима на відвідувачку, відразу запримітивши на тонкому зап'ястку смарагди.

— Доведеться вам терпіти нас, стариганів. На жаль, інших гостей не передбачається. У Калькуттському клубі завжди вважалося, що найкраще, коли за обідом збирається восьмеро гостей.

— Добре, що ми не їмо ту огидну індійську курку, — сказала його дружина. — Полковник Спрек вчора ввечері люб'язно передав нам з Урядового котеджу трохи гірської форелі.

Полковник зиркнув на годинник.

— Не чекатимемо на того роззяву, а то риба зіпсується. Сподіваюся, вам смакує форель, смажена на грилі, міс Леопольд?

Ірма ввічливо висловила захват від форелі й навіть зналася на соусах, що до неї пасували. Полковник подумав, що його бевзю-племіннику неабияк пощастить, якщо ця дівчина йому дістанеться. Де його взагалі носить?

Спільного захоплення делікатним смаком форелі, звісно ж, аж ніяк не могло бути достатньо, щоб підтримувати розмову між трьома людьми протягом доволі тривалого обіду. Майкову тарілку вже

забрали зі столу. Господарі й гостя їли мус із язика в напруженій тиші, яку коли-не-коли переривали монологи полковника про вирощування троянд чи його обурення тим, якими невдячними виявилися бури³⁹ до Її Величності Королеви. Леді з награною емоційністю обговорювали королівську родину, консервацію фруктів — найнуднішу зі загадок для Ірми, — і нарешті, коли всі інші теми вичерпалися, — музику. Молодша сестра місіс Фітцг'юберт грала на піаніно, Ірма — «ті божественні циганські пісні» на гітарі з кольоровими стрічками. Щойно подали каву, господар закурив сигару й залишив леді на самоті на рожевому диванчику за різьбленим індійським столом. За панорамним вікном Ірмі було добре видно озеро, що під свинцевим небом видавалося сірим. У вітальні стало неприємно спекотно, а маленькепоморщене личко місіс Фітцг'юберт то з'являлося, то зникало в рожевому повітрі, мов Чеширський кіт із «Аліси в Дивокраї». Ну чому ж Майк не прийшов на обід? А тепер, схоже, місіс Фітцг'юберт питала, чи вміє місіс Катлер хоч трохи готувати.

— О, премила місіс Катлер! Вона готує просто божественно! У мене є її рецепт неймовірного шоколадного торта.

— Пам'ятаю, як у пансіонаті вчилася робити майонез — по краплі, дерев'яною ложкою...

Ірма спустилася з соснового лісу, де безтілесний Майк блукав у тумані. Вітальня ходила ходором.

Нарешті годинник над каміном оголосив, що настав прийнятний час, щоб іти, й Ірма змогла встати.

— Здається, ви трохи стомлена, — сказала місіс Фітцг'юберт. — Неодмінно напийтеся молока як слід.

У дівчини були чудові манери й видатна врода, як на сімнадцять років. Майклу було двадцять — те, що треба. Вона провела відвідувачку до дверей — певна ознака схвалення в їхніх колах — і подумала, як добре було б, якби Ірма відвідала їх у Тураку — з причин занадто складних, щоб тут детально про них розповідати.

— Не знаю, чи наш племінник казав вам, що ми плануємо після

Великодня організувати для нього бал. Бідолашний хлопець знає так мало молоді в Австралії!

Після задушливої спеки вітальні прохолодне вологе повітря з ароматом хвої в садку було благословенням. Від несподіваного пориву вітру довга парость винограду здригнулася, скинула на гравій перед будинком багряне листя, а строгі троянди на круглій клумбі схилили голівки. Тоді знову запала тиша, і через озеро луною відгукнувся далекий бій годинника. Туманні прозорості ранку вже забулися. Сіре небо затягували густі шафранові хмари; сосновий ліс, мов залізна корона, оточував верхівку гори гострими шпичаками. З іншого боку лісу, далеко від верхівки, рівнини невпинно мерехтіли у хвилях медового світла, і з них поставала темна реальність Навислої скелі. Лікар Маккензі мав рацію: «Не думай про Скелю, люба дитино. Скеля — це жахіття, а жахіттям місце в минулому». Спробуй дослухатися до порад старого й зосередитися на теперішньому, на красі Лейк-В'ю, де на газоні розпускає розкішний хвіст білий павич, сірі товстуниголуби перебирають рожевими лапками, завжди вчасно лунає бій годинника, а бджоли прямують по домівках у тьмяному світлі. На плетений капелюшок впало кілька краплин дощу. Місіс Катлер саме виходила з будинку садівника з парасолькою.

— Містер Майкл думає, що скоро буде гроза. Мені так суглоби крутить.

— Майкл? Ви його бачили?

— Ось кілька хвилин тому. Він заходив передати вам лист, міс. Не знаю жодного юнака з такими приємними манерами — о ні! Ваш капелюшок!

Той саме впав на блискучий лінолеум місіс Катлер.

— Не переймайтеся. Я його більше ніколи не надягну. Дайте лист, будь ласка.

Двері найкращої спальні в будинку зачинилися, і розчарована місіс Катлер залишилася без приємної вечірньої розмови, на яку з нетерпінням чекала цілий день. А проте капелюшок все ж підняла, турботливо випрасувала стрічки та ще багато років вірно носитиме

його до церкви.

Жалюзі в кімнаті Ірми були зачинені, щоб не впускати спеку. Вона щойно прочинила навстіж вікно й збиралася відкрити лист від Майка, як поперек шибки зигзагом змигнула блискавка. Її блакитне світло осяяло плакучий в'яз за вікном, на якому і листочок не здригнувся. Раптом невідь-звідки здійнявся могутній, надивовижу теплий вітер, в'яз затремтів, і в кімнату поривом завіяло фіранки. Під барабанный дріб грому почалася гроза, і тугі хмари вибухнули найсильнішим дощем на пам'яті мешканців Гори. За лічені хвилини з під'їзних доріг вимився гравій, і розлилися гірські струмки. У Лейк-В'ю каламутна вода в ставку піднялася й виром поглинула кам'яну жабу. На озері нестримно хитався на лататті зірваний з кріплення човен. Напівутоплених птахів вітром скидало з зігнутих дерев, і повз вікно проплив мертвий голуб, немов механічна іграшка. Нарешті вітер і дощ трохи вщухли. Вийшло бліде сонце, підсвітивши, мов декорації, змоклі газони та понівечені клумби. Все скінчилось, і, не відходячи від вікна, Ірма відкрила цупкий квадратний конверт.

Лист був цілком офіційний і сухий — він міг здатися запрошенням чи рахунком, якщо не зважати на надивовижу дитячий почерк із петельками, мов у шкільному зошиті, що де-не-де змінювалися різкими вертикалями, з боєм вивченими протягом короткого курсу класичних мов у Кембриджі. І що б він там не вивчав, та варто було Майку взяти ручку до рук, у нього починала паморочитися голова, і він забував геть усе, що хотів сказати. Ірма ж, схильна до творчої орфографії й емоційної пунктуації у вигляді тире чи знаків оклику, залишалася вірною собі навіть у коротких записках. Лист починався з вибачень за те, що він так надовго затримався в лісі вранці та забув подивитися на годинник, аж поки не було вже запізно, щоб встигнути на форель («вам же більше»). З роздратуванням, що дедалі наростало, вона перегорнула сторінку:

«Вранці я отримав лист із дому, де мене просили негайно приїхати до нашого банкіра. Це нудно, але нічого не вдієш. Я терміново збираю речі та буду змушений виїхати завтра вранішнім потягом. Задовго до

того, як ви прокинетесь! Оскільки за кілька днів Лейк-В'ю зачиниться на зиму, я вирішив не повертатися, а отже, на жаль, я не зможу побачити вас і попрощатися. Це прикро, але я певен, що ви зрозумієте. Якщо ми знову не зустрінемося в Австралії, дякую за те, що ви були до мене такою доброю, люба Ірмо. Останні кілька тижнів без вас було б неможливо витримати.

З любов'ю — Майк

Р. С. Забув сказати, що планую досить тривалу подорож Австралією, починаючи з Північного Квінсленду — ви там бували?

Як на людину, в якій завжди були такі труднощі з висловленням думки на письмі, цього разу автору це вдалося навдивовижу добре.

Попри те що, описуючи події, нам доводиться зосереджуватися на тому, що відбувається при світлі дня, історія підказує, що людський дух найбільш неспокійний у мовчазні години з півночі й до світанку. Хоча про ці плідні, темні години відомо мало, та саме з їхнього таємного цвіту постають мир і війна, любов і ненависть, коронації і вигнання. Хтозна, що планує, скажімо, приземкувата огрядна імператриця Індії цієї березневої ночі тисяча дев'ятисотого року, сидючи в себе вдома в Балморальському замку в фланелевій сорочці? Що змушує її всміхатися, а що — стискати невеличкі, затяті губи? Хто може знати?

Люди, про яких ми дізнаємося з цих сторінок, також страждають і мріють у спокої й тиші нічних годин. У запнутій важкими шторами спальні місіс Епл'ярд жінка на ліжку немов зодягнена в сально-сіру маску, що заплямувалась і набрякла від злих випарів, невидимих у денному світлі. За кілька дверей від неї — маленьке гостре личко дівчинки Сари, навіть уві сні осяяне сновидінням про Міранду, настільки сповненим любов'ю й радістю, що воно залишиться з нею на весь наступний день — гувернантки раз у раз сваритимуть її за неухважність, а міс Ламлі накаже прив'язати її до спинотримача в спортивній залі за те, що вона «сутулиться», схиляючи заміряну голову. У Лейк-В'ю незмінний годинник пролунав п'ять разів, розбудивши куховарку, яка, позіхаючи, встала й заходилася готувати

вівсянку до раннього сніданку містера Майкла. Майку ж не спиться після неспокійної ночі, протягом якої йому переважно снилися банківські справи, збирання речей і пошук місця на Мельбурнському експресі наступного ранку. Раз йому наснилася Ірма, яка поспішала до нього по проході потяга на ходу. «Ходи, Майку, тут біля мене вільне місце», — і він відштовхнув її парасолькою.

У будинку садівника до Ірми також долинуло, як годинник пробив п'яту. Ще не цілком прокинувшись, вона дивилася на садок, який повільно насичувався формами й кольорами з початком дня. Вранішнє сірувате світло різьбило на Навислій скелі плити й верхівки східної частини — а може, це захід сонця... Зараз день пікніка, і чотири дівчинки підходять до ставка. Вона знову бачить зблиск струмка, фургон під акаціями й світловолосого юнака, що сидить на траві й читає газету. Щойно вона його бачить, відразу ж відвертається й більше не дивиться в той бік. «Чому? Чому?..» «Чому?» — хрипить павич на газоні. Бо я знала, навіть тоді... Я завжди знала, що Майк — мій коханий.

Невелике місто біля Мельбурна.

Гора в Альпах на кордоні Італії та Швейцарії.

Район у Франції, відомий ткацтвом і килимами.

Бури — біле населення Південно-Африканської Республіки та Намібії. У 1900 році тривала Друга англо-бурська війна.

О другій дня у четвер дев'ятнадцятого березня в Коледжі «Епл'ярд» було холодно, тихо й пахло смаженою бараниною і капустою. Обід мешканок саме скінчився, покоївок відпустили. Друга зміна занять іще не почалася. Дора Ламлі лежала на ліжку і, як завжди, смоктала м'ятні цукерки, а мадемуазель сиділа біля вікна, що виходило на під'їзну дорогу, і перечитувала лист, що вранці надійшов від Ірми.

Будиночок садівника, Лейк-В'ю

Люба Діано,

Поспішаю — ми з місіс К. стільки пакуємо що світу не бачимо — не можу знайти ручку. Місіс К. каже, прикро що тут немає тієї милої французької леді, щоб показала мені як складати сукні. Пишу, щоб розповісти ЧУДОВІ новини — цього тижня з Індії приїдуть мої любі батьки. Я поїду до Мельбурна й чекатиму на них у наших апартаментах у готелі «Мензіс»!! Здається що вже кінець довгої-довгої історії і ось раптом ОСТАННІЙ розділ і вже нема чого читати. Тож любя Діано я заїду до Коледжу дорогою до вокзалу ймовірно після обіду в четвер — остання можливість попрощатися з вами — і з моїми дорогими дівчатками — так болить серце від думки, що вони ще там вчать — і звісно з Мінні й Томом але сподіваюся що НЕ ПОБАЧУ місіс Е. якщо можна буде ВИКРУТИТИСЯ! Ох, це так неприємно звучить але від самої думки про те щоб з нею говорити хочеться ПЛАКАТИ! Діано в мене не було нагоди купити вам весільний подарунок — у магазині Манасси тільки чоботи і варення, і жерстяні казани — тож будь ласка прийміть мій смаррагдовий браслет з любов'ю від мене — мені його подарувала бабуся з Бразилії про яку я вам розповідала з зеленим папугою — пам'ятаєте? в будь-якому разі вона вже померла тож вона не дізнається і їй буде однаково. Місіс К. хоче спитати про блакитний шифон який вам подобався мені вже треба йти.

З любов'ю Ірма

Р. С. — Я коли прийду піду просто до вашої кімнати — або до класу якщо у вас саме буде заняття що б там не думала про це місіс Е.

Мадемуазель була першою, хто побачив у вікно фургон Гассі, що їхав підїзною дорогою. У ньому було видно Ірму в багряному плащі й невеличкому капелюшку; вітер розвіював на ньому багрянні пір'їни. Побачила її й директорка, яка сиділа у кабінеті на першому поверсі, і, на подив мадемуазель, яка ще не бачила таких порушень етикету в Коледжі, сама вийшла зустрічати відвідувачку до дверей, перш ніж гувернантка встигла спуститися сходами. Після офіційного привітання вона вже вела гостю до себе в кабінет.

На сходовому майданчику другого поверху одну зі статуй трохи підсвічували темними вечорами. Із затінку з шелестом вигулькнула Дора Ламлі.

— Мадемуазель! Ви готові? Ми скоро спізнаємося на заняття з фізкультури.

— О, як я ненавиджу фізкультуру! Вже йду.

— Дівчатам так рідко дозволяють виходити на свіже повітря — ви ж не заперечуєте, що їм потрібна якась активність?

— Активність! Це ви про ті недолугі тортури з перекладинами й гантелями? У такому віці молодим дівчатам личить гуляти під деревами в літніх сукнях у обіймах юнаків.

Дорі Ламлі аж мову відняло.

На думку місіс Епл'ярд, Ірма Леопольд приїхала до Коледжу в найгірший час, який тільки можна було уявити. Вранці директорка саме отримала дуже неприємного листа від містера Леопольда, якого він написав відразу ж, щойно прибув до Сіднея, вимагаючи нового, якнайповнішого розслідування всіх подій, що стосувалися пікніка. «Не лише заради моєї доньки, а й для тих бідних батьків, яким досі нічого не відомо про долю власних дітей». Там згадувався і першокласний детектив із Скотленд-Ярду, якого містер Леопольд

запросив власним коштом, і наближення інших невідворотних жахів.

На подив Ірми, кабінет здавався значно меншим, ніж вона його пам'ятала. В усьому ж решта нічого не змінилося. Досі пахнуло бджолиним воском і свіжими чорнилами. Чорний мармуровий годинник над каміном цокав так само гучно. Запала довга мовчанка, поки місіс Епл'ярд сідала за стіл, і відвідувачка опустила в реверансі виключно за звичкою. Медальйон-камея на обтягнутих шовком грудях підіймався й опускався у звичному невблаганному ритмі.

— Сідай, Ірмо. Чула, ти повністю видужала.

— Дякую, місіс Епл'ярд. Я в доброму здоров'ї.

— І все ж ти нічого не пригадала про те, що сталося на Навислій скелі?

— Ні, нічого. Лікар Маккензі тільки вчора сказав мені, що я можу ніколи не згадати, що сталося після того, як ми пішли до верхніх схилів.

— Прикро. Дуже прикро. Для всіх.

— Я це чудово розумію, місіс Епл'ярд.

— Наскільки я розумію, ти скоро їдеш до Європи?

— Сподіваюся, за кілька днів. Батьки думають, що було б непогано на якийсь час виїхати з Австралії.

— Розумію. Скажу відверто, Ірмо, мені шкода, що твої батьки не дочекалися завершення твоїх студій у Коледжі «Епл'ярд», перш ніж ти поїдеш за кордон, де будуть самі розваги.

— Мені сімнадцять років, місіс Епл'ярд. Я достатньо доросла, щоб дізнатися більше про світ.

— Якщо дозволиш, хоча ти вже й не під моєю опікою, скажу, що твої вчителі постійно скаржилися, що ти недостатньо старанна. Навіть дівчина з твоїм суспільним статусом повинна вміти правильно писати, — щойно ці слова вилетіли з рота директорки, як вона зрозуміла, що припустилася стратегічної помилки. Ні в якому разі не варто було підливати олії у вогонь ворожнечі з багатіями Леопольдами. Гроші — це влада. Гроші — сила та безпека. Навіть

мовчання має свою ціну.

Дівчина пополотніла.

— Правильно писати? Хіба орфографія врятувала б мене від того, що сталося в день пікніка, що б це не було? — витончена ручка в рукавичці грюкнула об стіл. — А вам дозвольте сказати ось що, місіс Епл'ярд: якщо я хоч чогось корисного навчилася тут, у Коледжі, то мене цього навчила Міранда.

— Прикро, — сказала директорка, — що ти не навчилася так само добре опановувати себе, як Міранда.

З величезним зусиллям вона змусила тіло піднятися зі стільця й шляхетно запитала, чи хотіла б Ірма провести ніч у Коледжі, перш ніж їхати в Мельбурн.

— Дякую, мушу відмовитися. Містер Гассі чекає внизу. Але перед від'їздом я хотіла б побачитися з дівчатами та мадемуазель.

— Як забажаєш. Мадемуазель і міс Ламлі ведуть урок фізкультури. Я думаю, на цей випадок можна послабити дисципліну. Зробимо виняток із правил: можеш зайти попрощатися. Скажи мадемуазель, що я дозволила.

Рукостискання було холодним, як крига, й Ірма нарешті востаннє вийшла з кабінету, де колись так часто стояла ще ученицею — під шквалом наказів і дорікань від директорки на будь-який смак. Більше вона не боялася жінки за зачиненими дверима, яка, не гідна стримати тремор у руці, потягнулася по пляшку коньяку під столом.

Мінні вибігла з розпростертими руками, мов із засідки, з-за зелених дверей, оббитих сукном.

— Міс Ірмо, люба. Том казав, що ви приїхали. Дайте-но я на вас погляну... Оце так! Зовсім доросла юна леді!

Ірма схилилася й поцілувала теплу м'яку шию, від якої тхнуло дешевими парфумами.

— Люба Мінні. Я така рада вас бачити.

— І я вас, міс. Це правда, що після Великодня ви до нас не повернетесь?

— Так і є. Я заїхала лише попрощатися з усіма вами.

Покоївка зітхнула.

— Я вас не звинувачую, звісно ж. Хоча нам усім дуже прикро, що ви нас полишаєте. Ви й не уявляєте, як воно тут зараз.

— Вірю, — сказала Ірма, озирнувшись на похмуру залу, яку не могли оживити навіть червоні жоржини містера Вайтгеда у латунних вазах. Мінні схилила до неї голову й прошепотіла:

— Тут такі правила тепер. Студенткам ледь можна рота розтулити поза уроками. На щастя, нас із Томом тут за кілька днів вже теж не буде.

— О, Мінні, я *така* рада — ви одружитесь?

— У понеділок після Великодня. Того самого дня, що й мамзель. Я сказала їй, що, мабуть, це нам Святий Валентин допоміг, а вона так серйозно каже: «Мінні, можливо, твоя правда». Святий Валентин — покровитель закоханих.

Спортзал, який студентки називали «кімнатою жахів», містився у довгій вузькій залі в західному крилі, а єдиним джерелом світла були загратовані круглі віконця в стелі. Хтозна, яким мало бути призначення цієї кімнати в уяві першого власника будівлі — мабуть, тут мали зберігати зайві харчі чи непотрібні меблі. Зараз же на побілених вапном стінах розмістилися всілякі інструменти для жіночої краси та здоров'я, а зі стелі звисала мотузьяна драбина, пара металевих кілець і паралельні перекладини. В одному кутку стояла вкрита тканиною горизонтальна дошка — до неї були прикріплені шкіряні шлейки: тут цю годину вимушено збавляла мала Сара, якій весь час дорікали сутулою поставою. Ще там лежала пара залізних гантелей, які у всьому Коледжі міг підняти тільки Том, гірі, які треба було утримувати в рівновазі на ніжних дівочих головах, і цілі купи важких гімнастичних булав, що їх студентки вважали проявом зневаги директорки до основоположних законів природи.

З одного боку зали на підвищенні вже працювали міс Ламлі та мадемуазель — перша вишукувала найменші огріхи в поведінці студенток, а друга сиділа за піаніно й награвала «Марш гарлехських мужів». *Раз-два, раз-два, раз-два*. Дівчата у три шеренги в чорних

саржевих спортивних штанях, чорних бавовняних панчохах і білих черевиках на гумових підошвах невпинно присідали та випрямлялися у ритм маршу. Для мадемуазель заняття з фізкультури завжди були справжньою карою. Саме настав час зробити перерву на п'ять хвилин, тож вона збиралася з задоволенням оголосити, що Ірма Леопольд у Коледжі й невдовзі зайде до спортзалу попрощатися. *Раз-два, раз-два, раз-два...* але ж, — замріяно подумала вона, не припиняючи гри, — можливо, чутки вже поповзли й вони самі все знають. *Раз-два, раз-два...*

— Фенні, — сказала вона й на мить підняла руки над клавішами, — ти зовсім не потрапляєш у такт. Будь ласка, слухай музику.

— Візьми картку-зауваження, Фенні, — пробурмотіла міс Ламлі й щось нашкрябала у маленькому записнику. Одноманітні рухи рук і ніг зовсім не пасували до поглядів чотирнадцяти пар очей, що невпинно рухалися. *Раз — два, раз — два*, проникливі й насторожені, мов очі нормандських зайців у дерев'яних клітках. *Раз-два, раз-два, раз-два, раз-два...* Монотонна музика була нелюдською, майже нестерпною.

Двері спортзалу дуже повільно прочинилися, ніби людина за ними не хотіла заходити. Геть усі голови в кімнаті повернулися до них, а «Гарлехські мужі» зупинилися посеред такту. Мадемуазель з усмішкою встала з-за піаніно, і на порозі з'явилася Ірма Леопольд — сяйлива тендітна постать у багряному плащі.

— Заходь, Ірмо! Comme c'est une bonne surprise!⁴⁰ Mes enfants, ви можете поговорити десять хвилин. Voilà, заняття завершено!

Ірма, яка вже зробила кілька кроків до центру кімнати, тепер непевно зупинилась і всміхнулась у відповідь.

Однак ніхто не відповів усмішкою, й залу не заповнило гудіння радісних привітань. Шеренги мовчки розійшлися під звук гумових підошов, що терлися об тирсову підлогу. З важким серцем гувернантка поглянула на обличчя внизу. Жодне з них не дивилося на дівчину в багряному плащі. Чотирнадцять пар очей втупились у щось за нею, дивилися чи не крізь неї на вибілені стіни. Це були скляні, незрячі погляди сновид. «Святі небеса, що такого бачать ці нещасні діти, чого не бачу я?» Перед ними розгорталося єдине видово, і

мадемуазель не посміла розірвати напнуту павутинку-вуаль жодним словом.

Вони бачать стіни спортзалу, що розчиняються у вишуканій прозорості, стелю, що розкривається, мов квітка, й поступається місцем ясному небу над Навислою скелею. Тінь Склі пливе, блискаючи, мов вода, по мерехтливій рівнині, і ось вони на пікніку, сидять на теплій сухій траві під евкаліптами. Біля струмка розкладено обід. Вони бачать кошик для пікніка й іншу мадемуазель — веселу, в затіненому капелюшку — яка подає Міранді ніж, щоб розрізати торт у формі серця. Вони бачать Маріон Квейд із канапкою в одній руці й олівцем в іншій, і міс Маккро, яка притулилася до дерева в червонясто-коричневій мантиї, геть забувши про їжу. Вони чують, як Міранда підіймає келих за здоров'я Святого Валентина, чують сорок і дзюрчання струмка. Інша Ірма, в білому мусліні, струснувши кучерями, сміється до Міранди, яка мие чашки в струмку... До Міранди — без капелюшка, з сяйливим світлим волоссям. Без Міранди пікнік не був веселим... Це Міранда завжди приходила й ішла у сліпучому світлі. Мов райдуга... О, Мірандо, Маріон, куди ж ви поділися?.. Тінь Склі потемніла й видовжилася. Вони сиділи, мов укопані, й не могли поворухнутися. Потворна форма ожилого монстра насувалася на них через усю рівнину, розкидаючи довкола кругляки й каменюки. Вона наблизилась настільки, що вони бачили тріщини й западини, де у брудній печері гнили зниклі дівчата. Одна з молодших дівчат згадала, що в Біблії написано про тіла померлих — що вони кишать червами, — і її жахливо знудило просто на тирсову підлогу. Хтось перекинув дерев'яну табуретку, й Ідіт закричала на повен голос. Мадемуазель впізнала перші симптоми істерії, тож спокійно підійшла до краю підвищення попри те, що її серце аж вискакувало з грудей.

— Ідіт! Негайно припини цей жахливий крик! Бланш! Джуліано! Ану замовкніть! Всі замовкніть!

Та було запізно — ніжний голос викладачки загубився посеред бурі придушених важкою ношею дисципліни й замовчуваних через таємні

страхи почуттів.

На кришці піаніно стояв невеличкий мідний гонг, який зазвичай використовували для відновлення тиші й порядку. Мадемуазель вдарила по ньому з усією міццю тендітної руки. Молодша гувернантка сіла за табурет біля піаніно.

— Це марно, мадемуазель. Вони зараз не чують навіть гонга. Геть від рук відбилися.

— Спробуйте вийти з зали через бокові двері так, щоб вони вас не побачили, й покличете директорку. Це серйозно.

Молодша гувернантка вишкірилась:

— Вам страшно, чи не так?

— Так, міс Ламлі. Мені дуже страшно.

Над морем голів і плечей дівчат, які тісним кільцем оточили Ірму, плачучи й сміючись, тремтіли багряні пір'їни, схожі на поранену пташку. Буря наростала, і голос зла озивався реготом. Через багато років мадам Монпельє розповідатиме онукам дивну оповідку про паніку в залі австралійської школи — «вже минуло п'ятдесят років, *mes enfants*, та мені це й досі сниться» — і сцена набуде обрисів жахиття. *Grandmère*, безсумнівно, щось наплутала і згадувала про старі страшні зображення Французької революції, що так лякали її в дитинстві. Вона згадувала дивні чорні спортивні костюми, інструменти катування у спортзалі, студенток в істеричі з перекошеними від натуги обличчями, розпущене волосся й руки-пазурі.

«Щомиті я думала: зараз вони цілком ошаліють і розірвуть її на шматки. Помста — марна, безжальна помста. Ось чого вони хотіли... Тепер я це розумію. Вони хотіли помститися прекрасному ніжному створінню, яке, саме того не бажаючи, викликало такі страждання...»

А зараз, приємного березневого дня тисяча дев'ятисотого року, це була потворна реальність, із якою довелося давати раду молодій гувернантці з Франції Діані де Пуатьє. Підібравши шовкові спідниці, вона зіскочила з помосту й поспішила до розбурханої групи, аж раптом щось їй підказало йти спокійно, рівно піднявши голову.

Шокована, ослабла Ірма тим часом майже задихалася. Її, гидливу Ірму, яка терпіти не могла будь-яких жіночих запахів та стверджувала, що сморід м'ятних цукерок від міс Ламлі було чути за шість футів, раптово затиснули набурмосені розлючені обличчя. Маленький кирпатий ніс Фенні був занадто близько, щоб можна було його роздивитися, і винюхував щось, мов наїжачений тер'єр. Велетенський роззявлений рот із золотим зубом — мабуть, це Джуліана, — вологий кінчик слинявого язика. Їхнє вологе, кисле дихання било по щоках. Розжарені тіла душили чутливі груди. Вона налякано скрикнула і марно спробувала їх відштовхнути. Десь позаду безтілесним місяцем здійснювалося обличчя.

— Ідіт. Ти!

— Так, люба, це я, — у новій для себе ролі вожачки Ідіт нетямилася від радості, гордовито погрожуючи куцем пальчиком. — Ну ж бо, Ірмо, розкажи нам. Ми довго на це чекали.

Почулися перешіптування й бурмотіння.

— Ідіт права. Скажи нам, Ірмо... Скажи.

— Що ж я можу вам сказати? Чи ви всі збожеволіли?

— Про Навислу скелю, — сказала Ідіт, проштовхнувшись уперед. — Ми хочемо, щоб ти розповіла, що трапилося з Мірандою та Маріон Квейд.

Тихіша з сестер-новозеландок, яка взагалі рідко щось говорила, голосно додала:

— У цій дірі нам ніхто нічого не каже!

Доедналися й інші голоси:

— Міранда! Маріон Квейд! Де вони?

— Я не можу вам розповісти. Я не знаю.

Раптово охоплена відчуттям небувалої сили, що клином провела її через туге кільце студенток, мадемуазель стала поруч із Ірмою, взявши її за руку. Звично мелодійним голосом із французьким акцентом вона вигукнула:

— Ідіотки! Де ваш розум? Де серце? Як *la pauvre*⁴¹ Ірма може сказати нам те, чого не знає?

— Все вона знає, просто не хоче казати, — лялькове личко Бланш люто розчервонілося під шапкою неслухняних кучерів. — Ірма любить дорослі секрети. Завжди любила.

Велика голова Ідіт кивала, як східна іграшка.

— Тоді я вам все скажу, якщо вона не хоче. Слухайте всі! Вони мертві... мертві. Міранда, Маріон і Міс Маккро. Всі мертвісінькі лежать у гидкій старій печері серед кажанів на Навислій скелі.

— Ідіт Гортон! Ти брехуха й дурепа, — рука мадемуазель прицільно влучила ляпасом по щоці Ідіт. — Матінко Божа.

Французка вголос молилась. Розамунд, яка не брала у сцені жодної участі, теж почала молитись. Святому Валентину. Це був єдиний святий, якого вона знала, тож цілком логічно, що вона молилася саме до нього. Міранда його любила. Міранда вірила, що любов усе долає.

— Святий Валентине. Не знаю, як правильно тобі молитися... любий Валентине, зроби так, щоб вони дали Ірмі спокій і з любов'ю поставилися одна до одної заради Міранди.

До доброго Святого Валентина, який зазвичай займається легковажними дрібницями на зразок кохання, нечасто звертаються з такою невинною, щемкою молитвою. Тож цілком логічним видається припустити, що саме він так швидко й практично відповів на молитву й відправив до дівчат свого усміхненого посланця в образі ірландця Тома, який із роззявленим ротом стояв біля дверей спортзалу, навдивовижу міцний і мужній. Любий беззубий Том щойно ходив до стоматолога у Вуденді й, попри біль у щелепах, тішився, що бідолашні юні створіння нарешті хоч трохи можуть відвести душу. З повагою осміхнувшись до мадемуазель, Том чекав, коли у пустошах (хай там які вони були) виникне належна пауза, щоб передати повідомлення міс Ірмі від Бена Гассі.

З приходом Тома дівчата на мить відволіклися, обернувшись до нього, й Ірма скористалася нагодою, щоб визволитися; Розамунд встала з колін, а Ідіт притисла руку до щоки, що палала вогнем. Посланець переказав вітання від містера Гассі й повідомив, що якщо міс Леопольд збирається встигнути на Мельбурнський експрес, їй

варто вже виходити — а від себе додав: «І щастя вам, міс — і від мене, і від усіх працівниць кухні». Так все й скінчилося, швидко й просто. Дівчата звично злагоджено розступилися, щоб Ірма могла пройти, а мадемуазель легко притиснула губи до її щоки.

— Твоя парасолька висить у залі, *ma chérie* — *au revoir*⁴², ще побачимося.

(Але ні, насправді ні... більше ніколи, голубонько моя.)

Почулося бурмотіння слів прощання, й дівчата дивились, як вона граційно, як і завжди, прямує до дверей спортзалу. Сповнена нескінченним співчуттям до нерозгаданих, непояснених страждань, вона повернулася, змахнула ручкою в рукавичці та слабко всміхнулася до студенток. Так Ірма Леопольд покинула Коледж «Епл'ярд» та їхні життя.

Мадемуазель поглянула на годинник.

— Ми сьогодні затрималися, дівчата, — у спортзалі, в якому й так завжди бракувало світла, швидко темніло. — Швидко йдіть по кімнатах і перевдягніться з тих потворних костюмів у щось красиве до вечері.

— Можна вдягтися в рожеве? — запитала Ідіт. Гувернантка зміряла її різким поглядом.

— Вдягай, що тобі заманеться.

Затрималась лише Розамунд.

— Вам допомогти прибрати, мадемуазель?

— Ні, дякую, Розамунд. У мене мігрень, тож я хотіла б трохи побути сама.

Двері порожньої зали зачинилися. Тільки зараз Діана згадала, що Дора Ламлі так і не привела директорку.

Просидівши у вузькій шафі зігнутою, прикипівши до шпарини оком, важко вийти з ситуації гідно. Це вам неабищо! Дора Ламлі вирішила, що настав час вийти з безпечного сховку, й не йняла віри почутому.

— Он воно як! Смілива жабка вилізла з нори!

Дора Ламлі облизала пересохлі губи.

— Ви забагато собі дозволяєте, мадемуазель.

Ретельно складаючи ноти, Діана зміряла молодшу гувернантку презирливим поглядом.

— Я мала б здогадатися! Ви ж навіть не намагалися переказати директорці моє повідомлення?

— Було вже занадто пізно! Мене б хтось побачив... Виглядало, що буде краще залишитися тут, поки все не скінчиться.

— У шафі? Дуже мудро з вашого боку.

— А чом би й ні? Дівчата поводитися безсоромно. Я нічого не могла вдіяти.

— Тоді вам краще б зробити щось корисне зараз і допомогти мені навести лад у цій жахливій залі. Не хочу, щоб слуги завтра вранці зауважили, що щось не так.

— Мадемуазель, але ж залишається питання, що ми скажемо місіс Епл'ярд.

— Нічого.

— Нічого?

— Ви добре мене почули. Нічогісінько.

— Ви мене дивуєте! Моя б воля, на них усіх чекали б різки.

— У французькій мові є слово, яке вам пасує просто *à merveille*⁴³, Доро Ламлі. *Malheureusement*⁴⁴, пристойні люди ним не послуговуються.

Землисті щоки спалахнули.

— Як ви смієте так зі мною розмовляти! Як ви смієте! Я сама все розповім місіс Епл'ярд, яке неподобство тут відбувалося. Цього-таки вечора.

Діана де Пуатьє підняла з підлоги булаву.

— Бачите? У мене надзвичайно сильні зап'ястки, міс Ламлі. Якщо ви перед виходом із кімнати не пообіцяєте, що й словом не обмовитесь про те, що тут сталося сьогодні... вам буде дуже боляче. А французку-гувернантку ніхто й не запідозрить. Вам зрозуміло?

— Ви не підходите для виховання невинних молодих дівчат.

— Я згодна. Я очікувала, що буде значно веселіше. *Alors! C'est la*

віє⁴⁵. Обіцяєте?

Дора Ламлі у відчаї дивилася на зачинені двері й зрештою вирішила, що на зболених ногах і зі спертим диханням добігти туди вона не встигне.

Французка ліниво крутила в руці булаву.

— Я цілком серйозно, міс Ламлі. Хоча пояснювати вам я нічого не збираюся.

— Обіцяю, — видихнула жінка, яка зблідла й тремтіла всім тілом, дивлячись, як мадемуазель спокійно кладе булаву на місце.

— Боже, поможи! Що це за дивний звук?

З дальнього кутка зали у майже цілковитій темряві долинув хрипкий крик. Після всього сум'яття цього неприємного дня міс Ламлі забула відчепити шлейки, які утримували на дошці малу Сару.

Який приємний сюрприз!

Бідолашна.

До побачення.

Ідеально.

На жаль.

Ну що ж! Таке життя.

Залишається хіба здогадуватися, чи дізналася зрештою місіс Епл'ярд про те, що відбулося. Зважаючи на обставини, навряд чи Дора Ламлі порушила дану мадемуазель обіцянку. За вечерею того дня, що відбувалась під керівництвом директорки — вона час від часу полюбляла їх влаштовувати, — студентки були мовчазні й слухняні, хоча їли без особливого апетиту. Велися беззмістовні розмови, і за всіма ознаками, наскільки Діана де Пуатьє могла судити, все було, як завжди, якщо не рахувати відсутності Сари Вейборн через мігрень та Ідіт Гортон, яка поскаржилась міс Ламлі на невралгію в правій щоці. Ідіт припустила, що її, певно, продуло в спортзалі. «У спортзалі справді часто бувають протяги», — прокоментувала зі свого боку столу мадемуазель.

Директорка, яка похмуро розправлялася з ягнячою відбивною з протилежного боку, мала такий вигляд, наче кромсала акулуюдожерку. Однак насправді її голова була зайнята здобиччю значно серйознішою, а відбивна була не більш як зовнішнім символом внутрішнього конфлікту, що стосувався двох листів: одного від містера Леопольда, а другого — від батька Міранди, які все ще лежали в неї на столі без відповіді. Але для бадьорості духу вона вимушено підтримувала розмову і змусила себе запитати Розамунд, яка сиділа праворуч, поїде Ірма Леопольд до Англії Східним експресом чи потягом Р. & О⁴⁶.

— Не знаю, місіс Епл'ярд. Ірма так ненадовго зайшла сьогодні, що ми ледь устигли поговорити.

— Ми з сестрою подумали, що вона була доволі бліда і стомлена на вигляд, — додала говіркіша з новозеландок.

— Невже? Ірма запевнила мене, що вона при чудовому здоров'ї.

Золота підвіска на важкому браслеті-ланцюжку директоркистукала об тарілку. Вона відчула, як здригнулася, і зрозуміла, що зіншого боку

столу гувернантка-французка дуже дивно на неї дивиться; помітила смарагди, що зблискували на її зап'ястку, й замислилася, чи не завеликі вони, щоб бути справжніми. Блиск коштовних каменів знову нагадав їй про Леопольдів, які буцімто мали власну діамантову шахту в Бразилії. Вона люто штрикнула відбивну й вирішила, що якщо треба буде — просидить усю ніч, але до ранку п'ятниці листи будуть готові, щоб Том відправив їх вранішньою поштою.

Вечеря невдовзі скінчилася, всі помолилися, щоб подякувати Богу за рисовий пудинг і тушковані сливи, директорка встала з-за столу, пішла до кабінету, замкнула двері та з ручкою в руці взялася за нестерпну роботу. У такій небезпечній ситуації більшість жінок, у яких чимало інших клопотів, уже давно б обрали найпростіший вихід. Все ще лишалась можливість, наприклад, назавжди закрити Коледж, посилаючись на термінові справи в Англії. Можна було навіть його продати попри те, що ціну довелося б суттєво знизити через проблемну ситуацію. Як там це зветься в бізнесі? «Репутаційний капітал». Вона зціпила зуби. От чого їй зараз справді бракувало! Вже пішов поголос, що в Коледжі привиди та ще бозна-що коїться. Нехай вона й збавляла більшість часу за столом у кабінеті, за зачиненими дверима, проте мала й очі, й вуха. Тільки-но вчора куховарка мимохідь обмовилась Мінні, що в селі ширилися чутки, буцімто на території Коледжу вночі помічали блукаюче світіння.

Колись місіс Епл'ярд зі своїм Артуром не раз і не два ходила по надзвичайно тонкій кризі, але їм ніколи не доводилося стикатися з ситуацією, від якої можна було б очікувати такої масштабної особистої й публічної катастрофи. Щоб проткнути ворога мечем серед білого дня, потрібна була фізична сміливість, а ось придушити невидимого ворога в темряві можна було хіба що завдяки іншим якостям. Цього вечора все її єство прагнуло активних дій. Та яких? Навіть Артур не зміг би вигадати план, поки події на Навислій скелі були оповиті таємницею.

Перш ніж взятися до котрогось із листів, вона вдруге витягла з нижньої шухляди облікову книгу й ретельно її переглянула. За остан-

німи підрахунками, після Великодня можна було очікувати повернення лише близько дев'ятох студенток замість колишніх двадцяти. Вона ще раз пробіглася списком імен. Останнім довелося викреслити ім'я Ідіт Гортон, бо саме надійшов лист від її дурепиматусі про те, що в неї «інші плани» на єдину доньку. Ще кілька місяців тому це була б радісна новина, а найгіршій учениці швидко знайшли б гідну заміну. Але тепер без Ідіт лишалося тільки дев'ять імен, включно з Сарою Вейборн. У шафі за столом стояла пляшка коньяку. Місіс Епл'ярд її відкоркувала й налила пів склянки. Полум'яний аромат сплутав раціональний плин думки. Вона знову сіла за стіл і холодним каліграфічним почерком, що не виказував характеру й сталевій волі цієї жінки, вивела кілька нотаток. Листи директорка закінчила майже о третій ночі, приліпила марки, заклеїла конверти й важко посунула стомленим тілом до спальні.

Наступного дня не сталося нічого примітного. Поштою надійшла записка від констебля Бамфера про те, що йому нічого повідомити, але один із поліціантів із Рассел-стрит хотів би побачитися з місіс Епл'ярд наступного тижня, коли буде зручно. Деякі батьки просили розібратися в одному-двох питаннях шкільної дисципліни за період до пікніка... День був ясний і погожий, і містер Вайтгед попросив вихідний, яким міг би вже давно скористатися — провів він його босоніж за читанням «Новин сільського господарства». Том займався своїми справами, перев'язавши зболену щелепу смугою, відрізаною від фланелевої нижньої спідниці Мінні, а Сара Вейборн переважно збавляла день у ліжку за наказом мадемуазель. А в іншому все було як і завжди.

Субота зазвичай минала за побутовими справами. Студентки зашивали одяг, писали листи додому — які потім за допомогою спиртової лампи ретельно вичитувала директорка, — грали в крокет чи теніс, якщо була гарна погода, або ж безцільно вешталися по території. Том щосили намагався ввічливо підтримувати розмову з міс Бак біля клумби з жоржинами, але біля порогу з'явилася упряжка містера Гассі, звільнивши його від цього обтяжливого обов'язку.

Однак на бричці не було жодних речей — лише підозрілий на вигляд юнак десь того самого віку, що й сам Том, який ніс підозрілу сумку й попросив кучеразупинитися і чекати на нього так, щоб упряжку не було видно з вікон. Хай якою непримітною була зовнішність молодика, Том відразу ж упізнав зарозумілого невдаху-брата міс Ламлі. Це вперше за кілька місяців Рег Ламлі навідав сестру в Коледжі. «З якого дива він вирішив приїхати саме сьогодні?» — подумала директорка, дивлячись, як він натягає рукавички й розгладжує потерте пальто, перш ніж подзвонити у дзвінок. Місіс Епл'ярд, яка завжди пишалася, хоч і потай, вмінням за три хвилини позбутися небажаного гостя — до того ж за потреби цілком ввічливо, — з першого ж рукостискання визначила, що Рег із тих людей, які як вчепилися, то не відчепляться. Інакше кажучи, він був дурень і зануда, як і його сестра Дора. Але все ж він прийшов — точніше, принесли його не надто чисту візитку з офіційною адресою в Варрагулі.

— Впустіть містера Ламлі, Еліс, і скажіть йому, що я дуже зайнята.

Спітнілий, бундючний і нерозсудливий Рег Ламлі працював клерком у магазині в Гіппсленді й мав Власну Точку Зору з кожнісінької теми — від освіти для жінок до місцевої пожежної бригади. Директорка нетерпляче тарабанила пальцями по столу, міркуючи, про що гість торочитиме сьогодні. І навіщо він приїхав без попередження аж із Варрагула?

— Доброго ранку, містере Ламлі. Варто було написати й попередити, що ви сьогодні приїдете. Я надзвичайно зайнята, як і ваша сестра. Якщо вам заважає капелюх, покладіть його на он той стілець — і парасольку теж.

Рег, який усю попередню ніч лежав і уявляв, як із виграшної, владної позиції заявляє про свій ультиматум, неохоче сів на стілець, затиснувши парасольку між колінами.

— Зауважу, мем, що сьогодні я не мав наміру приїздити, якби не телеграма від моєї сестри Дори, що її я отримав учора пізно ввечері. Вона мене дуже засмутила.

— Та невже? Дозвольте поцікавитись, чому?

— Бо вона підтвердила мою думку, що Коледж «Епл'ярд» став неналежним місцем роботи для моєї сестри.

— Мене не надто цікавлять особисті думки. Чи є у вас *причини* для такої заяви?

— Так, я маю кілька причин. Насправді, — він заходився порпатися у засмальцьованих кишенях, — у мене тут є лист, який я підготував на випадок, якщо не застану вас тут. Прочитати?

— Не варто, дякую, — вона подивилася через його плече на годинник. — Ви можете коротко переказати те, що хотіли.

— Почну з того, що про Коледж склалась несприятлива суспільна думка. Як на мене, про нього говорять надто багато після цієї... тобто цих, е-е... прикрих подій біля Навислої скелі.

— Хіба вашу сестру хоч раз згадували в газетах? — відрізала директорка.

— Мою сестру, може, і ні... але ви ж знаєте, як люди говорять. Зараз вже й газети не купиш, щоб там про це не писали. На мою думку, неправильно, щоб така поважана й молода жінка, як Дора, хоч якимось чином була пов'язана зі злочинами чи чимось таким. (Якби на серце юного Ламлі можна було подивитися, наче то був який поет, на ньому було б викарбувано «ПОВАЖНІСТЬ». На думку Реґа, слава рідко була поважною — якщо то не була якась надзвичайно важлива людина, як, наприклад, лорд Кітченер⁴⁷.)

— Висловлюйтеся обережніше, містере Ламлі. Це не злочини. Можете називати це загадкою. Це не одне й те саме.

— Нехай буде загадка. І мені вона не подобається, місіс Епл'ярд. Як і моїй сестрі.

— Мої адвокати переконані, що скоро ситуація вирішиться, хай що ви з друзями у себе у Варрагулі думаєте. Вам більше нічого сказати?

— Скажу лише, що Дора мені говорила, що хоче від сьогодні, суботи двадцять першого березня, припинити роботу в Коледжі. На мене на вулиці чекає упряжка, щоб я міг забрати її з собою, відтак я буду вдячний, якщо ви перекажете їй, що прибув брат, тож хай вона спакує необхідні речі — важкий багаж можна переслати пізніше.

Як Ламлі пізніше розповів сестрі в потязі, в ту мить він помітив, як по шії місіс Епл'ярд із-під коміра-сітки повзуть дивні плями. Очі, на які він до цього не те щоб дивився, вирячилися, немов от-от повискакують із орбіт. Наступної миті жінка втратила самовладання.

«Ох, Доро, шкода, що ти цього не чула! На щастя, ситуація була цілковито в моїх руках, тож я навіть не збирався реагувати».

Безсторонній очевидець міг би додати, що й у самого відвідувача шкіра набула оригінального зеленкуватого кольору, до того ж він цілком помітно тремтів.

— Ваша сестра — дурепа з поросячими очима, містере Ламлі. Треба було її звільнити ще до Великодня, і ваше втручання не знадобилося б. На щастя, ви полегшили мені роботу. Звісно ж, ви розумієте, що така негідна поведінка є порушенням угоди, тож вона може не розраховувати на платню?

— Не певен. Однак це можна обговорити пізніше. До речі, наскільки я розумію, вона хотіла б мати письмову рекомендацію.

— Навіть не сумніваюся! Хоча якщо в моїй рекомендації буде хоч крихта правди, навряд чи це допоможе їй знайти роботу! — вона так сильно стукнула кулаком по стосу промокального паперу, що він ледь не впав зі столу, а містер Ламлі аж підстрибнув. — Я жінка чесна, містере Ламлі, і якщо ви раптом не знали, я вам повідомлю, що ваша сестра — безграмотна дурепа з жахливим характером, і що швидше вона звідси забереться, то краще, — вона потягнула за мотузку від дзвінка, що лежала біля ліктя, й підвелася з-за столу. — Якщо ваша ласка зачекати в коридорі, одна з покоївок приведе вашу сестру, і можете самі сказати їй, щоб уже починала пакувати речі. Якщо не баритися, вона ще встигне на Мельбурнський експрес.

— Але ж, місіс Епл'ярд, я наполягаю, щоб ви мене вислухали! Хіба ви не хочете знати, що я про все це думаю? Я хочу сказати, що чимало людей...

Двері кабінету раптом зачинилися в нього перед носом. Розлючений Рег Ламлі без капелюха стояв у коридорі. Попри біль від невисловленої промови й підмочену самооцінку, йому довелося

нидіти на стільці з червоного дерева з високою спинкою за міркуваннями, як забрати з кабінету капелюха і не зганьбитися.

За годину Дора Ламлі успішно зібрала свої нехитрі пожитки — трохи одягу, а ще японське віяло, записник із днями народження та гранатовий перстень матері — у плетений кошик, кілька сумок і паперові згортки та вже сиділа поруч із братом у бричці містера Гассі. Цілком очевидно, що упряжка виїжджала з Коледжу під пильним наглядом численних невидимих очей. Допитливість має особливі прояви — до слів додаються підведені брови, кивки, похитування голови чи знизування плечима. Увечері в суботу двадцять першого березня допитливість у Коледжі «Епл'ярд» сягнула точки кипіння. Чутливе вухо вловило б, що, попри суворі правила мовчання, на сходах і сходових майданчиках стояло дзижчання, немов там юрмилися хрущі — безмовне гудіння збуреної й непогамованої жіночої цікавості. Відколи студентки побачили, як міс Ламлі в супроводі брата виїжджає з Коледжу з дивним набором квапливо спакованих речей на передньому сидінні, закладом поповзли найнеймовірніші пересуди. Чи справді молодша гувернантка назавжди покинула Коледж? Якщо так — до чого такий поспіх? Загалом усі погодилися, що міс Ламлі навряд не скористалася б нагодою влаштувати з прощання цілу виставу. Покоївку благали повторити, що сказав брат міс Ламлі після приїзду, скільки йому довелося сидіти в коридорі та що сказала сама міс Ламлі, коли почула від Еліс, що приїхав її брат на бричці. Все це було дуже загадково, та при цьому також додало веселощів у загалом безбарвний день: Дору Ламлі з її нестерпним братом давно вважали хіба мішенню для жартів.

Жодного зацікавлення у від'їзді міс Ламлі не виказала хіба Сара Вейборн, яка цілісінький день вешталася по території з книжкою. Занепокоєна виглядом дитини — та була геть бліда, — мадемуазель вирішила «взяти бика за роги» й попросити місіс Епл'ярд викликати лікаря Маккензі. Відколи стався інцидент у спортзалі, Діана відчула в собі дивну нову силу. Вона більше не боялася гнівумісіс Епл'ярд: він

видавався мізерним порівняно зі знеособленим гнівом Небес.

До середи — початку великодніх канікул — лишалося всього п'ять днів. Після цього Коледж «Епл'ярд» залишиться в пам'яті хіба що мов поганий сон, а вона лежатиме в обіймах свого Луї. Розамунд поглянула на неї з іншого боку столу, помітила раптову усмішку над тарілкою ірландського рагу та здогадалася, про що думає гувернантка. Життя у Коледжі без завжди приємної присутності мадемуазель буде нестерпним. Вона подумала: «Навіщо мені бути тут, серед цих дурних дітей?» — і вирішила на Великдень попросити батьків дозволити їй більше не повертатися в Коледж.

Лікар Маккензі потрібен був не лише Сарі Вейборн, а й самій місіс Епл'ярд. За останні кілька тижнів вона помітно схудла, і пишні шовкові спідниці висіли на колись масивних стегнах. Зів'ялі щоки часом були бліді та запалі, часом — приглушеного червоного кольору й розпухлі, як прошепотіла Бланш до Ідіт, «мов риба, що надто довго пролежала на сонці». Дівчата хихотіли в затінку статуї Афродіти, спостерігаючи, як директорка повільно підіймається по сходах. Не дійшовши до першого майданчика, місіс Епл'ярд помітила Мінні, яка йшла з кухні з тацею, оздобленою мереживом із розставленою на ній японською порцеляною. Вона холодно запитала:

— У нас тут що, є хтось неповносправний?

На відміну від куховарки й Еліс, Мінні ніколи не боялася директорки.

— Це вечеря для міс Сари, мем — мадемуазель попросила приготувати їй щось, бо в дівчат немає в суботу домашніх завдань, а дитина погано почувається.

Дівчина саме дійшла до дверей кімнати Сари, коли місіс Епл'ярд, яка вирішила рано піти спати до великої спальні над кабінетом, озвалася до неї.

— Скажіть, будь ласка, міс Сарі, щоб не гасила світло, поки зі мною не поговорить.

Сара сиділа в ліжку у ледь видному світлі лампи. Її важке волосся було розпущене й вільно спадало на вузькі плечі. Гарячковий

рум'янець і блискучі темні очі роблять її майже гарною, подумала Мінні.

— Дивіться, міс, я принесла вам варене яйце на прохання мадемуазель. А желе й вершки я для вас приберегла з таці мадам.

З-під ковдри вигулькнула тонка рука.

— Заберіть. Я не їстиму.

— Міс Саро, ну що це за дитячі витівки! А вам вже тринадцять, чи не так?

— Не знаю. Навіть мій опікун точно не знає. Часом мені здається, що мені вже сотні років.

— Коли ви закінчите школу і за вами впадатимуть усі хлопці, ви так не думатимете, міс — вам тільки треба трохи повеселитися.

— Повеселитися! — повторила дитина. — Повеселитися! Підійдіть. Підійдіть до ліжка, і я розкажу вам те, чого не знає ніхто в Коледжі, окрім Міранди, а вона пообіцяла, що нікому не розкаже. Мінні! Я виросла в сиротинці. Повеселитися... Мені це часом сниться навіть зараз, і я після цього не можу заснути. Якось я сказала їм, що, певно, було б весело стати вершницею в цирку в смугастому костюмі, верхи на гарному білому коні. Завідувачка злякалася, що я втечу, й поголила мені голову. Я вкусила її за руку.

— Ну-ну, міс, не плачте, — добросердій Мінні стало страшенно прикро. — Сонечко, я залишу тацю ось тут на раковині, якщо ви раптом передумаєте. Боже правий, я й забула! Мадам сказала, щоб ви не вимикали світло, перш ніж вона до вас зайде. Може, ви все ж скуштуєте трошки желе?

— Нізащо! Навіть якби я вмирала з голоду! — вона відвернулася до стіни.

У купе другого класу на Мельбурнському потязі Рег і Дора Ламлі невпинно теревенили — поки за вікнами в сутінках пролітали невеличкі станції, сестра час від часу витирала сльози люті й приказувала: «Який жах! Та не може бути! Оце так! Та як вона сміє?». Її брат вже планував, як вибити з директорки зарплатню за весь семестр — на думку Рега, це було невідкладно.

— Доро, звідки нам знати, раптом стара скоро збанкрутує — якщо ще не збанкрутувала.

Коли потяг підїхав до станції Спенсер-стрит, вони вже вирішили, що Дора поїде з братом до Варрагула й займатиметься хатніми справами в напіврозваленій хатинці старої тітки.

— На мою думку, Доро, могло б бути значно гірше. Тітка Лідія не житиме вічно.

На цій натхненній ноті вони вийшли з потяга й сіли на трамвай до поважного невеличкого готелю на поважній міській вулиці. Дора не могла надивуватись своєму впевненому, вправному братові, який навіть заздалегідь забронював два дешеві одномісні номери в задньому крилі готелю. Вони саме встигли на пізню вечерю і, поївши холодної баранини з чаєм, брат із сестрою розійшлися по кімнатах спати. Близько третьої ночі каганець, який поставили занадто близько до завіси на дерев'яних сходах, впав на підлогу. Полум'я поповзло по вицвілих шпалерах і заплямованих картинах. З віконця на сходах на вулицю виривалися ніким не помічені клуби диму. За кілька хвилин усе заднє крило готелю перетворилося на тріскуче полум'яне пекло.

Peninsular and Oriental Steam Navigation Company (Півострівна і східна компанія парової навігації) — колишня британська транспортна компанія, що працювала з початку XIX століття.

Британський військовий діяч. У рік, коли відбуваються події в книзі, був головнокомандувачем в англо-бурській війні.

Хоча останні миті Рега Ламлі були цілком поважними, від них поширилося таке трагічне полум'я поголосу, що після смерті молодик, мов фенікс, майже піднявся зі згорілого готелю. З нагоди похорону брата й сестри Ламлі Варрагульський магазин, де той без особливих досягнень пропрацював п'ятнадцять років, на пів дня зачинили. Хтозна, чи таке пошанування було б до вподоби загиблим, та, зрештою, вони не мали змоги висловити свою думку.

У попередньому розділі ми побачили, як фрагмент візерунка, що розпочався на Навислій скелі, через п'ять тижнів буквально згорів у міському готелі. На тих самих вихідних, коли сталася пожежа, серед гірських туманів у Лейк-В'ю завершився ще один фрагмент. Подружжя Фітцг'юбертів повернулося на зиму до Турака, а Майк вже тиждень як поїхав, коли йому довелося на кілька днів приїхати на гору Македон, щоб пошукати загублений лист від юриста. Альберт на кобі прибув на вокзал і зустрів його ввечері, в суботу двадцять першого березня — потяг Майка навіть промчав за кілька дюймів від того, в якому до Мельбурна їхали Ламлі. Коли упряжка проїхала під вже безлистими каштанами, почався майже невидимий мокрий сніг.

— Зима так раненько цього року, — сказав Альберт, прикриваючи шию коміром. — Не дивина, що всі ці багатії вже чкурнули звідсіля, — на зазвичай яскраво освітленому фасаді будинку світилися хіба кілька вікон. — Куховарка ще не поїхала у відпустку, а от Бідді гайнули з хазяями в Турак. Твоя кімната готова, вогонь розпалено, — він усміхнувся. — Вмієш розпалювати вогонь із дров? — у коридорі горіла однісінька лампа, а крізь відкриті двері вітальні можна було роздивитися накриті дивани та стільці. — Тут зараз трохи нудно, еге ж? Поїж і приходь до мене в стайню. У мене пляшка грогу — полковник перед від'їздом підкинув.

Але Майк був виснажений, і йому нічого не хотілося, тож він

пообіцяв зайти завтра.

Без щоденної присутності власників маєток Лейк-В'ю видавався неживим і безбарвним. Він існував лише як тимчасове тло для Майкових тітки й дядька і був позбавлений власного характеру. Майк вечеряв біля вогнища, і його свідомість трохи вловлювала різницю між Лейк-В'ю і Геддінгем-Холом. Обвиті верболозом стіни останнього існували й ще існуватимуть сотні років у центрі життів усіх наступних поколінь Фітцг'юбертів, які, бувало, *навіть* билися й помирали за виживання Нормандської вежі маєтку.

Наступного ранку лист від юриста знайшовся саме там, де й очікував Майк — глибоко в шухляді письмового столу вільної кімнати. Була неділя, а оскільки Альберт мав якусь загадкову зустріч щодо коня на віддаленій фермі, більшість дня Майк безцільно вештався по території. Десь у середині дня віяло туману розчинилося, і можна було розгледіти сосновий ліс на тлі світло-блакитного неба. Після обіду блідими, мов примули, полисками зійшло сонце, і він пройшовся до будиночка садівника. Там його з розкритими обіймами зустріли Катлери, запропонували гарячі булочки й чай у затишній кухоньці.

— А як міс Ірма? Ви й не уявляєте, як ми тут за нею сумуємо.

Майк зізнався, що за весь цей час так і не бачився з нею, але, наскільки йому було відомо, у вівторок вона сяде на пароплав і вирушить до Англії — міс Катлер щиро засмутилася цій новині. Щойно гість пішов, містер Катлер спокійно сказав:

— А я завжди думав, що між ними щось є. Яка прикрість!

Його дружина зітхнула.

— Я повірити не могла, що він так легковажно говорив про моє любе бідолашне ягнятко!

Коли посутеніло, Майк пішов до озера, де шурхотіння очерету й голих вербових гілок у маленькій затоці (яка влітку слугувала причалом для човна) сповнили його неспокійною меланхолією. Лебеді зникли, як і водяні лілії, темно-зелене листя яких цяткувало чорну поверхню. Дуб, під яким літнього дня він споглядав лебедя, що

пив воду з мушлі, безлисто простягався до неба. Здалеку чулося, як із лісу під стареньким мостом витікає струмочок. Його жебоніння лише підкреслювало тишу цього нескінченного дня.

Одразу по вечері він узяв лампу, яка завжди висіла в коридорі, й під уколами мокрого снігу попрямував до стайні. Альбертове вікно світилося, а люк був відчинений і підпертий чоботом, ніби припрошуючи відвідувача.

— Пробач, я тут вогонь розпалити не можу — нема комину. Але грөг гарно зігріває, а куховарка нам зварганила по канапці. Пригощайся.

Майк зловив себе на думці, що в цій кімнатці була затишна, гостинна атмосфера, на яку у вітальні його тітки не було й натяку.

— Був би ти одружений, — сказав він, сідаючи на зламаний стілець-гойдалку, — то був би «домогосподарем», як це називають у жіночих журналах.

— Я люблю трошки додати зручності, коли виходить — якщо ти про це.

— Не тільки... — як це часто буває, пояснювати було б занадто складно, тож Майк вирішив не розвивати тему. — Хотілось би мені колись побачити тебе в твоєму власному домі.

— Ой, таке скажеш! Навіть якби у мене була грошва, щоб я міг закласти хату і завести зграю дівчор, мені б скоро набридло. А тобі як ведеться в місті з багатіями?

— Так собі. Тітка тільки й думає, як би організувати її традиційну жахливу вечірку — для мене. І це я їм ще не сказав, що за тиждень-два збираюся на північ — імовірно, до Квінсленду.

— Отуди мене ще ніколи не заносило. Хіба бачив узбережжя Брисбена і каталажку в Тувумбі — але то таке, тільки на одну ніч. Я ж тобі казав, що тоді якшався з серйозними мужиками.

Майк із ніжністю подивився на червонясте обличчя цегляного відтінку, яке в мерехтливому світлі свічки виглядало значно більш щирим, ніж обличчя більшості його друзів із Кембриджу, які роками ходили до кравців і ніколи не ночували за ґратами.

— А чому б тобі не взяти відпустку й не поїхати зі мною на північ?

— Боже, ти серйозно?

— Звісно, серйозно.

— А де ти житимеш?

— Я там хочу побачити велику скотарську ферму неподалік від кордону. Називається Ґунавінгі.

Альберт замислився.

— Я думаю, якусь шабашку мені там дали б без проблем. І однаково Майку — не можу я просто так взяти й кинути твого дядька й коней, поки не знайду когось, щоб порався в Лейк-В'ю. Старий виродок загалом добре до мене ставився.

— Розумію, — сказав Майк. — Ну ти в будь-якому разі придивляйся, хто б міг вийти на заміну, а я тобі напишу, щойно знатиму свої плани.

Про гроші ніхто й словом не обмовився. Якби Майк зараз запропонував заплатити за квиток до Квінсленда, це б порушило гідність їхнього взаєморозуміння. З віскі та свічками задушлива кімнатка здавалась майже затишною. Майк випив іще склянку й відчув, як тілом розливається приємне тепло.

— Коли я був маленький, завжди думав, що віскі — це якась мазь від зубного болю. Няня змочувала в ньому ватку й прикладала. А останнім часом міцний віскі допомагає мені заснути, коли нападає безсоння.

— Все ще думаєш про ту кляту Скелю?

— Нічого не можу з цим вдіяти. Бачу її вночі. Уві сні.

— До речі про сні, — сказав Альберт. — Мені якась така чортівня вчора наснилася. Мов наяву.

— Розкажи. Відколи я приїхав до Австралії, я став спеціалістом із нічних жахів.

— Та це не те щоб був жах... Та щоб йому. Не можу пояснити.

— Ну ж бо, спробуй! Мої часом здаються такими реальними, що я навіть не певен, що то справді сні.

— Ну, я точно спав як убитий. У суботу треба було таку купу справ

переробити, що я до ліжка десь тільки опівночі доповз. І ось я наче зовсім не сплю, просто як зараз, а в кімнаті так смердить фіалками, що я розплющив очі, щоб побачити, звідки запах. Навіть не думав, що триколірні фіалки можуть так сильно пахнути. Не те щоб сильно виражений запах, але ні з чим не сплутаєш. Повна дурня, правда?

— Я так не думаю, — сказав Майк, не зводячи очей із обличчя друга. — І що далі?

— Ну от розплющив я очі, а в хаті в мене ясно, як удень, хоча за вікном темно, хоч в око стрель. До мене тільки зараз дійшло, як це дивно, — він зупинився на мить, щоб підпалити сигарету «Кепстен».

— Ну ось. Наче лампу ввімкнули на повну. І бачу: вона стоїть у ногах ліжка — он там, де ти зараз сидиш.

— Хто? Хто це була?

— Боже, Майку, не накручуй себе через якийсь довбаний сон... — він підштовхнув до товариша пляшку. — Моя мала сестра. Пам'ятаєш, я тобі розповідав, що вона була поведена на тих триколірних фіалках? Вона наче була в якійсь нічній сорочці. І мені це теж тільки зараз здалося дивним. А в іншому вона мала такий самий вигляд, як тоді, коли я востаннє її бачив... шість чи сім років тому. Вже не пам'ятаю.

— А вона щось сказала, чи просто стояла?

— Здебільшого стояла, дивилася на мене і всміхалась. Тоді каже: «Ти хіба мене не впізнаєш, Берті?». А я такий: «Звісно, впізнаю». І вона: «О, Берті! Я б ті твої нещасні руки з русалками, те, як ти тут лежав із роззявленим ротом, і зламаний зуб впізнала б де завгодно!». І я встаю, щоб ближче на неї глянути, а вона починає... Як там у біса називається ця штука, коли людина так наче розтуманюється?

— Прозорішати, — сказав Майк.

— Ага, воно. Звідки ти знаєш? І я такий кличу: «Агов! Сестричко! Не йди!». Але вона вже майже зникла, але голос лишився. І я його чув так, як оце зараз чую тебе. І вона каже: «Прощавай, Берті. Я здалеку прийшла тебе побачити, але тепер мушу йти». Я вигукнув «Прощавай», але вона вже зникла. Взяла й пройшла крізь оту стіну он там... Думаєш, у мене вже дах поїхав?

Дах поїхав! На що ж залишалося покладатися, як не на те, що Альбертова кругла голова міцно трималася на широких плечах? Якщо Альберт збожеволів, надії не лишалося. Ні на що. Не було сенсу й молитися. Не було сенсу молитися Богу, в якого Майка вчили вірити, відколи няня потягла його в недільну школу при сільській церкві. І там був сам Бог на червоно-синьому вітражі — страхітливий старигань, схожий на Майкового дядька, графа Геддінгемського, сидів на хмарі та пхав носа до людських справ там, унизу. Карав злих, дбав про горобенят, які випали з гнізда в парку, стежив за королівською родиною, рятував — або й ні, то вже як йому закортить — «тих, хто в морі»⁴⁸... Шукав і рятував — або кидав напризволяще — загублених студенток на Навислій скелі. Все це, і не тільки, за якусь мить промайнуло в думках Майка плетивом нестраних і непояснених образів. А він тим часом витріщався на друга, який тепер посміхався й повторював:

— Дах поїхав! Почекай, ану ж і *тобі* таке приверзеться!

Майк встав і позіхнув.

— Поїхав у тебе дах чи ні, а мене ти влаштовуєш, Альберте. Я, мабуть, іще скляночку і піду спати. Добраніч.

Хоча вранці, коли Майк прийшов снідати, туман вже розвіявся, а сонце зійшло, до садів на затіненому боці Гори денне світло ще не дісталось. Востаннє він глянув із вікна вітальні на озерце, все ще цілковито затінене, мов сіра кам'яна плита. Позбавлена літньої принадності, гора Македон була нічим не примітніша за бліді поля Кембриджа. Він здригнувся, підняв валізу, надягнув пальто й попрямував до стайні. Альберт, який мав везти його до потяга на Мельбурн, посвистував крізь зуби, поливаючи зі шланга цеглу, а Тобі вже стояв запряжений у бричку.

Коб, якому не терпілося рушити, трусив головою та дзеленчав дзвіночком.

— Не поспішай, Майку. У Тобі пащека, як капкан, але я його втримаю, поки ти сідатимеш.

Вони ледве встигли виїхати з під'їзної дороги на головну, коли

Альберт зупинив коня біля хлопчика з магазину Манасси, який теліпався поруч на сестриному велосипеді й тримав скоцюрбленою від холоду рукою ранкову пошту.

— Ось льодяники від кашлю вашої куховарки, містере Крандолл, візьмете? І заждіть хвилинку, тут для вас лист.

— Це ще що за жарти? Мені листів не пишуть.

— Я що, читати не вмію? Вас же звати містер А. Крандолл?

— Ну то давай сюди і припни язика. Сказитися, хто ж це може бути? — оскільки адресат не чекав відповіді, а хлопчику нічого було сказати, той пирхнув і поїхав собі на своєму хиткому транспорті на бічну вулицю. Далі поїздка тривала в тиші, аж поки вони не дісталися до станції Македон. До потяга було ще принаймні десять хвилин, а оскільки Альберт товаришував із начальником станції, їх запросили зайти погрітися біля вогню в його кабінеті.

— Ти не хочеш відкрити лист? — запитав Майк. — На мене не зважай.

— Якщо чесно, я не дуже добре вмію розбирати такий пишний почерк. Із друкованими буквами якось простіше. Може, ти мені прочитаєш?

— Святі небеса, там же може бути щось особисте.

Альберт усміхнувся.

— Та хіба на мене в розшук подали. Давай.

Майка знову заворожило й здивувало, що Альберт не лише нічогісінько не приховував про в'язницю в Тувумбі, а й був цілком згоден, щоб його особисте листування читали вголос. У нього вдома дворецький розкладав листи для членів родини на столику, і їхня приватність була священна й непорушна. З відчуттям, наче він зараз пограбує банк, Майкл взяв лист, розпечатав його й почав читати.

— Його написали в готелі «Голфейс»⁴⁹...

— Не знаю про такий. Де це?

— Принаймні, схоже, його написали там, але відправили з Фріментлу⁵⁰...

— Переходь до діла — ти мені скажи, про що воно, а я вже

розберуся, як доїду додому.

Це був лист від батька Ірми Леопольд, який дякував містерові Альберту Крандоллу за його роль у пошуках і порятунку його дочки на Навислій скелі.

«Наскільки я розумію, ви чоловік іще молодий і неодружений. Ми з дружиною будемо надзвичайно раді, якщо ви приймете вкладений до листа чек на знак нашої безмежної вдячності. Як мені відомо зі слів мого адвоката, ви зараз приватно працюєте конюхом... Якщо в майбутньому ви колись матимете бажання змінити роботу, будь ласка, повідомте про це мені за адресою нашого банкіра, нижче...»

— Отакої!

Якщо Альберт і збирався сказати щось іще, його перебив гуркіт експреса, що підїжджав до станції. Майк вклав листа до завмерлої від подиву руки Альберта, схопив валізу й застрибнув у найближчий вагон, коли потяг уже рушив. За п'ять хвилин Альберт самотньо стояв перед вогнищем у кабінеті начальника станції й не зводив очей із чека на тисячу фунтів.

Готелі в містечку ще не працювали, але містера Донована з «Привокзального готелю Донована» розбудив наполегливий стукіт у бокові двері ще зачиненого бару. Той спустився, досі в піжамі.

— Що за... а, це ти, Альберте! Чорти б тебе вхопили, ми тільки за годину відчиняємось.

— Мені однаково, працюєте ви чи ні. Мені якнайшвидше подвійний бренд. Чортів коб на місці не встоїть.

Містер Донован, який від щирого серця звик допомагати людям, яким терміново треба було чогось міцного ще до сніданку, відкрив бар, дістав склянку та пляшку і не ставив жодних запитань.

Альберт тепер був десь у такому ж стані, як у той незабутній день, коли в десятому раунді його відправив у нокаут Каслмейнський Силач. Він вирушив додому і серед Головної вулиці побачив ірландця Тома, який їхав на критій упряжці по інший бік вулиці. Альберт не мав настрою говорити ні з Томом, ні з будь-ким іншим, тож просто махнув до нього батогом на знак привітання. Але Том відразу ж так

заходився зупиняти упряжку, киваючи й подаючи знаки, що Альберт неохоче пригальмував коба. Том негайно зіскочив із брички, кинув повіддя через шию терплячої гнідої кобили й перейшов дорогу.

— Альберте Крандолл! Я тебе ще й не бачив ні разу, відколи ми тоді в неділю з копами були на Скелі. Бачив ранкові газети?

— Ще ні. Я не те щоб по газетах — тільки про перегони читаю.

— О, то ти й новин не чув?

— А щоб йому — невже знайшли двох інших дівуль?

— Ні-ні. Бідолашні дівчатка! Бачиш, що на першій сторінці? «ПОЖЕЖА В МІСЬКОМУ ГОТЕЛІ. БРАТ І СЕСТРА ЗГОРІЛИ НАСМЕРТЬ». Боже правий! Оце так кінець. Я ж оце Мінні й казав, що в наші часи як не одне, то інше.

Альберт швидко проглянув абзац, де було написано, що брат із сестрою прямували до Варрагула, а попередня адреса міс Дори Ламлі в готельному реєстрі була вказана як «На зберігання Коледжу Епл'ярд, Бендіго-Роуд, Вуденд». Альберту було прикро за людей, яким не пощастило живцем згоріти в ліжку, та зараз у нього на думці було дещо інше.

— Ну я вже піду. Тобі не любить довго стояти.

Але Тому, схоже, хотілося ще потеревенити.

— Нічогенький у тебе жеребець, Альберте.

— Ага, живчик такий, — відказав той. — З рукою обережніше — він не любить, коли його чіпають за хвіст, поки він запряжений.

— І правильно. У нас у Коледжі теж є такий. До речі, ти раптом не знаєш, чи ніхто на Горі не шукає подружню пару, щоб найняти? Ми з Мінні одружуємось у Великодній понеділок. А тоді будемо шукати роботу.

Альберт все ще був під враженням від листа містера Леопольда, тож йому кортіло повернутися до себе на горище і знову його перечитати. Він вже готував повіддя — і раптом щось згадав, почувши слово «робота». А Том правив далі:

— Тітка Мінні хоче, щоб ми допомогли їй із невеличким пабом, який вона тримає в Пойнт-Лонсдейлі, — я казав, що ми туди їдемо в

медовий місяць? Але я краще кіньми позаймався б, а Мінні — ти й не знаєш мою Мінні: вона в домі ловка, мов яка фея, і присягаюся — не бачив, щоб хтось так вмів відмити столове причандалля!

— Як щось почую, я свисну, Томе. Може, буде після Великодня один варіант, але побачимо. Ну бувай, — і з цими словами він поскакав за поворот у напрямку Верхнього Македону.

Ось так не встиг Том і повернутися до своєї брички, а для нього з Мінні вже було вирішено майбутнє благословенного домашнього затишку, про який вони й мріяти не могли. До завершення наближався ще один фрагмент візерунку Навислої скелі — і в цю мить на ньому розквітали розкішні оздобы майбутніх радощів, про які ще не можна було й здогадатися. Наприклад, невеличкої хатинки за стайнями в Лейк-В'ю, в якій незабаром з'явиться дружна когорта малят, і всі як один — викапаний ірландець Том. Один із них згодом стане асистентом на перегонах у Колфілді, а ще пізніше здобуде славу і собі, й батькам, одержавши друге місце на перегонах Кубку Колфілда з двадцяти семи вершників. Знаючи це, ми можемо вже не перейматися за долю Тома й Мінні, які все ж були лише невеличкими стібками у візерунку Загадки Коледжу. Невдовзі в ньому станеться новий, непередбачуваний поворот — на щастя, їх він вже не обходитиме.

Розпрягши Тобі, Альберт сів у крісло-гойдалку й вийняв конверт від містера Леопольда, що аж горів у нього в правій кишені всю дорогу додому з вокзалу. Він кілька разів насилу розшифрував зміст, перечитав, аж поки не вивчив напам'ять включно з адресою — це вміння було приємною компенсацією труднощів із читанням і письмом, бо де ж тримати інформацію, як не в голові? Неписьменному фермеру, який сіє й жне згідно зі зміною пір року, не потрібно писати дати в записник. Тож Альберт, який завжди міг точно назвати день, коли востаннє стригли гриву Тобі чи підкували кобилу в Вуденді, обережно поклав чек від Леопольдів у банку з-під варення під ліжком, а лист йому вже не був потрібен, тож він спалив його над свічкою та сів трохи помізкувати. Як він сам щойно кількома

недбалими словами змінив долі Тома й Мінні, так і лист від батька Ірми, написаний у пориві щедрості, змінив усе подальше життя Альберта. Для нашої хиткої рівноваги, ймовірно, важливо, щоб такі сейсмічні зміни в життях здавалися звичайними буденними подіями, як вибір між вареним яйцем і яйцем пашот на сніданок. Молодий конюх, який сидів у кріслі-гойдалці після підвечірку в понеділок, уявлення не мав, що його життя вже безповоротно пішло новим, доленосним шляхом.

Альберт відчув, що невеличка відпустка йому б не завадила. Він завжди хотів побачити Квінсленд, і зараз, схоже, саме випала чудова нагода. Щоб наважитися, знадобилося значно менше зусиль, ніж щоб написати за вечір принаймні три листи. Для цього слід було позичити в куховарки записник і три конверти та знайти перо з засохлим фіолетовим чорнилом. Попри ці невеличкі труднощі, він напевне знав, що хоче сказати трьом своїм адресатам, а це не завжди вміють навіть люди, які пишуть значно правильніше й розбірливіше за Альберта Крандолла. Тож він злизав із кінчика пера засохле чорнило й почав першого листа ось так: *«Шановний містере Леопольд сер — як я отримав ваш лист сьогодні вранці, міні аж в очах потимніло (23 березня)»*. Після цього автору спало на думку, що, як не рахувати чайових і золотого соверена від полковника на Різдво, на його пам'яті йому ще ніхто не дарував подарунка, а тим паче такого неймовірного. Хіба раз у сиротинці якась доброзичлива бабця дала йому Біблію. Оскільки здавалося, що за чек на тисячу фунтів замало просто подякувати (той ледь у банку помістився, щоб йому), він вирішив розповісти містерові Леопольду, як він продав Біблію за п'ять фунтів, сподіваючись колись купити собі поні.

«Сер, ну, я тоді був ще малим і звичайно міні вже ніхто нічого не дарував а в дванацять я почав заробляти на життя тому зара шось буду шукати серйозніше — на чотирнацять рук⁵¹. Десь за трицятку можна знайти дуже хорошого коня і завдяки вашій щедрості сер в мене тепер є трицятка. Інші гроші хай будуть собі в Банку, поки я не передумав шо з ними робить. Ну так шо містер Леопольд сер я до сіх пір

в повному відпаді від вашого шчедрого подарунка так що зараз буду вже закругляця а то ніч на дворі. І ще раз дуже дякую і бажаю вам із родиною довгого шчасливого життя.

Вдячно ваш, Альберт Крандолл».

Альберту здавалося, що бракувало постскриптуму — той зайняв не менше часу, ніж основний текст листа.

«Вашій доці я нічо такого і не зробив на Скелі. Можете кого хочте спитать. То все мій друг. Молодий хлопець, звеця Високоповажний Фітцг'юберт, то він їй життя врятував. Не я. Альберт Крандолл».

Другий лист — до полковника Фітцг'юберта — дався Альберту значно легше. Він повідомив про звільнення починаючи з дати, прийнятної для обох сторін, і порадив Тома з Коледжу як чудового конюха. Закінчив він так:

«Ви завжди були для мене добрим начальнеком. Я вдячний і якщо хочите то нове сідло списонося весить у мене на цвяху на стіні коли волого краще щоб було в сухому місьці. Шчиро ваш Альберт Крандолл».

Останній лист, до Майка, писався вже з блискавичною швидкістю, а про орфографію взагалі не йшлося. Його друзі Майку було добре відомо, що Альберт у письмі не мастак. «Любий Майк. Боже той чек мине просто убив». Решта листа загалом була не надто цікава, окрім, мабуть, останнього речення:

«То як Майк давай зустрінімся в місьті знайш Поштовий Готель на Берк-Стріт? Можна випити пива і домовиця про К'ленд. Я написав твоєму Дядьку йду з роботи в Лейк-В. і все в порядку того кажи коли можеш. Альберт».

Британський церковний гімн, присвячений морякам, написаний 1861 року.

Готель на Шрі-Ланці.

Район у Британії.

Так вимірюється висота коня в англомовних країнах. «Рука» — це 4 дюйми. Система вимірювання походить із Давнього Єгипту.

Вранці в неділю, 22 березня, у Коледжі «Епл'ярд» відбувалася звична метушлива підготовка до колективного походу студенток до церкви у Вуденді. Оскільки тепер Коледж перебував в ізоляції від контактів із зовнішнім світом, окрім хіба найнеобхідніших, протягом усього довгого, нудного дня там ніхто не дізнався новин, що стали б гарячою темою серед мешканок, попри правила. Недільних газет не привозили, і студентки вечеряли мовчки, поки бліде осіннє сонце виблискувало на згарищі, що лишилося від готелю Ламлі. Констебль Бамфер саме взяв вихідний, щоб порибалити день у Кайнтоні, й опівночі повернувся з неабиякою здобиччю у вигляді однісінького чорного окуня, якого запланував підсмажити на грилі до понеділкового сніданку. Його довгоочікувану трапезу перервав прихід юного Джима з інформаційними запитами від мельбурнських газет — трагічну загибель нікому не відомої гувернантки журналісти відразу ж пов'язали з майже вичерпаною Загадкою Коледжу.

Тієї неділі в Коледжі бракувало персоналу, тож на роботу викликали і мадемуазель, і міс Бак. Хоча в Мінні був вихідний, у Коледжі все було шкереберть через швидкий від'їзд міс Ламлі напередодні, тож добросерда покоївка лишилася на роботі. Витираючи в комірці столове приладдя, вона побачила крізь вузьке віконце, як гувернантки відводять охайно вдягнених дівчат у капелюшках і рукавичках до підготовлених фургонів, а Том із Еліс і куховаркою саме сідають в упряжку. Мінні ледь устигла пройти через оббиті сукном двері, що вели до коридору, аж раптом побачила, як сходами ледь не біжить униз директорка, а в руці у неї — щось на зразок невеличкого кошика. Побачивши покоївку, вона зупинилася, вхопившись за поруччя, мов у неї запаморочилося в голові, й покликала її до себе.

— Мінні! Я була певна, що в тебе сьогодні вихідний.

— Та не зважайте, мем, — сказала Мінні. — Після вчорашнього ми трохи не встигаємо.

— Зайди на хвилинку до мене в кабінет. Еліс на роботі?

— Ні, мем, Том повіз їх із куховаркою в церкву на упряжці. Вона вам потрібна?

— Аж ніяк. Схоже, ти стомлена, Мінні. Чому б тобі не прилягти?

(А бідолашний Том, у якого після четверга не лишилося жодного зуба, ще не отримав ні крихти співчуття.)

— Я спершу накрию на стіл. А ще хтось може прийти.

— Саме так. Я збиралася тобі сказати, що сьогодні вранці має прийти містер Косгроув, опікун міс Сари. Я побачу його у вікно, коли він приїде, і можу сама відчинити двері.

— Мем, це ж якось неправильно, — невпевнено сказала Мінні, переборюючи відчутний спазм, що пробіг животом.

— Ти хороша, надійна дівчина, Мінні. На весілля отримаєш п'ять фунтів. А тепер роби, що наказано, і йди собі. Мені ще треба відповісти на деякі листи, перш ніж приїде містер Косгроув.

— Боже мій, Томе, — розповідала Мінні ввечері, — стара мала жахливий вигляд — біла мов стіна, а дихала, як паровий двигун. П'ять фунтів? У мене аж жижки затряслися.

— Хвала Богу — дивам нема кінця, — сказав Том і обійняв її за стан із гучним поцілунком. Він не помилявся. Дива й не збиралися закінчуватися.

Щойно мадемуазель повернулася з церкви й зняла капелюшок і вуаль, вона нанесла дрібочку безбарвної пудри й бальзам для губ — і підійшла до дверей кабінету директорки. Була майже перша дня. Кабінет був замкнений — утім, як і завжди цими днями.

— Заходьте, мадемуазель. У чому річ?

— Чи можна швиденько з вами поговорити, мадам — до déjeuner⁵²?
Щодо Сари Вейборн?

Хоча гувернантка й знала, що Сара була далеко не улюбленицею директорки, та не готова була побачити гримасу, що перекосила обличчя літньої жінки, мов лихий вітер.

— Що там із Сарою Вейборн? — круглі очиці були уважні, насторожені: пізніше Діана вирішила, що директорка неначе боялась того, що от-от почує. — Скажу вам відразу, мадемуазель. Ви марнуєте і мій час, і свій. Сара Вейборн уранці поїхала зі своїм опікуном.

Гувернантка не змогла стримати враженого вигуку.

— О, ні! Ні! Коли я її вчора бачила, бідолашна дитина була зовсім не готова до подорожі. Мадам, я, власне, хотіла поговорити про здоров'я Сари.

— Вранці з нею все було гаразд.

— О, *rauvre enfant*⁵³...

Директорка люто на неї зиркнула.

— Тільки й знала, що воду каламутити. З першого ж дня.

— Вона сирота, — сміливо сказала мадемуазель. — Цих бідолах можна пробачити.

— Насправді я не думаю, що візьму її на наступний семестр. Однак це можна буде обговорити пізніше. Містер Косгроув наполягав, що хоче негайно забрати дитину з собою. Це завдало величезних незручностей, та я не мала вибору.

— Це дивно, — сказала мадемуазель. — Містер Косгроув — чудовий чоловік із бездоганними манерами.

— Мадемуазель, чоловіки в таких питаннях часто нестримані. Скоро ви й самі дізнаєтесь, — попри незмінно підозріливий вираз очей, директорка натягнуто засміялась.

— А як же речі Сари? — запитала Діана, підводячись. — Прикро, що мене тут не було, я б допомогла їй все спакувати.

— Я сама допомогла Сарі зібрати в кошичок кілька речей, що їх вона неодмінно хотіла взяти з собою. Містер Косгроув чекав унизу і поспішав — він замовив фургон чи кеб.

— Можливо, ми проїхали повз них дорогою з церкви — прикро, що я їх не побачила й не змогла хоча б помахати рукою на прощання.

— На відміну від більшості ваших земляків, мадемуазель, ви дуже сентиментальна. Але що маємо, те маємо — дитини тут нема.

Гувернантка все ж стояла в дверях. Вона більше не боялась цієї

жінки, накрохмалена тафта вбрання якої ховала немолоде тіло, що відчайдушно потребувало відпочинку, грілок і всілякого догляду.

— Ви ще щось хочете сказати, мадемуазель?

Згадавши про елегантну бабцю, яка щодня по дві години спочивала в шезлонгу, Діана наважилася запитати, чи мадам не думала про те, щоб і самій порадитися з лікарем Маккензі. Вона, певно, геть виснажилася... осінь така рання...

— Дякую... Але ні. Мене зміна пір року ніколи не тривожила. Котра година? Забула вчора завести годинник.

— За десять перша, мадам.

— Я на обід не вийду. Скажіть, будь ласка, щоб на мене не накривали.

— І на Сару теж не треба, — ні сіло ні впало додала мадемуазель.

— І на Сару теж не треба. Це у вас на щоці рум'яна, мадемуазель?

— Пудра, місіс Епл'ярд. Гарна, як на мене.

Щойно клята викладачка вийшла, директорка встала і схилилася до шафи за столом. У неї так тремтіла рука, що вона ніяк не могла відкрити дверцята. Нарешті вона люто вдарила по них носком чорних лайкових черевиків. Вони відчинилися, і на підлогу впав накритий кошачок.

Решту дня директорка провела в себе вдома й рано пішла спати. Наступного ранку ірландець Том був тільки радий: є добросерді люди, які тішаться з того, що першими приносять сумні новини — особисто принести місіс Епл'ярд газети, сповнені сенсаційних розповідей про трагедію Ламлі. Тома хіба трохи розчарувало, що в кабінеті на його новини не було жодної реакції, крім могильної тиші після різкого «Дай сюди!». А ось на кухні всі, як годиться, закрили обличчя фартушками й розридалися, не в змозі повірити, що лише за два дні після від'їзду міс Ламлі з братом просто з цього-таки будинку могло статися щось настільки жахливе — минуло так мало часу, що трагедія ніби ставала ще яскравішою й болючішою, неначе полум'я наближалося і набувало реальних обрисів.

У вівторок не сталося нічого особливого. Розамунд домовилася, що

Ірмі надішлють спільну прощальну телеграму по обіді, коли Леопольди відбували до Лондона на поромі в супроводі покоївки, секретаря, конюха й шести поло-поні. Без прискіпливої дисципліни Дори Ламлі атмосфера стала значно вільнішою. Всі забули про тінь маленької постаті в коричневій саржі — принаймні студентки — й захоплено взялися за підготовку до колективного від'їзду на великодні канікули в середу. У Коледжі «Епл'ярд» давно не було чути стільки шепотіння, шурхотіння записок, а часом навіть сміху. І без того приємну атмосферу ще більше прикрашало коротке бабине літо, від якого буяв сад. Містерові Вайтгеду довелося ввімкнути розприскувачі на клумбах із жоржинами, які все ще квітнули важким синім і пурпуровим квітом під вікнами західного крила. Прогнози погоди в газетах обіцяли доволі теплий Великдень і похолодання з понеділка.

Дві майбутні наречені порівнювали, яке планують мати придане, і нестримана від щастя Діана поділилася з завороженою покоївкою історією смарагдового браслета.

— Я не маю інших коштовностей, — сказала гувернантка. — У нас буде дуже просте весілля. Грошей у нас зовсім небагато, а знайомі хіба що у Франції.

Мінні захихотіла.

— Наше весілля організовує моя тітонька і, на думку Тома, вона запросила стільки родичів з обох боків, що наречені просто не помістяться в церкву.

За свою недовгу службу в Коледжі міс Бак показала, що від неї жодної користі, крім навчання елементарній геометрії й арифметиці, тож мадемуазель більшість дня провела за побутовими клопатами. Всі чекали від французки вказівок, що робити, — навіть куховарка й містер Вайтгед.

Вранці вона саме забігла нагору взяти пакет шпильок, коли на сходовому майданчику з'явилася Еліс, молодша покоївка, з відром і мітлами.

— Мінні каже, щоб я прибрала велику двомісну кімнату, але там лежить стільки одягу й речей, що я навіть не знаю, за що братися.

— Я допоможу, — сказала мадемуазель. — Студентки-австралійки, як на мене, дуже неохайні — останнім часом я вже наловчилася складати й пакувати їхні сукні.

— А міс Ірма особливо, — захоплено сказала Еліс. — Боже! Гребінці з позолоченими ручками — і серед взуття. А брошки приколоті до нижніх спідниць. Аби це була міс Сара, мадам би вже їй життя не дала! От що значить — спадкоємиця.

Колишня кімната Міранди, колись сповнена світлом і свіжістю від садка за двома високими вікнами, тепер була оповита темрявою — коли вони відчинили двері, жалюзі були опущені й світло проникало хіба що крізь вузьке віконце над ліжком Сари, все ще незастеленим і зім'ятим, мов вона щойно з нього встала.

— Тут трохи моторошно, еге ж? — сказала червонощока товстунка-покоївка, кинула на підлогу віники й узялася до роботи. Жалюзі піднялися, й у світлі постала картина безрадісного безладу. Халат Сари висів на спинці стільця, а на рукомийнику стояла пара капців.

— Оце так! Схоже, вона чимало речей лишила, — прокоментувала покоївка, стягуючи покривало.

— Ось чохол для нічної сорочки і мішечок для губки, — сказала мадемуазель, — і губка на місці. Мадам сказала, що спакувала лише кілька необхідних речей у невеличкий кошичок — у дорогу. Найкраще скласти це все в шафу, поки міс Сара не повернеться з канікул.

— Кажуть, у її опікуна грошей кури не клюють, — безцеремонно сказала Еліс. — Він що, не може дитині новий халат купити? Мені застеляти нову постіль на он те ліжко? Це ж було ліжко міс Міранди? Ото вже мила дівчина була! Багатійка багатійкою, а ніколи не задирала носа і любила посміятися зі мною та з Мінні.

Мадемуазель вже до нестями дратувала балакуча покоївка.

— Ні. Заберіть усю постіль і рівно заправте покривало. Comme ça⁵⁴.

— Ніяк не зрозумію, чому міс Сара в неділю не поїхала в цьому гарному синьому пальті з хутряним коміром. Мабуть, у тринадцять років дитина ще нічого не тямить в одязі.

— Міс Сара збиралася поспіхом, і не ваша справа, Еліс, що вона вирішила надягти. Будь ласка, повитирайте пил — вже, певно, майже обід.

Вона поглянула на нерухомий годинник на мармуровій полиці над каміном, де Міранда спокійно всміхалася з фотографії в срібній рамочці. На відміну від більшості фотографій, ця видавалася навдивовижу справжньою і живою. Еліс заходилася витирати пил, ображено замовкнувши, а мадемуазель замислено дивилася на портрет Міранди.

— Еліс, — раптом сказала вона, — це ви в неділю вранці приносили міс Сарі сніданок?

— Так, міс. Мінні ще спала.

— Сподіваюся, вона з'їла яйце, а може, і трохи фруктів? У суботу в неї цілий день була мігрень, і вона й ріски в роті не мала.

Еліс, яка ні слова не запам'ятала з вказівок Мінні про сніданок для хворої дитини й насправді нічого їй у неділю не приносила, просто кивнула, бо це здавалося не таким смертним гріхом, як відверта брехня. Їй взагалі вже остогидли ті студентки та їхні витребеньки. Повитиравши пил за ліжками, вона вирішила, що після Великодня шукатиме роботу офіціанткою.

Вночі у вівторок Діані де Пуатьє геть не спалося. Великий яскравий великодній місяць сріблястим потоком лив своє світло у прогалину між шторами через вікно, яке виходило на частину західного крила. У кімнаті Мінні горіло світло, а решту будівлі — принаймні ту її частину, яку було видно — поглинула темрява. Перехилившись через підвіконня, вона побачила похилий дах, вкритий черепицею, що виблискував у місячному світлі, а за ним — присадкувату башточку, чорну на тлі неба. Чи й справді місяць якось впливав на думки й навіть дії людей за багато миль від нього, на землі? Вона відчувала, як її ніжною шкірою прокочується хвиля срібного світла. Не лише її думки, а й усе єство було у стані безсонного первісного усвідомлення. Вона знову лягла на ліжко, але тихе дзижчання комара біля подушки розривало тишу, мов звучання струни арфи. У таку ніч спати було

неможливо. Щойно заплющивши очі, вона починала думати про малу Сару. Чи не спалось і їй під таким місяцем? Яким був її опікун за машкарою бездоганних манер? Що чекало в майбутньому на самотню, недолюблену дитину? У Коледжі лише завдяки Міранді вона хоч колись усміхалася, а тепер Міранди не було... Міранда... Фотографія Міранди в овальній рамці на камінній полиці була найдорожчим, що лишилося в Сари.

— Уявіть собі, мадемуазель — Міранда подарувала її мені на день народження!

— Можеш її розфарбувати, Саро, — тобі так добре вдається малювання, — запропонувала тоді мадемуазель. — У Міранди таке гарне волосся — мов стигла кукурудза.

— Не думаю, що Міранді це сподобалося б, мадемуазель. Ірма Леопольд так хотіла зробити їй завивку для фото, але Міранда сказала: «Тільки пряме волосся. Таке, яке воно завжди буває вдома. Малий Джонні не впізнає сестру з кучерями».

А ще їй згадався інший день, у саду Балларата. Зараз це все зринуло перед очима.

— Саро, що це в тебе в кишені? Відтягнута, наче там жаба.

— О, ні, мадемуазель, це не жаба.

— А що ж це таке? Кишеня на вигляд просто жахлива.

— Це Міранда, мадемуазель. Ні, не смійтеся, прошу! Якби Бланш із Ідіт дізналися, вони б мені життя не дали. Розумієте, я її всюди беру з собою — навіть до церкви, — бо ця овальна рамочка якраз поміщається в кишеню. Але, будь ласка, пообіцяйте, що не розкажете Міранді.

Худеньке обличчя було розпашіле й серйозне.

— Чому ж? — зі сміхом сказала Діана. — Це amusante, ça⁵⁵ — мене ще ніхто не брав до церкви у кишені.

— Тому що Міранді це не сподобалося б, — щиро сказала дівчинка. — Вона каже, що скоро її тут не буде, тож мені треба навчитися любити й чимало інших людей, окрім неї.

Що такого могло статися в неділю вранці, що вона забула взяти з

полиці портрет? Він такий маленький. Його так легко забрати... Вона поспішала, Еліс. Я ж щойно сказала... Міс Сара поспішала й забула свій халат. Халат. Мішечок для губки. Їх легко могли забути і розгублена дитина, і сувора жінка, не привчена до побуту, що допомагала складати щось у маленький накритий кошичок. Але ж не портрет. Портрет вона ніколи не забувала. Можливо, вона серйозно захворіла? Так серйозно, що мадам не хотіла в цьому зізнаватися? Можливо, опікун запрягся нічого не говорити й повіз дитину до лікарні? Подих нічного повітря сколихнув мереживні штори... Їй було холодно — проймало до кісток. І страшно. Загорнувшись у хустину, вона запалила свічку й сіла за туалетний столик, щоб написати констеблю Бамферу.

До обіду середи, двадцять п'ятого березня, останні брички Гассі вивезли з під'їзної дороги останніх студенток. Мовчазні кімнати були вщерть сповнені клаптиками паперу, впущеними брошками, шматками стрічок і мотузок. Вогонь у їдальні не розпалювали, а гвоздики у високих скляних вазах ледь трималися купи. Великий годинник на сходах став таким гучним, що місіс Епл'ярд здавалося, що його нескінченне цокання чути крізь стіну кабінету. Хвилина за хвилиною, година за годиною — мов серце, що билось у вже мертвому тілі. Коли вже сутеніло, до кабінету зайшла Мінні зі срібною талею, на якій лежали листи.

— Пошта сьогодні пізно, Мем. Том каже, це через великодні потяги. Мені запнути штори?

— Як хочеш.

— Тут є лист для міс Ламлі — віддати вам?

Директорка простягнула руку.

— Мені потрібно буде дізнатися адресу брата у Варрагулі.

Хто б ще, як не Ламлі, помер і не лишив адреси? У листуванні Дори Ламлі завжди панував гармидер. Це не змінилося й зараз. Директорка сиділа й дивилася на важкі штори, що відгороджували її від ніжно підсвіченого присмерком саду, й думала про те, як мало всього у житті було настільки впорядкованим і чітким, як мало би бути. Можна було

організовувати, вказувати, планувати наперед кожнісіньку годину — та гармидер не відпускав. У житті не було нічого певного, таємного, точного. От взяти, наприклад, таких людей, як Дора Ламлі чи мала Сара. Слабачки... Їх можна було міцно тримати в руках, та щойно відвернешся, як вони вже вислизнули крізь пальці... Вона механічно підняла стос листів і почала сортувати їх, бо завжди вважала за краще робити це власноруч. Два чи три листи для персоналу — один тонким фіолетовим чорнилом Луї Монпельє для мадемуазель, а ще кольорова листівка з Квінскліффа для Мінні. Абсурдний рахунок від пекаря, переданий вручну в брудному конверті. Жодного чека. Після Великодня доведеться поїхати в Мельбурн і продати трохи акцій, а заодно зайти на Рассел-стрит. Зараз конструктивні дії були потрібні, як ніколи. Хай як їй хотілося повечеряти наодинці, вона смикнула дзвіночок біля каміна.

— Еліс, я повечеряю вниз з мадемуазель та міс Бак. Скажи, будь ласка, куховарці, щоб після десерту передала тацю з чорною кавою, цукром і вершками на трьох.

На цьому етапі важливою була кожнісінька деталь — вона особливо ретельно вдяглася, пов'язала на шиї оксамитовий бант і додала брошку. Мадемуазель помічала такі дрібниці, вони її заспокоювали. А міс Бак із її безрадісною зубатою посмішкою й товстими окулярами цілком могла бути підозріливою. З молодими жінками, які ніби як розумні, ніколи не знаєш напевно. Одні дурепи помічали забагато, інші — нічогосінько. Якби ж то поруч був Артур! Та бодай холоднокровна оцінка Грети Маккро. Вперше за багато тижнів вона згадала про викладачку математики й так грюкнула по туалетному столику, що гребінці, щітки й бігуді підскочили над гладенькою поверхнею. Неприпустимо, що ця жінка з чоловічим інтелектом, на яку вона так покладалася останні роки, дозволила собі зникнути, загубитися, довела себе до згвалтування чи холоднокровного вбивства на Навислій скелі, мов яка школярка. Вона ніколи не бачила Скелю, та її присутність часто гнітила останнім часом — похмура чорнота, тверда мов стіна.

За вечерею гувернантки побачили таку люб'язну директорку, якою ще не бачили її ніколи. Вона була ледь не балакуча. Викладачки вже стримували позіхання після насиченого дня, коли вона попросила міс Бак покликати Мінні.

— Мені здається, у нас у комірці є трохи бренді? Пам'ятаєш, Мінні, ще відколи на обід заїжджав єпископ із Бендіго?

Принесли карафку і три склянки. Вони акуратно надпивали бренді й навіть випили за щастя-здоров'я мадемуазель із мес'є Монпельє. Об одинадцятій Діана зі свічкою йшла до себе, думаючи, що ще ніколи не мала такого довгого вечора.

Годинник на стіні щойно пробив пів на першу ночі, коли двері кімнати міс Епл'ярд безгучно прочинилися, дюйм за дюймом, і звідти вийшла літня жінка з лампою в руці. Голова старої схилилася під масивом бігуді, груди здіймалися і опускалися, а живіт провисав під фланелевим халатом. Жодна людина — навіть Артур — не бачила її такою, без кольчуги зі сталі й китового вуса, у якій директорка поставала перед світом вісімнадцять годин на день.

Місяць світив крізь віконце вгорі сходів на ряд зачинених дверей із кедрового дерева. Мадемуазель спала в дальньому кінці коридору, міс Бак — у невеличкій кімнатці в задній частині вежі. Жінка з лампою стояла й слухала цокання, що долидало з тіней унизу. По даху пробіг опосум, і від несподіванки вона так здригнулася, що лампа ледь не випала з руки. У її слабкому світлі велика двомісна спальня здавалася цілком упорядкованою — свіжою, дешевою і з ледь відчутним запахом лаванди. Жалюзі були підняті на однакову висоту, відкриваючи однакові прямокутники залитого місячним світлом неба й темних верхівок дерев. На обох ідеально застелених ліжках лежали акуратно складені рожеві стьобані шовкові ковдри. На туалетному столику, оздобленому двома високими рожевозолотими вазами, лежала подушечка для голок у формі серця, у якій вона знайшла записку — і відразу ж знищила. Вона знову побачила, як схиляється над дитиною в меншому ліжку. Там вже було не обличчя, а самі очі — величезні чорні очі, що полум'яно вглядались у її власні. Вона знову почула

крик: «Ні! Ні! Тільки не це! Тільки не сиротинець!» Директорка здригнулася, пошкодувавши, що не вдягла під сорочку шерстяний корсаж. Вона поставила лампу на столик біля ліжка, відкрила шафу, де зліва все ще висіли сукні Міранди, й почала методично проходитися по полицях. З правого боку висіло синє пальто Сари з хутряним коміром, невеличка боброва шапка. Черевики. Тенісні ракетки. А тепер комод. Панчохи. Хустинки. Ті дурнуваті листівки... десятки листівок. Валентинок. Після свят вона накаже прибрати речі Міранди. А тепер туалетний столик. Рукомийник. Невеличкий робочий стіл із горіхового дерева, де Міранда тримала свою кольорову пряжу. І нарешті камінна полиця. Тут немає нічого важливого — лише фотокартка Міранди у срібній рамці. Коли вона зачинила двері, загасила лампу й упала на величезне ліжко, з-під жалюзі пробивалося перше сірувате ранкове світло. Вона нічого не знайшла, нічого не визначила, нічого не вирішила. Попереду чекав іще один жахливий день вимушеної бездіяльності. Годинник пробив п'яту. На сон годі було й сподіватися. Вона встала й почала виймати з волосся бігуді.

Четвер видався надивовижу теплим, тож містер Вайтгед, який взяв вихідний на Страсну П'ятницю, вирішив якомога більше встигнути в саду за сьогодні. Здавалося, дощу поки що не передбачалося, хоча верхівка Гори, як завжди, була вкрита пухнастим білим туманом. Він подумав, що не завадить полити клумбу гортензій за будинком. Без дівчат будинок здавався на диво тихим — чути було хіба що мирне сокотання птиці й рохкання свиней здалеку, а з дороги часом долинав гуркіт коліс. Том взяв упряжку й поїхав у Вуденд забрати пошту. Куховарка, яка тепер готувала на кількох дорослих замість звичної зграї голодних студенток, організувала у великій, облицьованій плиткою кухні генеральне прибирання. Міс Бак вже поїхала на станцію, щоб сісти на ранковий потяг. Мінні на десять хвилин забігла в спальню й жадібно поїдала зв'язку стиглих бананів, яких їй протягом останнього місяця хотілося дедалі сильніше, та радісно попускала в поясі спідницю, що вже ставала занадто тугою.

Діана де Пуатьє в оточенні клаптів пакувального паперу збирала

свій невеличкий, але елегантний гардероб. Від самого вигляду простої сатинової білої весільної сукні в неї вискакувало серце. За кілька годин Луї поведе її в невеличкий скромний будинок у Бендіго, де він винайняв кімнату для себе й нареченої до Великоднього понеділка. Їй здавалося, що вона — пташка, яка ось-ось вирветься на волю після років полону в безрадісній кімнаті, де їй так часто доводилося заколисувати себе піснями. Дуже тихо вона почала співати «Au clair de la lune, mon ami Pierrot»⁵⁶. Крізь прочинене вікно сумовито-ніжна мелодія долинала до газону, де місіс Епл'ярд обговорювала посадку нових рослин уздовж під'їзної дороги з містером Вайтгедом.

— Треба буде зайнятися цим після Великодня, мем, якщо ви хочете, щоб на весну все посходило.

Мадам запропонувала шавлію — здається, корисна квітка. Садівник неохоче погодився.

— Чимало дівчат і собі мають улюблені квіти. Я ось досі щоразу, як бачу гіпеаструм, згадую міс Міранду. «Містере Вайтгед, — казала вона, бувало, — мені такі квіти, схожі на лілії, завжди нагадують янголів.» Вона, мабуть, і сама зараз янгол, бідолашна, — він зітхнув. — А як щодо триколірних фіалок?

Директорка змусила себе зосередитися на фіалках і зауважила, що з воріт вони мають чудовий вигляд.

— Мала міс Сара — от хто любить триколірні фіалки. Часто в мене їх випрошує собі в кімнату. Вам холодно, мем? Принести вам шаль?

— Цілком природно, що в березні буває холодно, Вайтгеде. Вам ще щось потрібно обговорити, перш ніж я піду в будинок?

— Тільки прапор, мем.

— Боже правий, який ще прапор? Це важливо? — вона нетерпляче тупцяла по гравію. — У мене сьогодні ще чимало справ.

— Ну, — сказав садівник, який активно читав місцеві газети, — ось у чім річ. «Македонський стандарт» просить усіх у наших краях, хто має прапор, підняти його у Великодній понеділок. Схоже, лорд-мер⁵⁷ приїде з Мельбурна пообідати в урядовій будівлі.

Подвійний бренд після сніданку повністю прояснив їй голову. Вона відразу ж уявила, як на будівлі майорить британський прапор, повідомляючи всім пліткарям і пліткаркам, що в Коледжі «Епл'ярд» все добре.

— Будь ласка, вивісьте прапор, — люб'язно сказала вона. — Він під сходами — пам'ятаєте, ми його туди поклали після дня народження Королеви торік.

— Точно. Я сам його туди поклав, — Том підійшов із сумкою для листів. — Мем, для вас тільки один лист. Візьмете тут чи мені принести його вам у кабінет?

— Давай сюди.

Вона повернулася й залишила їх, не мовивши більше ні слова.

— Оце дивачка, — сказав садівник. — Готовий закластися, що для неї що фіалка, що хризантема — все на один копил, поки я не скажу, що є що.

Тож уздовж під'їзної дороги він вирішив висіяти бегонії.

Лист було адресовано місис Епл'ярд точним і незнайомим почерком. Його надіслали два дні тому з дорогого готелю в Мельбурні.

«Шановна місис Епл'ярд,

Мені дуже прикро, що, поки розглядав можливості видобутку в Північно-Західній Австралії, я не мав змоги з вами зв'язатися. Я аж до сьогодні не міг надіслати доданий тут чек за навчання Сари Вейборн. Цим листом хочу повідомити, що я планую заїхати в Коледж по Сару у Великодню суботу (28-го). Я сподіваюся, що ви зможете це організувати, оскільки я цілий день зайнятий на Страсну П'ятницю й не хочу, щоб вона скіла в готелі на самоті, хай якому чудовому. Якщо Сарі потрібен новий одяг, книжки, матеріали для малювання тощо, попрошу вас скласти перелік, щоб ми разом закупили все необхідне в Сіднеї, куди я повезу свою підопічну на канікули на кілька днів. Оскільки Сарі вже майже чотирнадцять років, що мені нелегко усвідомити, їй, імовірно, потрібне якесь серйозніше вечірнє вбрання? Ви можете поділитися своїми думками, коли ми зустрінемось.

З найщирішими побажаннями та сподіванням, що вам буде не

надто складно наглянути за Сарою (звісно, моїм коштом) до суботи.

Як завжди,

щиро ваш

Джаспер Б. Косгроув

Обід.

Бідна дитина.

Ось так.

Це весело.

«У місячному світлі мій друг П'єро» — популярна французька народна пісня XVIII століття.

Почесний титул голови деяких міст в Австралії та Великій Британії.

Констебля Бамфера в житті вже мало що могло здивувати. Однак лист із позначкою «КОНФІДЕНЦІЙНО», який йому щойно передали на роботі, залишив по собі, за його власними словами, «неприємний посмак».

Коледж «Епл'ярд», вівторок, 24 березня

Шановний мес'є Бамфер,

Пробачте, якщо неправильно до вас звертаюся, оскільки я ніколи раніше не писала джентльменові з Поліції Австралії. Англійською мовою мені доволі непросто пояснити, чому я вам саме зараз пишу — майже опівночі, — хіба що тому, що я жінка. Можливо, чоловік дочекався б більш конкретного підтвердження. Однак серце підказує мені, що діяти треба невідкладно, хоча вам це може здатися безпричинною каверзою.

*Вранці минулої неділі (22 березня), коли я повернулася до Коледжу з меси, близько полудня, мадам Епл'ярд повідомила мені, що Сару Вейборн, дівчинку років тринадцяти й нашу наймолодшу ученицю, забрав її опікун невдовзі після того, як більшість людей пішли до церкви. Я дуже здивувалася, бо мес'є Косґроув (опікун дитини) має чудові манери, але ніяк не попередив мадам. Наскільки мені відомо, раніше він ніколи не поведився так неввічливо. Пишучи це, я вірю, що ви зрозумієте, чому я тривожуся. Насправді, мес'є, я боюся, що ця нещасна дитина зникла за загадкових обставин. Я дуже обережно поставила кілька запитань двом єдиним людям, які залишалися в будинку під час відвідин мес'є Косґроува, окрім самої мадам, — обидві ці жінки добрі й чесні. Жодна з них — ані Мінні, *femme de chambre*⁵⁸, ані куховарка, — не бачили, ані як мес'є Косґроув приїхав до будинку, ані як він звідти їхав, із Сарою чи без неї. Однак я розумію, що цьому може бути логічне пояснення. Інші ж причини моїх страхів значно важливіші, і їх мені ще важче докладно описати для вас англійською. Вже пізно, і в будинку темно. Сьогодні*

вранці я провела годину в спальні, де зазвичай живе Сара, а раніше також жила Міранда. Допомагаючи покоївці з прибиранням, я помітила деякі речі, про які розповім вам пізніше. У мене мало часу, а англійською без словника дуже важко висловити жахливі думки, які поступово в мене виникли з моторошною чіткістю після того, як уранці я вийшла з кімнати. Оскільки я поїду з Коледжу післязавтра (в четвер), а Великоднього понеділка одружуюся в Бендію, додаю своє нове прізвище й адресу, якщо ви хочете мені щодо цього написати. А тим часом, месьє Бамфер, я надзвичайно схвильована й буду дуже вдячна, якщо ви зможете б якнайшвидше відвідати Коледж і провести розслідування. Звичайно, не варто говорити мадам чи будь-кому іншому про цей лист. Сподіваюся, ви отримаєте його вранці в четвер. На жаль, я не маю змоги відправити його раніше, бо мадам особисто переглядає все, що вкладається до сумки для листів, тож я мушу дочекатися, коли зможу передати його на пошту через когось, кому довіряю. Я виснажена, тож спробую трохи поспати до світанку. Без вашої допомоги я однаково більше нічого не вдію. Пробачте за клопіт.

Добраніч, месьє... Діана де Пуатьє.

Мінні, *femme de chambre*, сьогодні сказала мені, що мадам Е. наполягла, що в неділю вранці сама відчинить двері. З огляду на мої жахливі підозри мене це бенतेжить.

Д. де П.

У Бамфера лишилося найкраще враження про гувернанткуфранцузку ще відтоді, як вони їздили на Пікнікову галявину з Ідіт Гортон. Це була не така жінка, що могла б знічев'я запанікувати. З дедалі більшою тривогою він перечитав лист. Акуратний, обшитий вагонкою котедж Бамферів розташовувався неподалік від відділку, у сусідньому завулку, і несподівано для дружини констебль з'явився на веранді й попросив чашку чаю.

— Вип'ю просто тут, у кухні — я тут проходив повз наші ворота і маю кілька вільних хвилин.

Поки чайник закипав, він мимохідь запитав:

— Ти сьогодні ввечері підеш на оті ваші чаювання?

Місіс Бамфер пирхнула.

— Коли це я востаннє ходила на чаювання? Щоб ти знав, мені ще весь будинок треба прибрати до Великодня.

— Я просто запитав, — спокійно сказав чоловік. — Минулого разу, коли ти пішла на якусь зустріч, ти принесла додому оті тістечка з кремом, що я люблю, з вікаріату, *а ще* — силу-силенну пліток.

— Ти чудово знаєш, що я не люблю пліткувати. Що ти хочеш дізнатися?

Він посміхнувся.

— Оце ти прониклива жінка. Мені цікаво, чи твої подруги колись щось згадували про місіс Епл'ярд із Коледжу? — з досвіду Бамфера звичайні домогосподарки зазвичай інстинктивно знали про людей стільки, що поліціантам знадобилося б кілька тижнів розслідування, щоб досягти такого рівня.

— Дай-но подумаю. Ну, я чула пересуди, що стара — зла як чорт, якщо її розлютити.

— А часто лютує?

— Кажу лише те, що чула. Коли не перестріну її в селі, вона — сама люб'язність.

— А знаєш когось, хто бачив би її лютою?

— Ти пий чай, а я подумаю... Знаєш Комптонів, які вирощують айвові дерева і продають у Коледж варення? Так от, дружина сказала мені, що вона до смерті боялася помилитися в розрахунках, бо якось чоловіка не було на місці, і їй довелося рахувати вручну, то вона помилилася, може, на який фунт — то місіс Епл'ярд попросила покликати її й задала їй жару. Місіс Комптон думала, що у старої серце стане.

— А ще щось таке було?

— Дівчина Еліс, яка працює в Коледжі, розповідала продавчині з магазину фруктів, що директорка любить перехилити келих-два. Та Еліс ніколи навіть під мухою її не бачила, але ж ти сам знаєш, як людям тут кортить побалакати! Особливо після того, як трапилася Загадка Коледжу.

— Ще б пак!

За другою чашкою чаю він спробував витягти хоч крихту інформації про гувернантку-французку, оголосивши, що та наступного тижня одружується.

— Та ти що! Я сама тих жабоїдів не дуже люблю — пригадуєш того хлопця, який грав на флейті? — та мушу сказати, що ця таки красуня — я її якось раз бачила зблизька.

— І де це було?

— У банку. Ця мадемуазель обмінювала чек на готівку, і Тед — це той касир, рудий, — дав їй забагато решти. Вона вже мало не всю вулицю пройшла, коли помітила й принесла гроші назад. Я це запам'ятала, бо тоді Тед мені сказав: «Боже мій, місіс Бамфер, бувають же чесні люди! Мені б довелося це зі своєї кишені покривати».

— Ну, дякую за чай, та я вже їхатиму, — сказав Бамфер, відсуваючи стілець. — Не знаю ще, коли буду вдома ввечері. Можливо, що й дуже пізно.

На підвечірок на нього чекав добрезний шмат вирізки, та місіс Бамфер була одружена вже п'ятнадцять років і не ставила зайвих запитань.

Гарна погода тривала увесь четвер. До дванадцятої стало майже спекотно, й Бамфер, який саме робив записи в задусі замкненого кабінету, скинув піджак. Містер Вайтгед також зняв пальто, щоб загребти довкола жоржин. Щойно закінчивши пізній обід, садівник пішов у сарай витягнути шланг, що його вже згорнув був на зиму, щоб полити гортензії, перш ніж клумба засохне. Том запитав, чи треба допомога, а як ні — збирався прогулятися з Мінні уздовж дороги. Садівник сказав, що не треба — він, мовляв, уже все як слід підготував до завтра, — але попросив Тома трішки підлити гортензії у Страсну П'ятницю, якщо сонце так само палитиме. Том пообіцяв, що так і зробить, взяв під руку Мінні — і йому пощастило уникнути участі в подіях наступних кількох годин.

Клумбу з гортензіями, що була вісім футів завширшки та простягалася уздовж заднього боку будинку, містер Вайтгед беріг як

зіницю ока. Влітку деякі кущі вигналися так, що квіти здіймалися аж на шість футів над землею. Садівник прикріпив шланг до найближчого крану в саду, коли раптом відчув неприємний запах, що долинав від гортензій. Він вирішив подивитися, що там таке, перш ніж поливати, а то куховарка на нього нагрімає, що розвів тут сморід просто біля кухонних дверей. Останні кілька днів він був занадто зайнятий осіннім підрізанням рослин, щоб зблизька милуватися кущами гортензій із темним лискучим листям, увінчаних китицями темно-синіх квіток. А тепер, на його роздратування, виявилось, що одна з найвищих, найгарніших рослин у задньому ряду, просто під вежею, понівечена й поламана, а красуні-квітки зів'яли на стеблах. Опосуми! Ті кляті створіння постійно десь там шастали. Том навіть минулого року знайшов у вежі гніздо опосумів. Том би пішов у кущі просто в чоботах у пошуках мертвого опосума. А от садівник зняв жилетку, вийняв із кишені штанів секатор, щоб рівно надрізати переламані стебла, і почав обережно продиратися через кущі на руках і колінах, щоб не зачепити молоді паростки біля коренів. Він вже на кілька футів наблизився до пошкодженого куща, як побачив біля нього на землі щось біле. Щось, що колись було дівчинкою в нічній сорочці, просякнутій засохлою кров'ю. Одна нога під скоцюрбленим тілом зігнулася, інша застрягла в нижньому розгалуженні гортензії. Взуття не було. Голова була спотворена до невпізнання, хоч він і боявся до неї придивлятися. І все ж він знав, що це Сара Вейборн. У Коледжі більше не було таких малих дівчат із такими тонюсінькими руками й ногами.

Йому вдалося вибратися на доріжку, що тягнулася уздовж клумби, де його знудило. Звідти тіло зовсім не було видно за цупкою ширмою опалого листя. Вони з Томом і покоївками, певно, пройшли повз нього десятки разів за останні кілька днів. Він пішов у вбиральню й умив руки й обличчя. У кімнаті на нього чекала пляшка віскі. Він сів на краю ліжка й налив трохи в склянку, намагаючись вгамувати живіт, охоплений спазмами. Після цього він пішов до бокових дверей, а звідти — через весь коридор — просто до кабінету місіс

Епл'ярд.

Витяг із заяви Едварда Вайтгеда, садівника Коледжу «Епл'ярд», наданої констеблю Бамферу вранці у Страсну П'ятницю, двадцять сьомого березня.

Це все був для мене жахливий шок, і було надзвичайно прикро повідомляти про це мадам після всього, що вона останнім часом пережила. Я думаю, коли я постукав, вона саме ходила туди-сюди кімнатою. Вона не відреагувала, тож я зайшов. Вона ледь не підскочила, як мене побачила. Здавалося, що їй дуже зле — зле навіть для неї. Маю на увазі, що ми в кухні всі обговорювали, який у неї нездоровий вигляд. Вона не запросила мене сісти, але в мене так трусилися ноги, що я ледь міг стояти, тож я взяв стілець. Не пам'ятаю достоту, що я сказав про те, як знайшов тіло. Спершу вона стояла й дивилася на мене так, ніби ні слова не почула з того, що я сказав. Далі попросила повільно все повторити. Я так і зробив. Тоді вона перепитала: «Хто це була?» Я сказав: «Сара Вейборн». Вона перепитала, чи я точно впевнений, що дівчинка мертва. Я сказав: «Так, цілком». Я не сказав, звідки така впевненість. Вона видала такий здушений крик, радше мов дика тварина, ніж людська істота. Допоки я житиму, хай навіть до ста років, ніколи не забуду цей крик. (Примітка авторки: Насправді Едвард Вайтгед прожив дев'яносто п'ять років.)

Вона витягла пляшку й налила собі міцного бренді — мені теж, та я відмовився. Я запитав, чи привести куховарку, яка єдина, крім нас, була у будівлі. Вона сказала: «Та ні, дурню. Ти вмієш керувати кіньми?». Я сказав, що не дуже, але можу загнудати поні. Вона сказала: «Тоді повезеш мене у поліційний відділок. Швидше, заради Бога, і якщо когось побачиш, не патякай». Десять хвилин вона чекала на бричку на під'їзній дорозі. На ній було довге синє пальто й коричневий капелюх із пером, що його вона часто вдягала, їдучи в Мельбурн. У руках у неї були чорна шкіряна сумочка та чорні рукавиці — я це запам'ятав, бо був спантеличений: хто взагалі в такий момент може думати про рукавиці. Ми поїхали до Вуденда так швидко, як тільки дозволяв поні, і дорогою жоден із нас ні слова не сказав. Коли ми були за сто ярдів від

поліційного відділку, біля стаєнь «Ліврея Гассі», вона сказала зупинитися. Вона вийшла й сіла там, де пасажери Гассі чекають на таксі. Мені здалося, вона ось-ось впаде. Я запитав, чи мені йти з нею до відділку, чи зачекати на вулиці. Вона сказала, що посидить кілька хвилин, а тоді сама піде до відділку. Сказала, що мені ще доведеться відповісти насилу-силенну запитань, тож краще мені відразу ж їхати додому. Мені шкода було залишати її на самоті на вулиці, коли вона мала такий кепський вигляд. Однак вона, схоже, точно знала, чого хоче — як завжди — тож я вирішив, що послухаюся. Тим паче що після побаченого раніше мене все ще страшенно нудило. Перш ніж я поїхав, місіс Епл'ярд сказала, що назад добереться на таксі Гассі після розмови з поліцією. Вона все ще сиділа на лавці рівнесько, мов дрючок, коли я розвернув коня і поїхав додому. Тоді я й бачив її востаннє.

Підписано... Едвард Вайтгед,

Вуденд, п'ятниця, 27 березня 1900 року

Заява Бена Гассі зі стаєнь «Ліврея Гассі», надана констеблю Бамферу тієї самої вищезазначеної дати.

Ми були зайняті у четвер перед Страсною П'ятницею з огляду на великодні канікули. Я сидів у себе в кабінеті й перевіряв замовлення на перевезення, коли зайшла місіс Епл'ярд і сказала, що їй негайно потрібне таксі. Я майже не бачився з нею ще з часу пікніка біля Навислої скелі, тому повірити не міг, що вона так змінилася. Я запитав, чи далеко треба їхати — вона сказала, десь із десять миль: їй, мовляв, щойно надійшли погані новини від друзів із-над дороги на Навислу скелю, і що вона впізнає будинок, коли його побачить. Оскільки всі мої візники були зайняті — розвозили людей на потяги, я запропонував підвезти її сам, якщо вона згодна почекати, поки я запряжу досить-таки енергійну кобилку, яку ми щойно почали приручати, і вона ще нікому не давалася до рук, окрім мене. Я бачив, що місіс Епл'ярд дуже засмучена, особливо як на людину, яка зазвичай не виказує своїх почуттів. Я запитав, чи хоче вона посидіти й випити чаю, поки очікує, та вона пішла зі мною й увесь час стояла поруч, поки я запрягав кобилку в бричку, і ми виїхали за десять хвилин до третьої. Я знаю точний час, бо мусив занотувати

його для своїх візників у робочому щоденнику. Коли ми проїхали пару миль мовчки, я зауважив, що день погожий, сонячний. Вона сказала, що не зауважила цього. Більше ми ні про що й не говорили, поки не доїхали до того повороту, з якого вдалечині саме стає видно Навислу скелю. Я це прокоментував і сказав щось про те, що з дня пікніка Скеля завдала багатьом людям чимало біди. Вона перехилилася через мене й погрозила Скелі кулаком — я сподіваюся більше ніколи не побачити такий вираз обличчя більше ні в кого. Мене це так збентежило, що я був тільки радий, коли ми нарешті доїхали до невеличкої ферми з воротами, що виходили на вулицю, та без під'їзної дороги, і вона сказала мені зупинитися. Я спитав, чи вона впевнена, що правильно доїхала. «Так, — сказала вона, — це те місце, і чекати на мене не потрібно. Друзі відвезуть мене назад». За пасовищем виднілася хатинка, що ледь трималася купи, і біля неї стояли чоловік і жінка з дитиною на руках. «Гаразд, — сказав я, — кобила ще не звикла стояти, тож якщо ви впевнені, що впораєтесь, я собі поїду і сподіваюся, що все вирішиться». Ми швидко вирушили назад, і я не озирався.

Підписано... Бен Гассі,

стайні «Ліврея Гассі», Вуденд, 27 березня 1900 року

Пастух із дружиною пізніше свідчили в суді, що побачили, як жінка у довгому пальті вийшла з однокінної упряжки біля їхніх воріт і пішла собі дорогою в напрямку Пікнікової галявини. Там мало хто ходив пішки. Жінка йшла досить швидко й невдовзі зникла з очей.

Хоча місіс Епл'ярд того дня вперше побачила Навислу скелю, коли Бен Гассі показав на неї з упряжки, вона добре знала її загальну структуру й основні точки на Пікніковій галявині відповідно до планів, мап і фотографій у мельбурнській пресі. Після більш-менш рівного відрізка нескінченної, здавалося, дороги вона дісталася до просілих дерев'яних воріт, через які Бен Гассі свого часу провіз свій фургон на п'ять коней. Там був і струмок зі спокійними озерцями, в яких відбивалися останні промені вечірнього світла. Ліворуч і трохи віддалік було місце, яке всі полюбляли фотографувати, — саме те, де того дня розклали пікнік відпочивальники з Лейк-В'ю. Праворуч

вертикальні стіни Скелі вже поринули в темряву, а з кущів біля підніжжя долинали вогке, гниле дихання лісу. Руки в рукавичках силкувалися відкрити засув на воротах. Артур колись казав: «Люба, у тебе навдивовижу розумна голова, а от із руками не пощастило». Не зачинивши за собою ворота, вона рушила стежкою до струмка.

Проходивши все життя по лінолеуму, асфальту й килимах із Ексмінстера, огрядна плоскостопа жінка ступала по пружній землі. П'ятдесят сім років тому вона народилася серед лабіринтів обсмаленої димом цегли в передмісті, тож про природу знала не більше за опудало, що стирчало на палі над полем колосистої кукурудзи. Вона жила так близько від маленького лісочка біля Бендіго-роуд, а проте жодного разу не відчувала під ногами короткої колючої трави. Ніколи не ходила між облупленими стовбурами волокнистих дерев. Ніколи не спинялася, щоб насолодитися життєдайними поривами Весни, що несли аромат акацій та евкаліптів просто до великої зали Коледжу. Не смакувала запах вітру з півночі, влітку щедро присмаченого попелом гірських пожеж. Коли земля пішла догори з наближенням до Скелі, вона знала, що потрібно повернути праворуч просто у високий орляк, що сягав пояса, — і почала сходження. Земля під великими, ніжними ногами у лайкових чоботах на застібках здавалася жорсткою. Вона на кілька хвилин присіла на колоду перепочити й зняла рукавиці. Під цупким мереживом на горлі по шиї стікав піт. Тепер вона знову встала й дивилася на злегка забарвлене рожевим небо за грядою зубчастих верхівок. Вперше їй спало на думку, як воно — здиратися вгору по Скелі спекотного дня, як це колись зробили зниклі дівчата, та ще й у пишних літніх сукнях і тонких черевиках. Обливаючись потом і продираючись крізь орляк і кизил, вона думала про них без жалю. Мертві. Обидві мертві. А тепер під вежею лежить Сара. Щойно перед нею здійнявся моноліт, вона відразу ж впізнала його з фотографій. Серце стугоніло під покровом важкого пальта, і вона ледве повзла останніми кількома ярдами каменів, що вислизали з-під ніг на кожному кроці. Праворуч над прірвою, в яку вона не наважувалася дивитися, нависав вузький виступ. Зліва, на підвищенні, була

насипана купа камінців... на одному з них великий чорний павук, розчепіривши лапи, дрімав на сонці. Вона завжди боялася павуків і роззирнулася у пошуках чогось, чим його можна було б прибити, — і побачила Сару Вейборн. Вона стояла в нічній сорочці й не зводила з неї вцілілого ока, що визирало з маски зогнилої плоті.

Орел, який летів над золотавими верхівками, почув її крик, коли вона побігла до прірви й стрибнула. Павук поповз у сховок, а незграбне тіло покотилося з каменя на камінь у долині під Скелею. Поки голова у коричневому капелюсі не натрапила на гострий уламок скелі.

Покоївка.

Уривок із Мельбурнської газети від 14 лютого 1913 року.

Хоча з Днем Святого Валентина насамперед асоціюються подарунки та справи сердечні, минуло рівно тринадцять років із тієї фатальної суботи, коли група з близько двадцяти студенток і двох гувернанток вирушила з Коледжу «Епл'ярд» на Бендіґо-роуд до Навислої скелі на пікнік. Одна з гувернанток та три дівчинки того дня зникли. Лише одну вдалося відшукати. Нависла скеля — дивовижне вулканічне підвищення на рівнинах під горою Македон, яке становить особливий інтерес геологів завдяки унікальним кам'яним утворенням, зокрема монолітам, а також печерам і дірам, які вважаються нескінченними й карту яких було складено тільки минулого року (1912). У той час вважалося, що зниклі люди намагалися здертися по небезпечних кам'яних схилах біля верхівки, де вони, ймовірно, і гинули. Однак, оскільки тіла так і не знайшли, залишається невідомим, чи це був нещасний випадок, самогубство чи навіть убивство.

Ретельні пошуки поліції та небайдужих місцевих мешканців на відносно невеликій території не дали жодних результатів аж до ранку суботи, двадцять першого лютого, коли Високоповажний Майкл Фітцг'юберт, молодий англієць, який приїхав на гору Македон відпочити (а нині проживає на ділянці у Північному Квінсленді), знайшов одну з трьох зниклих дівчат — Ірму Леопольд. Вона лежала непритомна біля підніжжя двох великих кругляків. Бідолашна дівчина зрештою одужала, якщо не враховувати травми голови, через яку вона так і не змогла пригадати, що сталося, коли вони з супутницями почали підійматися на горішні рівні Склі. Попри значні труднощі, пошуки тривали кілька років через загадкову смерть директорки Коледжу «Епл'ярд» за кілька місяців після трагедії. Сам Коледж було повністю знищено в лісовій пожежі наступного літа. У 1903 році два мисливці, що розклали табір на Навислій скелі, знайшли невеликий

шматок складчастого ситцю — на думку поліції, це міг бути фрагмент нижньої спідниці, яка була на зниклій гувернантці в день пікніка.

У цій дивовижній історії ненадовго з'являється ще одна не до кінця зрозуміла героїня — Ідіт Гортон, чотирнадцятирічна студентка Коледжу «Епл'ярд», яка якийсь час ішла разом з трьома іншими дівчатами вгору по Скелі. Коли вже сутеніло, ця дівчинка повернулася до інших відпочивальників в істеричі й не змогла згадати, що сталося перед цим — ані в той день, ані в майбутньому. Попри регулярні запити, що їй надходили протягом років, міс Гортон не надала жодної додаткової інформації. Нещодавно вона померла в Мельбурні.

Графиня де Латт-Марґері (в минулому Ірма Леопольд) зараз мешкає в Європі. Часом графиня дає інтерв'ю різним зацікавленим сторонам, зокрема Спільноті психічних досліджень, але так і не згадала нічого нового. Тож, схоже, Загадка Коледжу, як і знаменита справа «Марії Селести»⁵⁹, назавжди залишиться нерозгаданою.

«Марія Целеста» («Марія Селеста») — судно, покинуте екіпажем із нез'ясованих причин і знайдене 4 грудня 1872 року за 400 миль від Гібралтару судном «Деї Грація».

Літературно-художнє видання

ДЖОАН ЛІНДСІ

ПІКНІК БІЛЯ НАВИСЛОЇ СКЕЛІ

Роман

Переклад із англійської Наталії Сліпенко

Редакторка	Ірина Ніколайчук
Коректорка	Оксана Красненко
Обкладинка	Анастасія Дачко
Верстка та дизайн	Аліна Михайлова-Зінченко
Відповідальна за випуск	Анастасія Мінова

Підписано до друку 30.04.2021
Формат 60х90/16. Гарнітура Alegreya.
Умовн. друк. арк. 11,96.

bookraine

ТОВ «Букрейн Паблішинг Хаус»
01011, м. Київ, вул. Рибальська, 13, оф. 4
info@bookraine.com • bookraine.com

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК №7064 від 3.06.2020

Віддруковано в друкарні ТОВ «7БЦ»
07400, Київська обл., м. Бровари, б-р Незалежності, 2, кв. 148
e-mail: 7bc@ukr.net, тел: (044) 592-00-80
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК №5329 від 11.04.2017

ISBN 978-617-7935-02-4

9 786177 935024

Джоан Ліндсі народилася в Мельбурні. Кілька років відвідувала місцеву Граматичну школу для дівчат «Клайд», а потім переїхала до східної частини району Сент-Кілда. Коледж «Епл'ярд», де відбуваються події її найвідомішого роману «Пікнік біля Навислої

скелі», частково списано саме зі школи «Клайд». З 1916 по 1919 рік Джоан вивчала живопис у Школі мистецтва Національної галереї Вікторії в Мельбурні, а її численні картини аквареллю й олійними фарбами репрезентувались на різноманітних виставках. 1922 року в День Святого Валентина вона одружилася з Дерилем Ліндсі в Лондоні. Коли її чоловік у 1956 році отримав статус лицаря, Джоан відповідно стала леді Ліндсі. Родина разом подорожувала Європою та США: Дерил — із фарбами, а Джоан — із друкарською машинкою. Також вона є авторкою статей, оглядів і оповідань про мистецтво для різних журналів і газет. Померла Джоан у грудні 1984 року.

bookraine

9 786177 935024

Джоан Літцсі

Пікнік біля навислої скелі

Вперше
українською

